

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת ויגש תשפ"ב

היכל הקודש קרית ברסלב ליבערטי
Heichal Hakodesh Kiryas Breslev
181 Huschke Road
Liberty NY 12747

היכל הקודש בארא פארק
Heichal Hakodesh
Boro Park
1011 41 Street
Brooklyn NY 11219
1-718-384-1652

היכל הקודש וויליאמסבורג
Heichal Hakodesh
Williamsburg
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
1-718-384-1652

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
1-845-243-0563

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
1-845-467-5299

היכל הקודש מאנסי
Heichal Hakodesh
Monsey
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
1-347-733-7551

**היכל הקודש ברסלב
בלומינג גראוו**
Heichal Hakodesh
Blooming Grove
24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
1-845-238-0804

נדפס ע"י קרן הדפסה היכל הקודש
181 Huschke Rd. Liberty, NY 12747
718-387-2691

www.BreslevCenter.com

צו הערן די הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א רופט:

**חיוק פאר די
אידישע שטוב**
212-444-9169

**קול
ברסלב**
212-444-9191

תענית. סדר תעניות אלו – פרק שלישי דף כג עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קצא

רבותי בעתם – וזו בלילי רביעית ובלילי שבתות, דאן טורח לבני אדם, דאינם הולכין
 1 לרדכים בלילי רביעית מפני אגרת בת מלחל, בפסחוס (ק"ב), שכן בעצט – כלומר:
 2 רשמי אמרן אין פסיק בשמיים של שני לילות שבת – מצטנו בימי ששתן בן ששה כו'.
 3 ואצרי – קטרו ואצרו. וירודים – סור בניו ודעו, ובה בן פניו ממנו, בבבא בתרא
 4 (ד"א), ענה – שורה ענולה, כמו ענה שהיא
 5 ענולה. בריך שעשה הקב"ע – ברומבוט
 6 בתרומם של הלחל חבוקו בעל מעשרותיו
 7 אמרנו – כמין בית האסורים עשה וישב
 8 ראיתך ולא נמות – נראה אנתך ולא נמות.
 9 בניחוח: השתדל שלא נמות ברעב מפני
 10 עירדת גשמים, פר הוראח – להתודות עליה,
 11 ועשה לו מטיבה, היבאו שלמים. חזני כומן
 12 הבית היה, כמחין ופסירתי – "בלייץ בלעז".
 13 שיצאו מלחוח הגשמים ודעו כי ברוב
 14 היה אלפלא חזני אתה – ואדם גדול לנחות –
 15 שמגדיל על כבוד הרב, שחזני רבים ואמר לא
 16 כך שאלתי, שאלמלא היו שנים כשני אליו –
 17 גזרת עירדת גשמים, ומתחל של גשמים ביד
 18 של אליהו גרסינו, לא נמצא שם שמיים מתחלל
 19 – בתמיה, שאלוהו נשבע ידו ה' אם יהיה
 20 השמים האלה לו ומטר כי אם לפי דברי
 21 (מלבי"ם א' ז), ואתה נשבע שאין אתה לו עד
 22 עירדת גשמים, נמצא שם שמיים מתחלל על ידך
 23 – דוד ואז כה ליד שבעת שוא, מתחמא –
 24

"בעתם" – בלילי רביעית ובלילי שבתות. שכן מציינו
 1 **בימי שמעון בן שטח, שירדו להם גשמים בלילי**
 2 **רביעית ובלילי שבתות, עד ששעטו חטים בקליות**
 3 **ושעוריהם פגרוהו ויתום ועדשים פגרוהו וזב. וצרו**
 4 **מיום דהנבא לדורות, להודיע כמה החמא גורם,**
 5 **שנאמר: עונותיכם הטו אלה, והמאתיכם מנעו הטוב**
 6 **מכם. וכן מציינו בימי הורדוס שהיו עוסקין בבנין**
 7 **בית המקדש, והיו יורדין גשמים בלילה. למהר נשבה**
 8 **הרוח, ונתפזרו העיבים, ונרחק החמה, ויצאו העם**
 9 **למלאכתן, וידעו שמלאכת שמים ביריהם". מעשה**
 10 **ששלחו לחזני המעגל, וכו'. תנו רבנן: פעם אחת,**
 11 **יצא רוב אדר ולא ירדו גשמים. שלחו לחזני המעגל:**
 12 **"התפלל וירדו גשמים". התפלל ולא ירדו גשמים. ע**
 13 **עונה, ועמד בתוכה, פרוך שעשה חבוקו הנביא,**
 14 **שנאמר: על משמרתו אנמדה, ואחרכה על מצור,**
 15 **וגו". אמר לפניו: רבונו של עולם! ברוך שמו פניהם**
 16 **עלי, שאני כבן בית לפניך. נשבע אני בשמך הגדול**
 17

שאני זו מפאן עד שתרחה על בניך, החתילו גשמים מנפסין. אמרו לו תלמידיו: ייבי, ראיתך, ולא נמות. שברומין אנו שאין
 18 יורדין אלא להתיר הגשמים עלי. אמר: לא כך שאלתי, אמרו לו גשמי בורות, שחון ומעורות. ירדו בועת, עד שכל טפה וטפה כמלא
 19 פי תבית, וישירו חבוקים שאין כפה פחתה מלונ. אמרו לו תלמידיו: ייבי, ראיתך, ולא נמות. שברומין אנו שאין גשמים יורדין
 20 אלא להתיר העולם. אמר לפניו: לא כך שאלתי, אלא גשמי רצון, ונדבה. ירדו פתקין, עד שעלו כל העם לרר הבית
 21 מפני הגשמים. אמרו לו: ייבי, כשם שהתפללת שירדו, כך התפלל וילכו להם. אמר להם: כך מקובלני שאין מתפללין על רוב
 22 המזכה. אף על פי כן, הביאו לי פר הודאה. הביאו לי פר הודאה. כמד שמי ידיו עליו ואמר לפניו: רבונו של עולם! עמד ישראל
 23 שהוצאת ממצרים אינן יכולין לא ברוב טובך ולא ברוב פורענות. קעטת עליהם – אינן יכולין לעמוד. השפעת עליהם טובה – אינן
 24 יכולין לעמוד. היו רצון מלפניך שפסקו הגשמים והא ריח בעולם. מיד נשבה הרוח, ונתפזרו העיבים, ונרחק החמה, ויצאו העם
 25 לשדה ותיבאו להם כמחין ופסירתי. שלח לו שמעון בן שטח: אלמלא חזני אתה, חזנינו עליך נידו. שאילו שנים כשני אליו
 26 שמתחתו גשמים בידו של אליהו, לא נמצא שם שמים מתחלל על ידך? אבל מה אעשה לך, שאתה מתחמא לפני המקום
 27 ועושה לך רצונם, כבן שמתחתו על אביו ועושה לו רצונו. ואמר לו: אפאי, הולכינו לרחצני בתמין, שפמני בצונן, לא אנוימ.
 28 שקדים, אפרסקים, ונותן לו. ועליך הכתוב אמר: "שקמו אביך ונתנו יולדתיו". תנו רבנן: מה שלחו בני לשבת
 29 הנזית לחזני המעגל? ותגור אמר, וקם לך, ועל דרדוך נגה אוי'. ותגור אמר' – אתה גזרת מלמטה, ותקדוש ברוך הוא מקיים
 30 מאמרך מלמעלה. ועל דרדוך נגה אוי' – דוד שהיה אפל הארת בתפלתך. כי השפילו, והאמר: גזר' – דוד שהיה שפל, הנבחתו
 31 בתפלתך, ושח עינים יושע' – דוד ששח בעונו, הושעתו בתפלתך. מלמט או נקי' – דוד שלא היה נקי, מלמטו בתפלתך. ונמלט
 32 כבר בפד' – מלמטו כמעשה ירוך הברזן? אמר רבי יוחנן: כל ימיו של אותו צדיק, היה מצטער על מקראו זה: "שיר המעלות:
 33 בשבח ה' את שבת ציון, היינו כחלמים". אמר: מי איפא דגנים שבעין שנין בחלמא? וימא חד היה אול באורחא, חזיה ליהוא
 34 נבא דהנה לטה חרובא. אמר ליה: "האי עד כמה שנין מעין? אמר ליה: "עד שבעין שנין". א"ל: "פשימא לך דתיית שבעין
 35 שנין? אמר ליה: "האי גברא עלמא פרחובא אשפתיה. הייב דשתי לי אבתי, שתי נמי אבתי". ותיב קא פרוך רפמא.
 36 אהא ליה שניתא נים. אהא ליה משויתא איפסי מנא. ונים שבעין שנין. פי כים, חזיה ליהוא נבא דהוא קא מלמט מציינו.
 37 אמר ליה: "את הוא דשלתיה?" א"ל: "בר בריה אמא". אמר ליה: "שמע מינה דגמי שבעין שנין". תוא לחמריה דאמייליא ליה
 38 רפוב רפכי. אול לבייתה אמר ליה: "בריה לחזני המעגל מי קיים?" אמרו ליה: "בריה ליהא, בר בריה איתא". אמר ליה: "אנא
 39 חזני המעגל". לא הימנהו. אול לבית הפרדש שמעניהו לרבנן דקאמרי: "נתחין שמעתתין כפשע חזני המעגל, דבי תוי עיל לבית
 40 מדרשא כל קשיא דהוה להו לרבנן הוה מפרק להו". אמר ליה: "אנא ניהו", ולא הימנהו, ולא עבדי ליה יקרא דרמבעי ליה. הלש
 41 דתייהו. בעי רחמי, ומית. אמר רבא, תינני דאמר ר' אינשי: "או תכרותא או מיתותא". אפא חלקה בר בריה חזוני המעגל הוה, וכי
 42 מצטרף עלמא למיטרא הוה משרד רבנן לגביה, ובעי רחמי ותיי מיטרא. וימא חדא איצטרף עלמא למיטרא, שדו רבנן ונא
 43 לרבנן לגביה למבעי רחמי דתיי מיטרא. אול לבייתה ולא אשפתיהו. אול דברא ואשפתיהו דהוה קא רפכי. ותיב ליה שלמא
 44 וילא

1 לא אכבר להו אפה – לא חזרו להם פניו. בפניא – לפנות ערב. כשהקל לביתו. דליטו
 2 לפניו – הגביה בגוויו אחר כתיביו, כדי שלא יקרו. כי מי קטמטא – כחכשטיין. לאיטא
 3 – עליות. וזיתא – וזית. מוויטא דרבינו – מנאוה ורורא שאשתו ש עלו העבים תחלה,
 4 שדאה נענית תחילה. לא אפגרא – לא אטבטל מעמלמבתי, כימא. וזמא דמיפגרי רבנן בשבת
 5 קטמטא. כימי קטמטא דרית – מדוע נשאת העולות
 6 על כתף אחת. ולא נתח בכתף תחת המשאת.
 7 לחבי שאלו ל – להתענות. בה. ולחבי לא
 8 שאלו ל – להטיל עליה קוצין, לקרעה. כמיא
 9 לא חזינן – מה דאית בה. ושטא שבענו דא
 10 נחש. דלא קריתו ל – אם כשרים אם פריצים
 11 דאמר מר – מוסתב דרין ארין רבה פרק ג' ב' כל
 12 אדם יודו בעיניך כלטטיס. מוכת הטאח חנם –
 13 דאיתו דא חזו קא אבילי, דלכבי ריפתא, וקא
 14 מחזקין ביהו טובה דבם. וקוסא קאי בני כנישתא
 15 – קמי רביה, ולא אתי כולי יומא. דאיתא
 16 שביחא בביחא – כל יומא. וכי מצטרף עניאי
 17 מדי – אלהו ורבהו. וקוד מפרקא הנייתח –
 18 שרבו אבילה היא נחנת לעני, וזתא כאל סודת
 19 מנהו שביחא נחנת מות ויטרח העני ע
 20 שיקנא. א נמי – אחיבי קרע עניי דידה. משום
 21 ביינו – מרים עניי הארץ. עיני דבי רב –
 22 להמירך לבו, וחיובך בחפלתו. בשיפולו –
 23 בשיפול בגוויו. אבא אבא – כך רגילים לקרותו
 24 כיומם שאמר אבי אבא, שאין מצדיק – בין חזני

25 לאבא, כסבורין עלי שאני אבוקן. הכי רגסינן שדיח מחבא. ולא נמי' שדיח מחבא בבית
 26 הכבא – כי הוה רמי רמימי אמאי היה מחבא עצמו מרוב עוה. וזמא דגרא בית הכבא –
 27 בלומר: מחבא בכניו כשהוא נכנס לתוך את רגליו, מרוב עושות. וכי הוה רב חסיד
 28 – חסידו רבכל מפרסמין את הדבר, ושני ארץ ישראל עונעין ולא מוסיבין עבא המטר
 29 בשבילם. תא ליבניף אחריי – אלמא: משום דו
 30 מניינו לא אחי מטרא. תפי' דאין ישראל
 31 רבי יונה – וקא חזינן דרמזתהו אתי עיבאר
 32 ונאלקא – "שטיקא בלעז". ואיתי ביוזא עיבאר
 33 דגן, מושם כפא. שאפילו ביהו כחו לא היה
 34 מדוע. אייתי לו מר עיבורא – דבעת למחוק.
 35 ורואח עלמא – דליהו שובע, ואחיו לא ובני
 36 מיקרא דהשתא. הוּ קא חלפי – דבי נשיאה,
 37 חתם – עליוה שמרתא דרבי יונה. אינקום –
 38 דנכמו בקרעו עליל גבי מעייה. ולא חזו ויבולן
 39 לוח ממקום. עתידו דבי חמי – עשרים של בית
 40 חמי. ליענו – חזו עביס. קא דחקי לי – ליתן
 41 לוח פרנסה. לא קבילי עלי אינש ביה – אן
 42 אשתי מקובלת עלי, שאינה פיה. מנדרא –
 43 מתגדלת עלי מתוך גבוהות יופיה. מנדרא –
 44 מלשון "מקום היצו" לי אבותי להתגדר בר
 45 (תולד ו.א.). עפי חיתת ושלתת – דבר זה היה
 46 ביד, שכל מה שאנו מבקש יהו נותנין לי,
 47 ועכשיו אין תפליי מקובלת כל כך. דין דיקות
 48 – מוקם.
 יבא

18 ליה: "ידענן דמיטרא מחמת מר הוא דאיתא, אלא לימא לן מר הני מילי דתמימא לן: מאי טעמא בי ותיבנא למר שלמא לא אסבר
 19 לן מר אפה? אמר להו: "שכרו יום תואי, ואמינא לא אפגרא". ומאי טעמא דרא מר ציבי אחד תפיה וגילמא אחד תפיה?
 20 אמר להו: "שילית שאולה היתא. לחבי שאלו, ולחבי לא קא חזינא". ומאי טעמא פולח אורחא לא סיים מר סאנייה, וכי מטי למא
 21 סיים מן סאנייה? אמר להו: "פולח אורחא חזינא; בנמיא לא קא חזינא". ומאי טעמא בי ממוא מר לחיומי וחיני, דליטו למעניה? אמר
 22 להו: "הו מעלה ארוכה, וזה אינה מעלה ארוכה". ומאי טעמא בי ממוא מר למתא, נפקא דביתו ומר בי מן קטמטא? אמר להו:
 23 "כדי שלא אתן עיני באשה אחרת". ומאי טעמא עיילא היא ברישא, וחדר עייל מר אפתרה, וחדר עיילין אנו? אמר להו: "משום
 24 דלא בדרקו לי". ומאי טעמא בי פרוך מר ריפתא, לא אמר לן איתו פרוכו? "משום דלא נפישא ריפתא, ואמאי לא אחזיק
 25 בהו ברבנן מיכותא חבס". ומאי טעמא ריב מר לניקא קשישא תרא וליזמרא תרי? אמר להו: "האי קאי בביתא, והאי
 26 ריב בבי כנישתא". ומאי טעמא קרים סלוק עניי מתך וייתא דתות קוימא דביתו דמר לעננא דידה? "משום דאיתתא שביחא
 27 בביתא, ויחבא ריפתא לעניי, ומפרקא הנייתה, ואנא ותיבנא וזיא, ולא מפרקא הנייתה. אי נמי, תנהו בירויני דהוו בשיכותהו, אנא
 28 בעי רחמי דלימונה, והאי בעיא רבני דליחדו בתיבכתא, ואחדרו. תנן התפא בר פרתיה דחוני תמעזל תהו. בי מצטרף דלמא
 29 למיטרא, הוו משדרי רבנן ניבין דבי רב לגביה, ונקטו ליה בשיפול גלימיה ואמרו ליה: "אבא, אבא, הב לן מטיטרא!" אמר לפני
 30 הקדוש ברוך הוא: "רבונן שבי עולם, עשה בשביל אלו שאין מצדיק בין אבא דריב מטיטרא לאבא דריב מטיטרא". ואמאי קרי
 31 ליה תנן התפא? מפני שהיה מחביא עצמו בבית הכפא. אמר ליה רבי וירקא לרב ספרא: תא חזי מה בין תקופי דארעא דישראל
 32 לתקופי דרבגל. חסידו דרבגל רב הונא ורב חסדא. בי תהו מצטרף עלמא למיטרא, אמרי: "ליבניף תרדי וניבעי רחמי. אפשר דמירצי
 33 הקדוש ברוך הוא ידיתי מיטרא". תקופי דארעא דישראל, מנו רבי יונה אבא דרבי מני, בי תהו מצטרף עלמא למיטרא, תהו עייל
 34 לביתיה, ואמר להו: "רבנו לי גואלק, ואיזיל ואיתי לי ביוזא עיבורא". בי תהו נפיק לברא, אויל וקאי בדיקתא עמקתא. דתיב:
 35 "מעמקמים קראתוך, ה". וקאי בדוכתא צניעא ויכפיש בשפא, ובעי רחמי, ואתי מיטרא. בי תהו אתי לביתיה, אמר ליה: "אייתי
 36 עיבורא? אמר להו: "אמינא, הואיל ואתא מיטרא השתא, רוח עלמא". ותו, רבי מני בריה הו קא מצערי ליה דבי נשיאה,
 37 וישתמו על קברא אביהו, אמר ליה: "אבא, אבא, אבא מיטרא מצערו לי". וימא תר חזי קא חלפי חתם, אינקום פרינא דמסותיותיה.
 38 עד קבילי עליהו דלא קא מצערו ליה. ותו, רבי מני תהו שכיח קמיה דרבי יצחק בן אלשיב. אמר ליה: "עתידי דבי חמי קא
 39 מצערו לי". אמר: "ליעני", ואיבעני: אמר: "קא דחקו לי". אמר: "לעתידו", ואיפתיהו: אמר: "לא מיקבילי עלי אינש ביהו". אמר
 40 ליה: "מה שמה?" תנהו. "תתייפי חנה", ונתייפת. אמר ליה: "קא מנדרא עלי". אמר ליה: "אי הכי, תהוו חנה לשחרותיה",
 41 והורה תנה לשחרותיה. תנהו תרי תלמידי דהוו קמיה דרבי יצחק בן אלשיב אמרו ליה: "ניבעי מר רחמי עלן דתיכפוס מוכא?"
 42 אמר להו: "עמי היתה, וגלחתיה". רבי יוסף בר אבין תהו שכיח קמיה דרבי יוסף דמן יוקרה. שפיקה ואתא לקמיה דרב אשי.

תענית. סדר תעניות אלו – פרק שלישי דף כד עמוד א – מתוך מהדרת "אבן ישראל" (שטיינזליץ) קצה רש"י

1 יומא חד שמעיה – רב אשי לרבי יוסי בר אבין, לישנא ארמינא: יומא חד שמעיה רבי יוסי בר אבין לרב אשי דקא גריס. אמר שמואל השולח דג מן חסם בשבת ביון דרבש בן כסלע.
 2 אף על פי שהוא מפרסם לאורו כן, ובעוד שהוא מפרסם השליכו במים – יחייב משום נטילת נשמה, שהיא אב מלאכה, דתנן (שבת עגא) השוחט בו. אמר ליה רבי יוסי: וכן סמפריה.
 3 ודאי לא תי. וכשאין מחוסר צידה עסקתן, כגון שצדו בתוך הסל והניחו במים לוחות, כדרך שעששין הדייגין. אמר ליה – רב אשי: ולא סבר לה מר דדאי וכן סמפריה רבי יוסי בר
 4 אבין אמרד? כלומר, מאי טעמא לא אמרת ליה משמיה? שכל האומר דרבש בעא אומר מביא נאולה לעולם. סמפריה – שפירח חזק. ולא הנקטו לי ברייתיהו – אל תחשודני על
 5 הבאי כש
 6 שמחתי ואידיחי. הוה בריא בריא – בריא – סותר
 7 גדר העצים, כדירא השתכל הדר הנקב. אמר ליה
 8 רבי יוסי מאי היא – מה תאח מעיקר כבאן, אינש
 9 – שכתו. משו פגפגי – דוד מחתבאים. הקבוחה
 10 – שבעה. בירושלמי ויתוסה – לוחו זה לוח.
 11 אכלמ – אורב של חטים אוהבך – הקדושה

1 השולח דג מן חסם – שולח כגון מנחה. ביון
 2 שיבש בו כסלע, שעדיין הוא מפרסם
 3 ובעשה שמפרסם חזר והשליכו לים – יחייב משום
 4 נטילת נשמה שהיא אב מלאכה, דתנן (שבת
 5 עגא) השוחטו ומפשיטו, גבי אבות מלאכות.
 דא

1 יומא חד שמעיה דקא גריס: "אמר שמואל: השולח
 2 דג מן חסם בשבת, ביון שניבש בו כסלע, חייב." אמר
 3 ליה: "וליקרא מר: וכן סמפריהו." אמר ליה: "ולא סבר
 4 לה מר דהדיה רבי יוסי בן רבי אבין אמרד? אמר
 5 ליה: "אמא ניהו." אמר ליה: "ולאו קמיה דרבי יוסי
 6 דמן ויקרת תוה שכיח מר?" אמר ליה: "חיו." אמר

7 ליה: "מאי טעמא שבקיה מר ואתא הקא?" אמר ליה: "גברא דעל פריה ועל ברתיה לא
 8 חס, עלי דרדי הויי חייס?" פריה מאי היא? יומא חד הוה אגרי ליה אגרי דברא. נגה להו,
 9 ולא אייתי להו ריפתא. אמרו ליה לבריה: "כפפניו" הוה רחבי תוחי תאינא. אמר: "תאנתה,
 10 תאנתה הוציא פירותיך, ויאכלו פועלי אפא" אפקו, ואכלו. אדריה רחבי אתא אביה, אמר
 11 להו: "לא תינקטו בדעמיכוי, דהא דננתא אמצוה טרחנא, ועד השתא הוא דסנאי." אמרו
 12 ליה: רחמינא שבקנהך, כי רחבי דאשכנז בדין? אמר להו: "מדוכא?" אמרו: "רחבי הוה
 13 ממשלה." אמר לו: "בני, אתה המרחת את קונו להוציא תאנה פירותיה שלא במוחה? ואת
 14 פריה במונה?" ברמיה מאי היא? פריה ליה ברתא בעלת יוסי. יומא חד הוה אגרי דברא
 15 פריא בהוצא וקא הוה לה. אמר לו: "מאי האי?" אמר ליה: "יבני, אם ללוקחה לא יביתי,
 16 לראותה לא אוקה?" אמר לה: "בתי, קא מצערת להו לבריימא. שובי לעפריך, ואל יבשלו
 17 בידך בני אדם." הויה ליה ההוא בקרא, ברהו אגרי לה כל יומא, לאויתא הוה משדרי לה
 18 אגרה אנבת, ואיתא לבי כרה. ואי ספדי לה או בצרי לה, לא אתיא: יומא חד אינשו וניא
 19 הפדלילי עלה, ולא אולה עד דשקלנהו מניה, ותרד אולה. אלעוד איש בירתא כד הוה חוה
 20 ליה בפאי צדקה, הוה משו מניה, דכל מאי דהוה גביה ידוב להו. יומא חד תוה סליק
 21 וקא מצערו להו רבנן דרבי יוחנן, וקא אשעיהו. אמר ליה בני
 22 להו: "אשבעתיכוי, במאי עסקיתו?" אמרו ליה: "ביתוס ויתומא." אמר להו: "העבודתא! שחן
 23 קורמין לבתי." שקל כל דתוה ברהיה ויתב להו. פש ליה חד וזוא, וכן ליה חיטי, ואפסי
 24 שרייה באכלבא. אתא דביתהו, אמרה לה לברתיה: "מאי איתיה אבדו?" אמרה לה: "כל
 25 מה דאיתיה, באכלבא שדיתיה." איתא למפתח כבא מחיטי. אולא ברתיה לבי בדרשא, אמרה ליה:
 26 וקא נפקא בציורא דרשא, ולא מיפתח כבא מחיטי. אמרה ליה: "העבודתא! הוה מן הקדש עלוד, ואין לך כהן
 27 הדי" פא ויאה מה עשה לך אוהבך?" אמר לה: "העבודתא! הוה מן הקדש עלוד, ואין לך כהן
 28 אלא באחד מעניי ישראל." רבי יהודה נשיאה גור תעניתא. בעי רחמי ולא אתא מיטרא. אמר: "כפכה איפא משמואל הרקמי
 29 ליהודא בן גמלא! אוי לו לרוד קשן נתקעו אוי לו למי שעלתה ביםיו כדו" הלש דעתיה, ואתא מיטרא. דבי נשיאה גור תעניתא,
 30 ולא אודיענהו לרבי יוחנן ולרש לקש. לצפרא אודיענהו. אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן: "הא לא קבילנא עלן מאינתא!"
 31 אמר ליה: "אנן ברתיהו גרדינו." רבי נשיאה גור תעניתא, ולא אתא מיטרא. תנא להו אושעיא ועירא דמן חבריא: "ותיה, אם
 32 מעיני העדה נעשתה לשגגה, משל לכלה שהיא בבית אביה. כל זמן שענייה יפות, אין כל גופה צריכה בדיקה. עיניה טרוטות,
 33 כל גופה צריכה בדיקה." אתו עבריה ורמו ליה סודרא בצנאריה, וקא מצערו ליה. אמרו להו בני מאתיה: "שבקיה, דהא נמי
 34 מצערו לך. ביון דתנינן דכל מילה לשווש שמום, לא אמרו ליה מידו ושבעין ליה. אתון נמי שבקיהו." רבי גור תעניתא, ולא אתא
 35 מיטרא. נחית קמיה אילפא, ואמרו לה רבי אילפי. אמר: "משיב הרוח, ונשב וקא." מוריד השמים, ואתא מיטרא. אמר ליה: "מאי
 36 עובדך?" אמר ליה: "דיונא בקוסטא דחיקא דלית ביה חמרא למידושא ואברלתא. טרחנא ותינא חמרא למידושא ואברלתא,
 37 ומפיקנא להו די חותבתייהו." רב אילעלע להווא אתרא. גור תעניתא, ולא אתא מיטרא. נחית קמיה שליחא דצבנארי. אמר: "משיב
 38 הרוח, ונשב וקא." אמר: "מוריד השמים" ואתא מיטרא. אמר ליה: "מאי עובדך?" אמר ליה: "מיקרי דרדין אגא, ומקרינא לבני
 39 עניי כבני עמורי. וכל דלא אפשר ליה, לא שקלינא מניה מיד. ואית לי פריא דבורי, וכל מאן דפשע משחתינא ליה מניה,
 40 ומסרדין ליה, ומפייסין ליה, עד דאתי וקרי." רב נתנן גור תעניתא. בעא רחמי, ולא אתא מיטרא. אמר: "שקלהו לנחמן, כהמוס
 41 מן גודא לארעא." חלש דעמיה, ואתא מיטרא. רבה גור תעניתא. בעי רחמי, ולא אתא מיטרא. אמר ליה: "הא רב יהודה פי
 42 הוה גור תעניתא. אתא מיטרא!" אמר להו: "מאי אבדו? אי משום תניו, אן ערפינן מניה, דכשני רב יהודה כל תניו

28 אלא באחד מעניי ישראל." רבי יהודה נשיאה גור תעניתא. בעי רחמי ולא אתא מיטרא. אמר: "כפכה איפא משמואל הרקמי
 29 ליהודא בן גמלא! אוי לו לרוד קשן נתקעו אוי לו למי שעלתה ביםיו כדו" הלש דעתיה, ואתא מיטרא. דבי נשיאה גור תעניתא,
 30 ולא אודיענהו לרבי יוחנן ולרש לקש. לצפרא אודיענהו. אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן: "הא לא קבילנא עלן מאינתא!"
 31 אמר ליה: "אנן ברתיהו גרדינו." רבי נשיאה גור תעניתא, ולא אתא מיטרא. תנא להו אושעיא ועירא דמן חבריא: "ותיה, אם
 32 מעיני העדה נעשתה לשגגה, משל לכלה שהיא בבית אביה. כל זמן שענייה יפות, אין כל גופה צריכה בדיקה. עיניה טרוטות,
 33 כל גופה צריכה בדיקה." אתו עבריה ורמו ליה סודרא בצנאריה, וקא מצערו ליה. אמרו להו בני מאתיה: "שבקיה, דהא נמי
 34 מצערו לך. ביון דתנינן דכל מילה לשווש שמום, לא אמרו ליה מידו ושבעין ליה. אתון נמי שבקיהו." רבי גור תעניתא, ולא אתא
 35 מיטרא. נחית קמיה אילפא, ואמרו לה רבי אילפי. אמר: "משיב הרוח, ונשב וקא." מוריד השמים, ואתא מיטרא. אמר ליה: "מאי
 36 עובדך?" אמר ליה: "דיונא בקוסטא דחיקא דלית ביה חמרא למידושא ואברלתא. טרחנא ותינא חמרא למידושא ואברלתא,
 37 ומפיקנא להו די חותבתייהו." רב אילעלע להווא אתרא. גור תעניתא, ולא אתא מיטרא. נחית קמיה שליחא דצבנארי. אמר: "משיב
 38 הרוח, ונשב וקא." אמר: "מוריד השמים" ואתא מיטרא. אמר ליה: "מאי עובדך?" אמר ליה: "מיקרי דרדין אגא, ומקרינא לבני
 39 עניי כבני עמורי. וכל דלא אפשר ליה, לא שקלינא מניה מיד. ואית לי פריא דבורי, וכל מאן דפשע משחתינא ליה מניה,
 40 ומסרדין ליה, ומפייסין ליה, עד דאתי וקרי." רב נתנן גור תעניתא. בעא רחמי, ולא אתא מיטרא. אמר: "שקלהו לנחמן, כהמוס
 41 מן גודא לארעא." חלש דעמיה, ואתא מיטרא. רבה גור תעניתא. בעי רחמי, ולא אתא מיטרא. אמר ליה: "הא רב יהודה פי
 42 הוה גור תעניתא. אתא מיטרא!" אמר להו: "מאי אבדו? אי משום תניו, אן ערפינן מניה, דכשני רב יהודה כל תניו

1 הכי גרסתי: בניגוד חזק – למוסר לא היה גדול אלא בסדר נתיק, שבושבת יתק בקריחה
 2 – במסכת וסדרותו היא. בפרק שני (משנה א) בני ידות מייד. דקיימאן לו (שקצין פרק
 3 ראשון משנה א) כל ידות האוכלין, בני גננה שומאה בון – נמנא גם האוכל העריר
 4 לידתו, ויהי מכניס ומנייא, ודאבולין ב"הנה דהרובט" (תלמי קידא), "מכל האוכל –
 5 לרבות הדיות. וקמי תהב: אשה שהיא בבושת

6 יד, ידות שלחן שרתיו, דשדוא עזרת
 7 אוהם – היות משבתהו, ואי אפשר לטול
 8 היד, הידק בידת שלחן, עשמת נפסק האוכל מן
 9 הדי, ממתב בבושה. בבושת – "שולין בלעו".
 10 עזרת שיצא המשקע שלחן רבשו. דרך אשה
 11 בכך בבושת ידק ממים, שישתמרו לזמן מרובה.
 12 מהרין – העליון והקלוקל. ואמר – לה – כי
 13 מוט לאורך בפרק שני (הרעקין ע"ה)
 14 ויזים כשדך כשרפדיח. הרוממה עלה –
 15 טרפא (בראשית ח), עלין שלחן הדיינו ידות.
 16 מהרין – היות לרובא שומאה לאבול, רתו
 17 לא חזי למתו בי דר. הויות דרב ושמואל –
 18 עומק גדול, ולא היה נתיבא ליה. תליסי
 19 מתיבא – שלש עשרה ישיבות איבא חד
 20 מתא דגמיר מסכת שקעין. כי הוה שלום חד
 21 כבאנא – היות לרובא שומאה לאבול, או ספולת של
 22 בעבדו ביש. פריצי בריבא – דרוקס אוהם
 23 זה לזה. נייעשי – עישנו שיצא לחרין. אבוסא
 24 דתמי – היות לרובא שומאה לאבול, או ספולת של
 25 תמרים. קאימא אנדר פסא – הוהא יומא
 26 דעבר בר יודיה הכי. חלא – דלד. כרסמא –
 27 סולת, וקו עצמן כמכרין אותה. אבא ליה רבי
 28 נסים כו – בזמא דאפטר להתרוק ממעשה
 29 נסים – יתר טוב ונכון. פדיומא – מקום.
 30 אקרון – הקרון. הדינו קורא בחלומי. גרא –
 31 מלקט. איפרא תוריש – כך שמה איפרא רב
 32 ויפ שרים היה לה. מאי היא – מאי עבד לה.
 33 אמהא ליה – דכל אימת דבעי מיטרא. דימא

1 בנקיון הנה, ואנן קא מתנינן בשימא סדרין. וכו'
 2 הוה כמי רב יהודה בעוקצין: 'האשה שבושבת יתק
 3 בקריחה, ואמרי לה: 'זיתים שבכשן כמפרתין מהרין',
 4 אמר: 'היינות דרב גשמואל קא חזינא הכא? ואנן קא
 5 מתנינן בעוקצין תליסר מתיבא. ואילו רב יהודה כי
 6 הוה שלף חד מסאנא, אתי מיטרא ואנן קא חזינא
 7 כולי יומא, ולפיא דאשגה בן? אי משום עוקרא,
 8 אי איפא דהוא מדי, לימא! אבל מה יעשו גדולי
 9 הדין, שאין דרון דומה יפה?' רב יהודה הוא הנהו
 10 כי תרי יהו קא פריצי בריפפתא, אמר: 'שמעו מינה
 11 איפא שבעה בעלמא'. רבי עיניה, הוה פנא. אמרו
 12 ליה רבנן לרב בתנא בריה דרב נחומא: 'שמעיה:
 13 אמר, דשכיב כמינה, נעשייה דליפוק בפתחא דמקור
 14 לשוקא', ושיייה ונפק לשוקא. הוא כנפיא. אמר
 15 להו: 'מאי האי?' אמרו ליה: 'אבוסא דתמי קימי
 16 דקא מודבן'. אמר: 'שמעו מינה פנא בעלמא'. אמר
 17 ליה לשמעיה: 'שולף לי מסאנאי'. שלף ליה חד
 18 מסאנא, ואתא מיטרא. כי מטא למישלף אחרנא,
 19 אתא אליהו ואמר ליה: 'אמר דקדוש ברוך הוא:
 20 מי שילפת אחרנא, מתריבנא לעלמא'. אמר רב
 21 מרי ברה דבת שמואל: 'אנא הוה קאימא אנדרא
 22 דנהר פסא, תואי למלאכי דאידימי לפלחי דקא מייתי
 23 חלא ומלוגיה לארבי, והוה קמחא דסמידי. אתו כולי

24 עלמא למחבן, אמאי להו: 'מחא לא תובגון, דמעשה נסים הוא'. למחר אתיו ארבי דחיש דפרזנא. רבא אילע לעהרנאי. גור
 25 תעניתא, ולא אתא מיטרא. אמר להו: 'ביתו כולי עלמא בתעניתא יכי'. למחר אמר להו: 'מי איפא דהוא חילמא. לימא. אמר
 26 להו רבי אלעזר מהרנאי: 'לדרי אקרון בחלמי: שלם טוב לרב טוב מרובן טוב דמפוזיבא מטיב לעמיה'. אמר: 'שמעו מינה עת
 27 רצון היא מעי רחמי'. בעי רחמי, ואתי מיטרא. הוהא נגרא דאיתיב נגרא כפי דינא דרבא משום דבעל נכרית. נגריה רבא
 28 ומית. אשתמיה מילתא בי שבור מלקא, בעא לעעויה לרבא. אמרה ליה איפרא הורמי, אימיה דשבור מלקא: 'מחא: 'לא יהו
 29 לך פסק דברים בהדי הדוא, דכל מאן דבעין כמפוזיבא, רבי להו'. אמר לה: 'מאי היא?' 'בען רחמי ואתי מיטרא'. אמר רבא:
 30 'הוהא משום דבדי דמיטרא הוא. אלא לבעו רחמי האדנא, בתקופת ממו, וליתי מיטרא'. שלח ליה לרבא: 'פזין דעתך, ובעי
 31 רחמי דלית מיטרא'. בעי רחמי, ולא אתי מיטרא. אמר לפניו: 'דבונו של עולם! אלהים, פאיננו שמענו, אבותינו ספרו לנו,
 32 פעל פעלת בימיהם, בימי קדם, ואנו פענינו לא ראנו'. אתא מיטרא עד דשפוד מרובי דמחזא דלגילת. אתא אבוא איתחיו ליה
 33 בתלמי, ואמר ליה: 'מי איפא דמיטרה קמי שמאי כולי האי?' אמר ליה: 'שני דוכתיך'. שני דוכתיך. למחר אשפתיה דמישם
 34 פוזייה כסכני. רב פפא גור תעניתא, ולא אתא מיטרא. חלש ליביה, שרף פניבא דדייקא, ובעי רחמי, ולא אתא מיטרא. אמר ליה
 35 רב נחמן בר אשפוזי: 'אי שרף מר פניבא אחריו דדייקא, אתי מיטרא'. איכסף וחלש דעתיה, ואתא מיטרא. רבי הנינא בן
 36 דוסא הוה קא אמר באורחא אתא מיטרא. אמר לפניו: 'דבונו של עולם! כל העולם כולי פנתה, ותנינא בצעור? פסק מיטרא.
 37 כי מטא לביתיה, אמר לפניו: 'דבונו של עולם! כל העולם כולי בצעור, ותנינא פנתה?' אתא מיטרא. אמר רבי יוסף: 'מאי איתנא
 38 ליה צלותא דבתן גזול לגבי רבי הנינא בן דוסא? דתנן: 'תהי מתפלל תפלגא עזרה בבית החיצון'. מאי מציל? רבא בר אמי
 39 ורבא בר אדא דאמרו תרווייהו משמיה דרב יהודה: 'הי רצון מלפניך, ה' אלהינו, שתהא השנה הזו גשומה וטובה'. שהונה
 40 מעליהתא היא? אדרבה, גרעותא היא! אלא: 'אם שהונה, תהא גשומה וטובה'. ואל יבגם לפניך תפילת עוברי דרכים'. רב
 41 אתא בריה דרבא מסים משמיה דרב יהודה: 'לא יערי עבד שילמן מדכות יהודה, ואל יהו עמך ישראל חייבין להתפרנס זה
 42 מזה, ולא לעם אחר'. אמר רב יהודה אמר רב: 'כל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת: 'כל העולם כולי ניוון בשביל הנינא בני,
 43 ותנינא בני דיו בלב חרובים מערב שבת לערב שבת'. הוה רגילא דביתיה למיקמא תניא כל מעלי דשבתא ושדריא אקמרתא,
 44 משום

תענית. סדר תעניות ביצר – פרק שלישי דף כה עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קמג רש"י

משום כיוסאם – שהיו שכינותה אפות עיסה לכבוד שבת, והיא אינה עושה כלום. אגא – עירבה. ספא – עשר שמוציאין בו הלחם. מרדה – "פלאי לא עליו". מרדה ומסא חרא מילתא היא. תא אף היא להביא מרדה נכנסה. פלא בלעז, על שם שרודין פת פת חתונה. שלא היתה שואלת מפני שרגילה בניסין. חרא – דביתהו בלחמא. מישקל לא שקלי – בחר דרובי. כל היבא דרובי כי שמשו היינו ערב שבת, לא שמשתי טעם. מנא חלא – בכלי שיש בו החומץ, ושמתו החומץ בנר ויבנה חר, עד ששפלו פגמו אור להביאה – הדלק ממנו נר אחד ליתנו בו, ונר של מעשה נסים כבה, כי הזכי דעבר רב יחודה (תענית ד.ב.ג.) כחלא דהיה סמידא. קא פפסיי לן – שדות. רובים – האובים בשדות. ולא מפו כשווי – אין הקורות מועות כמותל לכולהו.

איכו ניפשו כשוירך – יארכו הקורות. נתיבין חיו – הקורות של הליות היו, במעשה נדבוק לזך תחיתבו קטנות לאורכו. רבי אילעון בן פדת – אמורא היה, והוא דנקרא מרא דארטא דארין ישראל במסכת נדה (כ.ב.) בעל הוראת היה, והוא שימש רבי יוחנן אחרי מרש לקיש, והיה דרור ועני. עבר מילתא – הקיזום. ברא דתנא – בני השום, עלעל של שום. חלש לביח – תעלפא. צעירא – נענין. מאפוחא – ממוחה. כולי האי ואפשר – בתמימה כולי האי עברת, ואכתי הך פסיקא דלמא לא מיתרמא כשעתא דמונו? דהיי גפשא וא דתיא – ימי חיי שחייתו כבר הם רבים ממה שאני עתיד לחיות, אפי' היתת – מה שברך חיות מרובים ממה שאתה עתיד לחיות. והיינו דקא בבי כי אשכ שנתה וכו'. והאי דרין – משום שלשה עשר נדרותא לחרוזי בוק, ולשילי בוק בוק חלה. אי ובי לא בעינא – ויתרביהו לעלמא. ותו לא – כי אין אתה נותן לי רבנים אחרים. אפי' ליה ולחברך מאי קא היבנא – אנא מנראא דלית ליה בעינא לא גריס בספי רבי. וכספי שלי כותב באפסוקא לרעיתא – היינו צויתא דנפק מניה, שמדביק אצבע צרדא על תהורלי, ומנה בעפרון האצבע. אינו כן ניי – כלומר הכיחי בחיצי. לחרודה בעלמא אמר. כן הוא אמר רב לוי – הוא איש אתא ואני איש אתא, הוא עדיף ממני. דרבי – שברסם. שיאמ מפר כשכילי – מקבלים אתם עליכם, ומסכימין לדעת אחד. כפה עיין – ללא ססין מעברא. לוי אחוי קודה – נענין שני גדוליו בארץ, ושוחה ונשק את הרצפה. הוא ורשא ליה – הושתא גרבו לו שבעלעל בקודה.

משום כיוסאם. תהו לה הך שביבכתא בישתא, אַמְרָה: "מפדי דרענא דלית להו ולא מירי. מאי פולו האי?" אולא וטרפא אַבְבָּא. איכספא ועיילא לאידרונא. איתעביד לה נפא דהויא להגורא מלא לתמא ואַנְנָא מלא לישא. אַמְרָה לה: "פלגיתא, פלגיתא! איתת ספא, דקא תרוד לחמיר". אַמְרָה לה: "אף אנא להכי עיילי". תנא: "אף היא להביא מרדה נכנסה, מפני שזמולדת בנסים." אַמְרָה ליה דביתהו: "עד איתת ניוול ונצטער פולו האי?" אַמְרָה לה: "מאי עביד?" "בעי רחמי דיתבו לך מירי." בעא רחמי, וצתה כמון פיסת ד' ויתבו ליה חר פרעא דפתורא דדקבא. חווא כחקמא עתווי צדימי דאכלי אפתורא דדקבא דאית ליה תלת פרעי, ואירו אפתורא דרירי פרעי. אַמְרָה לה: "ניחא לך דמיכל אכלי פולו עלמא אפתורא דמשלש, ואנן אפתורא דיתקסר?" אַמְרָה ליה: "ומאי עביד?" בעי רחמי דמשקליתו מירי. בעי רחמי דשקליתו. תנא: "גדול היה גם אחרון יותר מן הראשון". דגמירי דמירב רבכי, מישקל לא שקלי. חד בי שמשו חויה לברתיה דרבות עציבא. אַמְרָה לה: "בתי, אמאי עציבתי?" אַמְרָה ליה: "כלי של חומץ נתחלף לי בכלי של שמן, ויתלקתי ממנו אור לשבת". אַמְרָה לה: "בתי, מאי אכפת לך? מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק". תנא: "תיה דולק והולך כל היום פולו, עד שתביאו ממנו אור להבדלה". רבי חנינא בן דוסא הווי ליה הנך עיני. אַמְרָה ליה: "קא מקסדן". אַמְרָה: "אי קא מקסדן, ויגלינהו דובי. ואי לא, כל תרא ותרדא מיתי לאורתא דובא כקניניהו". לאורתא איתת כל תרא ותרדא דובא כקניניהו. תהו ליה תהיא שביבכתא דקא בגיא ביתא, ולא כטו בשורי. איתא לקמיה, אַמְרָה לה: "ביתת בתי ולא קמטו כשוואיו?" אַמְרָה לה: "מה שפקד?" אַמְרָה ליה: "איבוי". אַמְרָה: "איבוי נימטו כשוירך".

תנא: "הנעני, עד שיצאו אמה לכאן ואמה לכאן, ויש אומרון: בנימין עשאוים". תנאי: "פלימו אמה: אני ואיתתו אותו הבר, והו קורותיו ויצאות אמה לכאן ואמה לכאן, ואמרו לי: בית זה שוקדה רבי חנינא בן דוסא בתפלתו". ורבי חנינא בן דוסא מיהין הווי ליה עינים והא עני הווי ועוד, אַמְרָה חכמים: "אין מגדלין בקמה דקה בא". אַמְרָה רב פתוס: מעשה ועבר אדם אחד על פתח ביתו והניח שם תרגוליו, ומצאנון אשתו של רבי חנינא בן דוסא, ואמר לה: "אל תאכלי מבציתן". ותרבו ביצים ותרגוליו, והו מצעירו אותם. ומקרה קנה ברמיהו עינים. פעם אחת עבר אותו אדם שאברו מפגנו התרגוליו, ואמר לחבירו: "ככאן אין

הפתחי התרגולין שלי". שמע ר' חנינא, אַמְרָה לו: "יש לך בהן סימין?" אַמְרָה לו: "הו". נתן לו סימן ונטל את העיניו. והו הו עניו וצדיקו דובי כקניניהו. חלש לביה ונים. אול רבנן לשילי ביה, תויוהו דקא כבי ותירד, ונפק צוציאת דנרא מאפותיה. בי אתער, אַמְרָה ליה: "מאי טעמא קבית ותיבתי?" אַמְרָה לה: "דיתהו יתיב עמי תקדוש בחד הווא, ואמרו ליה: 'עד מתי אצטער בהאי עלמא?' ואמר לי: 'אלעון, בני, ניחא לך דאפסיה עלמא מרששא? אפשה דמתילדת בשעתא דמונו?' אַמְרָה לקמיה: 'פולו האי, ואפשר?' אַמְרָה ליה: 'דתי מפי, או דתינא?' אַמְרָה ליה: 'דחית'. אַמְרָה לקמיה: 'אם בן, לא בעינא'. אַמְרָה לי: 'בתי, אנא דאמרת 'לא בעינא', ותיבנא לך לעלמא דתי תלסיר, ותרומא דמששא אפסקמו דכין כפרת דתילת, דמענגת בהו'. אַמְרָה לקמיה: 'האי, ותו לא?' אַמְרָה לי: 'אלתכך מאי תיבנא?' אַמְרָה ליה: 'ואנא מנכרא דלית ליה בעינא?' מתיין באפסוקא אפתאי, ואמר לי: 'אלעון, בר, גירי קר, גירי?' רבי חמא בר חנינא גור תעניתא, ולא אתא מיטרא. אַמְרָה ליה: 'האי רבי יהושע אי גור תעניתא, ואתי מיטראו אַמְרָה ליה: 'היא אגא, הא בר לוינא?' אַמְרָה ליה: 'דמי גיפנין דעתין, ואפשה צוציאת לביתהו, דתי מיטרא'. בעון רחמי, ולא אתי מיטרא. אַמְרָה לה: 'ניחא לכו שביבא דמי כשביבליט? אַמְרָה ליה: 'הו אַמְרָה קרע, קרע, כפי פגודי לא איכסי. כפה עיין פני קרעו ו איכסי, אַמְרָה מיטרא. לוי גור תעניתא, ולא אתא מיטרא, אַמְרָה לפניו: 'דבנו של עולם! עלית וישבת בפרוס ואין אתה מרחם על כנדי?' אתא מיטרא, ואיטלע. אַמְרָה רבי אלעון: לעולם אל ישיח אדם בדרים כלפי מעלה, שחרי אדם גדול הטיח בדרים כלפי מעלה, ואיטלעו! ומנו? לוי. והא גרמא ליה? והא לוי אחוי קודה קמה דרבי ואיטלעו? הא והא גרמא ליה. רבי חייא בר לויני שמעניהו להנך עני דאמרי: 'ניתו ונתבו מאי בעמון ומאכ'.

אמר לפניו: 'דבנו של עולם! משנתה תורה לעקר ישראל, תורה על כל אמות העולם, ולא קובליה. ועכשו אתה נתת להם מטר? שהו הקבא' שריות אדוקתיהו. דרש רבי חייא בר לויני: מאי דתיבתי: 'צדיק פתמך יפדה; פארו פלכנון ישנה?' אם נאמר תמר, קמה נאמר אר, ואם נאמר אר, קמה נאמר תמר? אילו נאמר תמר, ולא נאמר אר, הייתי אומר: מה תמר

הפתחי התרגולין שלי". שמע ר' חנינא, אַמְרָה לו: "יש לך בהן סימין?" אַמְרָה לו: "הו". נתן לו סימן ונטל את העיניו. והו הו עניו וצדיקו דובי כקניניהו. חלש לביה ונים. אול רבנן לשילי ביה, תויוהו דקא כבי ותירד, ונפק צוציאת דנרא מאפותיה. בי אתער, אַמְרָה ליה: "מאי טעמא קבית ותיבתי?" אַמְרָה לה: "דיתהו יתיב עמי תקדוש בחד הווא, ואמרו ליה: 'עד מתי אצטער בהאי עלמא?' ואמר לי: 'אלעון, בני, ניחא לך דאפסיה עלמא מרששא? אפשה דמתילדת בשעתא דמונו?' אַמְרָה לקמיה: 'פולו האי, ואפשר?' אַמְרָה ליה: 'דתי מפי, או דתינא?' אַמְרָה ליה: 'דחית'. אַמְרָה לקמיה: 'אם בן, לא בעינא'. אַמְרָה לי: 'בתי, אנא דאמרת 'לא בעינא', ותיבנא לך לעלמא דתי תלסיר, ותרומא דמששא אפסקמו דכין כפרת דתילת, דמענגת בהו'. אַמְרָה לקמיה: 'האי, ותו לא?' אַמְרָה לי: 'אלתכך מאי תיבנא?' אַמְרָה ליה: 'ואנא מנכרא דלית ליה בעינא?' מתיין באפסוקא אפתאי, ואמר לי: 'אלעון, בר, גירי קר, גירי?' רבי חמא בר חנינא גור תעניתא, ולא אתא מיטרא. אַמְרָה ליה: 'האי רבי יהושע אי גור תעניתא, ואתי מיטראו אַמְרָה ליה: 'היא אגא, הא בר לוינא?' אַמְרָה ליה: 'דמי גיפנין דעתין, ואפשה צוציאת לביתהו, דתי מיטרא'. בעון רחמי, ולא אתי מיטרא. אַמְרָה לה: 'ניחא לכו שביבא דמי כשביבליט? אַמְרָה ליה: 'הו אַמְרָה קרע, קרע, כפי פגודי לא איכסי. כפה עיין פני קרעו ו איכסי, אַמְרָה מיטרא. לוי גור תעניתא, ולא אתא מיטרא, אַמְרָה לפניו: 'דבנו של עולם! עלית וישבת בפרוס ואין אתה מרחם על כנדי?' אתא מיטרא, ואיטלע. אַמְרָה רבי אלעון: לעולם אל ישיח אדם בדרים כלפי מעלה, שחרי אדם גדול הטיח בדרים כלפי מעלה, ואיטלעו! ומנו? לוי. והא גרמא ליה? והא לוי אחוי קודה קמה דרבי ואיטלעו? הא והא גרמא ליה. רבי חייא בר לויני שמעניהו להנך עני דאמרי: 'ניתו ונתבו מאי בעמון ומאכ'. אמר לפניו: 'דבנו של עולם! משנתה תורה לעקר ישראל, תורה על כל אמות העולם, ולא קובליה. ועכשו אתה נתת להם מטר? שהו הקבא' שריות אדוקתיהו. דרש רבי חייא בר לויני: מאי דתיבתי: 'צדיק פתמך יפדה; פארו פלכנון ישנה?' אם נאמר תמר, קמה נאמר אר, ואם נאמר אר, קמה נאמר תמר? אילו נאמר תמר, ולא נאמר אר, הייתי אומר: מה תמר

1 אין נעו מלתי – אם נפסק אף צדיק – אין לו זכר, צדיק אין גזע מחליף – אינו
2 בתחית המתים. צדיק אינו עושה פירות – אין לו שבר לעתיד. בתולת השקמה – נטיעה
3 שלא נקצט מאלומים מלומים. שבר הרקיק, שרועיק בלע"ז, שנקצט חתור ומתנבט, ודא
4 מלשון קוצט בלדיה יתוב (פסחים כהא). שני פסחים – שברר גזע מחליף, מן הפקק
5 – קשר החתוק. מיני ארזים – שנאמר 'אתן
6 מבורר ארז שני הדסים וגו' – ובציר לול תלה.
7 ובראש השנה (בגא). מפרשי: הדיסוי עליהם
8 אלונים לאלומים מאלומים. מעשה רבי אליעזר
9 בן הורקנוס – שלש עשרה תעניות שהתענו
10 וחלבו עד שגמרו שלש עשרה, כדנתן לועל
11 (יבא). עבור אלו ולא נעו בו, התחילו הצבור
12 לצאת – מכות הבנסת. קברים הקנים –
13 בתמידה. אין לבם, אלא לבו קבר עצמם מופי
14 דרעב. נקי – צעק, כמז' אמ' יתע נוער על
15 בלילי' (איוב ב) 'הלך וגער (שמואל א.ו.) ויהו
16 הצבור פוסקים – תעניתם – (בתנן בראשית)
17 עבור אלו ולא נעו בת ידן וחזן עד ש, אבל
18 נעו – שוב אין צריכין להתענות. דתי מיל –
19 עבור, אבל יחד שיהיה מתענה על התולה
20 ונתרפא, ואין על צרה ועברה – הרי מתענה
21 ומשלים כדאמרן לעיל (ב.כ.) כן שמעתי, אלא
22 ביד המתרישה – אם טששו הגשמים בעומק
23 התרקע כשיעור שורת מענית המורשה. כיד
24 – הוא הכלי שחורשין בו, וקברין אותו סמוך
25 לקרקע כשחורשין בו. כלומר, מלא התלם
26 שיראו המים תלם מחרשותו, שקריו
27 **קליריא. חריבת – קרקע יבשה סתם, כיון
28 דחריבה היא, ונכנסו בה הגשמים סתם – ודאי
29 רוב גשמים ירדו. כמבואר – חרושה, כיון שיה
30 נר הנכנסים בה גשמים הרבה – שלשה פסחים
31 דאפילו בגשמים מעטין נכנסין בה טעפא או
32 כפסחים. אין לך כל פסח – כשנכנסו הגשמים
33 בעומק התרקע סתם – תרום עלה ומתגבר
34 שלשה פסחים. אף על גב דרומבא דארעא
35 אלא נרמדיא בפרק 'החליל' (סוכה ג.ב.)
36 אפילו הכי טריבותא מרתייא. והתייא – פסחים
37 יוצא לקראתו שלש פסחים. דא דקתי – תענית
38 ותו לא בעבודה – דאף על גב דנכנסו טעפ
39 בקרקע פורתא הוא ונדחת, וארבי לא נפק ביה
40 לקבילי שלשה פסחים, אלא פורתא פסחים.

1 אין זגועו מחלף, אף צדיק, הם והלילה, אין זגועו
2 מחלף, לךך נאמר ארו, אילו נאמר ארו, ולא נאמר
3 מקר, הייתי אומר: מה ארו אין עושה פרות, אף
4 צדיק, הם והלילה, אין עושה פרות. לךך נאמר
5 מקר ונאמר ארו, וארו זגועו מחלף? והתייא: "הלוקח
6 אילן מחבירו לקחי, מנבחהו מן התרקע סתם וקוצי.
7 כפדן השקמה, שני פסחים. כבתולת השקמה, שלשה
8 פסחים. קנים ונכנסים, מן הפקק ולמעלה. בקרלים
9 ובארזים, חופר למטה ומישיש, לפי שאין זגועו
10 מחלף". הכא במאי עסקינן? בשאר מיני ארזים,
11 מיני ארזים בה, וזאן, דאמר רבה בר הונא: עושה
12 מרובה הן, שצאמר: "אתן פופרבר ארו, ששה,
13 ורדם, וגו'" תנו רבנן: "מעשה רבי אלעזר שגור
14 שלש עשרה תעניות על הצבור, ולא ירדו גשמים.
15 באחרונה, התחילו הצבור לצאת. אמר להם: תתקיים
16 בקרים לעצמכם? זגוע כל העם בבקיה, וירדו גשמים.
17 שוב מעשה רבי אלעזר שגור לפני התיבה ואמר
18 עשרים וארבע פרבות, ולא יגעוה. ירד רבי עקיבא
19 אחריו ואמר: אבינו מלכנו, אין לנו מלך אלא אמת.
20 אבינו מלכנו, למענך רחם עלינו, וירדו גשמים.
21 הוה רבננו רבנן. יצתה בת קול ואמרה: לא מפני
22 שזה ירדל מנה, אלא שזה מעביר על מדותיו, והה
23 אינו מעביר על מדותיו". תנו רבנן: עד מתי יהו
24 הגשמים וירדו, והצבור פוסקין מתעניתם? כמלא
25 ברוך המתרישה. דברי רבי מאיר. ותקבום אומרים:
26 בחרבה, סתם. כבינונית, סתמים. בעבודה, שלשה
27 פסחים. תניא: רבי שמעון בן אלעזר אומר:
28 אין לך סתם מלמעלה שאין תרום יוצא לקראתו
29 שלשה פסחים. והא תניא: סתמים! לא קשיא.

30 פאן בעבדתה, פאן בשאינה עבדתה. "אמר רבי אלעזר: כשנמסקין את הימים בהן, תרום אומר לקביו: אבע מימד, קול שני
31 ריעים אני שומע, שצאמר: 'תרום אל תרום קורא לקול צנורך, וגו'". אמר רבה: לדידי חיו לי האי רידיא דמי לעניא
32 ופיקא שפותיה, ויקימא בין תרוםא לתרוםא עילאה. לתרוםא עילאה אמר ליה: "חישור מימד". לתרוםא תתאה
33 אמר ליה: "אבע מימד, שצאמר: 'הגשמים נראו בארץ, וגו'". הוי תמענו, וירדו גשמים קודם הגין התקיה, כו". תנו רבנן:
34 'הוי תמענו, וירדו להם גשמים קודם הגין התקיה, לא ישלמו. לאחר הגין התקיה, ישלמו. דברי ר' מאיר. ר' יהודה אומר:
35 קודם צאתה, לא ישלמו. לאחר הצות, ישלמו. רבי יוסי אומר: קודם תשע שעות, לא ישלמו. לאחר תשע שעות, ישלמו,
36 שכן מיניו פתוחא מקל ישראל שהתענה מתשע שעות ולמעלה, שצאמר: 'הראית פי נכנע אחאב, וגו'. ר' יהודה נשאה גור
37 תעניתא, וירדו להם גשמים לאחר הגין התקיה. כבר לאשלומינהו. אמר ליה רבי אמי: 'קודם צות' 'ואחר צות' שנינו. שנינו
38 הקטן גור תעניתא, וירדו להם גשמים קודם הגין התקיה. כסבורין העם לומר שבחו של צבור הוא. אמר להם: "אמשול לכם
39 משל. למה תדבר דומה? לעבר שמבקש פרם מרבו. אמר להם: 'תנו לו ולא אשמע קולו'. שוב שמואל הקטן גור תעניתא,
40 וירדו להם גשמים לאחר שקיעת התקיה. כסבורים העם לומר שבחו של צבור הוא. אמר להם שמואל: לא שבה של צבור
41 הוא. אלא אמשול לכם משל. למה תדבר דומה? לעבר שמבקש פרם מרבו, ואמר להם: 'המתינו לו עד שיהמקמו ויבטרו,
42 ואחר כך תנו לו' 'ולשמואל הקטן, שבחו של צבור היכי דמי? אמי: 'משיב רוח', וגשב ויקא; אמר: 'מוריד הגשם',
43 ואחר מימרא. 'ממש' וגורו תענית בלוד, כו". ונימא הלל מעקרא? אמי ורבא דאמרי תרתייהו: לפי שאין אומרים הלל

41 בשאינה עבדה – רכי נכנסו בה טעפ טפי הוא ונדחת, ונפיק תרום לקביליה שלשה
42 פסחים. אבע – לשון נחל נובע. קול שני ריעים – ניסוך המים וניסוך היין. תרום אל תרום
43 קורא – מים עלונים מימי החנונים. צנורך – אותן שני פסלים. האי רידיא – מלאך
44 הממונה על הגשמים כך שמו. רבי לעניאל – ולא נעיתן תלוא. רבי תומא ריליא
45 לתראה – בין הרקיע לאקוויטו, היכא הנשק
46 איצט ארוקיע, תרוםא עילאה – מים העליונים.
47 חשור מימד – ברקיע, אבע מימד – למטה
48 בקרקע הגשמים נראו בארץ, כלומר
49 כשנמסקין מים בהן, שתיסוקין נראו בארץ,
50 שאין באין אלא משנה לחבריהו כניז הוה שאני
51 יוצא אלא משנה לשנה. ועת האמר הגיע –
52 ומידות התנו, או קול התור – מלאך המה לשור,
53 תרום שור – תור, שבישעה שנמסקין מים בהן
54 הוא אמר, כן לשון אחר: במימטע, ונבציע אמר בו
55 והומיר הגיע, בשעה שקול התור נשמע. קודם
56 הגין התקיה לא ישלמו – דאבתי לא תל לעירוד
57 תענית בני נחתי גשמים. קודם הצות – הדחת
58 זמן אבילה היא. מחצות ואילך חל התענית, כיון
59 שלא עמד בשעת סעודה. ועשו יום טוב –
60 מתוך שמחה. הלל תרול – חורדי לאלה
61 האלהים כי לעולם חסדי. ומפי שאמר בו
62 'נתון להם לכל בשר', דבראיתין בשלוד פסחים
63 (ק"ח). שכן מציו בו – כלומר, שאין לך אדם
64 בשלם שאף תענית חל עליו ממשע שעות
65 ואילך, אפילו בני מלכס שדוכין לאבול בתשע
66 שעות, שער שלש שעות חן ישנים במשותין
67 ושדוכין שעות ואוכלין, וכדאמרינן בפסחים
68 (ק"ב). אפילו אריפס המלך, שרגיל לאבול
69 בתשע שעות ביום – לא אבול עד שותחשך.
70 שמשע שעות ביום – לא אבול עד שותחשך.
71 לא חלה תעניתו עליו אלא ממשע שעות ואילך.
72 ועד תשע שעות היה יכול לאבול, שלא גמר
73 ברעו לתעניתא, אלא שבא אלודו אותו היום
74 שנכנס בכרם נבתי הירושלמי, ואמר לו
75 'ידרעת וגו ירשת' וגו' (מלכים א.כ.) 'ילק
76 הכלבים' וגו' (בראשית), וכותיב 'יוצום –
77 שחתתהו אותו היום. וכו' רש"י – שמואל
78 הקטן גור תעניתא וירדו גשמים קודם הגין
79 התקיה. שבה צבור הוא – שעתין לא קראו
80 ונענו. לפת תרבי דומה – רכו.
81 אלא

תענית. סדר תעניות כיצד – פרק שלישי דף בו עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" קמז

תוספת

1 **שאני** בני מחוז וכושיהו בהו שבות – ולחיו היו אומרים ללל הגדול קודם שיאבלו
2 וישונו. ובפסוקי דמורה נהגין לומר שחרית, ודוקא בפסוקי דמורה קודם החמלה.
3 אבל בשעת חמלה אין אומרים אתו אלא בנפש שובעה ובכרס מלאה.

1 **אלא בנפש שבעה** – מתוך שכונתו בו 'נותן לחם לכל בשר' (תהילים קל) – נאה לאמרו
2 על השבע. דאבי עובד – עם אדם, או מקום. רש"ח בהו – יין וטובות, ופשעי ולא
3 יאמרו הלל.

הדרן עלך סדר תעניות אלו

1 **אילא על גפיש שבועה וקדם מלאה. איני? והא**
2 **רב פפא איקלע לבי בנישחא דאבי גובר, וגור**
3 **הענייה, וירדו להם גשמים עד הצות, ואמר הלל,**
4 **ואחר כך אלו ושתיו שאני בני מחוזא, ושכחי**
5 **בהו שכרות.**

הדרן עלך סדר תעניות אלו

1 **משנה בשלשה פרקים בשנה, בהנים נושאין**
2 **את פניהן ארבע פעמים ביום, בשחרית,**

3 במוסף, במנחה ובנעילה שערים: בתעניות, ובפגמדות וביום הכפורים. אלו הן מעמדות,
4 לפי שאמר צו את בני ישראל את קרבני להמן! בני היאך קרבנו של אדם קרב, והוא אינו
5 עומד על גביו? התקינו נביאים הראשונים עשרים וארבעה משמרות. על כל משמר ומשמר,
6 היה מעמד בירושלים של בהנים של לזים ושל ישראלים. הגיע זמן המשמר לעלות, בהנים
7 ולזים עלוים לירושלים, וישראל שבאותו משמר מתכנסין לעריוהו וקראין במעשה בראשית.
8 (ואגיש המקמך היו מתענין ארבעה ימים בשבוע, מיום שני ועד יום המשי. ולא היו מתענין
9 ערב שבת – מפני כבוד השבת, ולא באחד בשבת – כדי שלא יצאו ממנוה ועונג ליגיעה
10 ותענית, ומנוה.) ביום הראשון 'פראשית' יהי רגע'. בשני יהי רגע' ויהו המים' בשלישי
11 'יקוו המים' יהי מאורות'. רביעי יהי מאורות' וישרנו המים. בחמישי וישרנו המים'
12 'ותוצא הארץ' (!) ותוצא הארץ' ויכלו השמים'. פשה גדולה קורין אותה בשנים,
13 תקטנת ביחוד. בשחרית, במוסף ובמנחה נכנסין וקורין על פיהן, בקורין את שמע ערב שבת
14 בפמחה, לא היו נכנסין – מפני כבוד השבת. בל יום שיש בו הלל, אין מקמך בשחרית. קרבן
15 מוסף – אין בנעילה. קרבן עצים – אין בפמחה, דברי רבי עקיבא. אמר לו בן עזאי, כך היה
16 רבי יהושע שונה: קרבן מוסף – אין בפמחה, קרבן עצים – אין בנעילה. חור רבי עקיבא להיות
17 שונה כבן עזאי. ומן עצי בהנים והעם, השעה. באחד גביסן – בני ארץ בן יהודה. בעשרים
18 בתמוז – בני דוד בן יהודה. בחמישה באב – בני פרוש בן יהודה. בשבעה בו – בני יונדב
19 בן רבב. בעשרה בו – בני סנאה בן גימין. בחמישה עשר בו – בני יתוא בן יהודה, ועמיהם
20 בהנים ולזים וכל מי שמעה בשכטו, ובני זונבי עלי ובני קוציעו קציעות. בעשרה בו – בני
21 פחת מאב בן יהודה. בעשרים באילול – בני ערין בן יהודה. באחד בטבת – שבני בני פרוש
22 שגריה. באחד בטבת, לא היה בו מקמך, שהיה בו הלל וקרבן מוסף וקרבן עצים. בחמשה
23 בקרבן אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז, וחמישה בתשעה באב. בשבעה עשר בתמוז,
24 נשתברו

1 **מתני' בשלשה פרקים במוסף. מפרש בגמרא**
2 **נעילה. שיעים. מפרש בברכות**
3 **ירושלמי בפרק חמלה השחר אמיתו נעילה יט**
4 **אומרים נעילה שער מקדש ו"א נעילה שער**
5 **שמים שניעלים אותו. לעת ערב בגמר חמלה**
6 **ונהגין ליה להתפלל חמלה נעילה בכל העניות**
7 **כרץ שמתפללין ביה"ב: אלו הן עמדות.**
8 **המתענין מתפללין בערבים שיתקבל ברצון**
9 **קרין אודיהם כדלמא: לפי שאמר צו את בני**
10 **ישראל ו', שתהימו בא מן השקלים על כל**
11 **בני קרבנ ומתי בנעמדות לחיות בניקומם**
12 **נביאים הראשונים. שזואל ורוד בגמרא מפרש**
13 **על כל משמר. ארבעה ועשרים משמרות של**
14 **כרטיה היו ושזואל ורוד תיקום ועל כל משמר**
15 **היה מעמד בירושלים שקבוע ועמדו בעד**
16 **ועמדו על קרבן אחרים ולכו אלו הדרים**
17 **בירושלים היו מעמדות בכל עיר וישראל**
18 **נחלקו לכ"ד מעמדות כנגד ארבעה ועשרים**
19 **משמרות כרטיא ביריאתו של כל מרות**
20 **ודתו דתן היו מעמד בירושלים כרטיס לזים**
21 **וישראלים: בהנים ולזים. של משמר היו עלים**
22 **בירושלים ובהנים בירושלים לשיר ומכל**
23 **המעמדות היו קבועין בירושלים לעמוד על**
24 **קרן אחרים: והוא היו מתכנסין לעריות.**
25 **ומתפללין על קרבן אחרים שיתקבל ברצון**
26 **ומתענין ומציאין ספר תורה ביום תעניתם**
27 **וקורין במעשה בראשית. ובגמרא מפרש טעמה:**
28 **ביום הראשון, של שבועי קורין בראשית בו.**
29 **פרשה ראשונה ופרשה יתיה ריקיע לפי שאין**
30 **בפרשת בראשית לכהה השענה פוסקים כדי**
31 **קריאת חזן ליה ישראל וכן כולך: בשש ותוצא**
32 **הארץ קד ויבולו. לפי שבפרשת תוצא הארץ אין**
33 **בה אלא שמונה פוסקים ליהבך אומר ויבולו.**
34 **פרשה גדולה. שבפרשיות הללו קורין אותה**
35 **בשנים כגון פרשה ראשונה בראשית יט טז**
36 **במעשה פוסקים היו קורין אותה בשנים בארבעין**
37 **בגמרא היו ריקיע באחד וביום השני היו ריקיע**
38 **באחד יקו בשנים שיש בה' ה' פוסקים ביום**
39 **השלישי יקו באחד שאין בה אלא ה' פוסקים ויהי מאורות בשנים שיש בה' ה' פוסקים. ויהי ריקיע**
40 **בו דומעם ובספר תורה קורין ורוד נא על פיהם. פרשה נעילה ליבא כל יום שיש בו הלל אין בו מקמך שחרית. אותן שהיו בירושלים לא היו מתפללין על קרבן אחרים שיש**
41 **בו הלל לפי שאין להן פניא לעשות מעמדם שקורין את הלל ומפני ההלל היו דוחין את המעמד קרבן מוסף. אם שיש בו קרבן מוסף בירושלים אין מעמד נעילה בירושלים וכל שכן**
42 **במנחה והסוכה למוסף לפי שישו טרודין במוסף שיש בו להקריב בתומה יזור תמדי שזואל אחד אין אלו מוסף בלא שתי בתומה ולא היה להם פניא כלל שתהיבועין של מעמד טרודים**
43 **במוסף וישראל שכתן היו טרודים לחטוב עצים ולשאוב מים ורוחה אפי' מעמד ונעילה קרבן עצים. בגמרא מפרש כגון אחד ממי ומנים אותו יום שהיה בו קרבן עצים אפילו לא היה**
44 **בו מוסף היה נרוחה מעמד של מנחה מפני קרבן עצים מפני שרבו עמסין וכל העמסין לא נעלה בו לא היה רבי יהושע דרש קרבן מוסף אין בפמחה.**
45 **וטעמה מפרש בגמרא: ומן עצי בהנים והעם. שנתגריב עצים. אלו הם ומנים היו והכרעים והעם מתגריב להביא עצים והיו מקריבין קרבן אותו והיו ואפילו היו עצים דרבה**
46 **ולעכברתה היו אלו מתגריב ומקריבין כאלו השענה נמנם: בני אחר בן יהודה. שששלו בני הגולה הם התגרבו וחזלה באחד בניסן פוסק לזים עצים על כ' בתמוז שהתגרבו בו ורד**
47 **ארץ שזואל ומשכח יהודה היה. בני דוד. ממשפחת דוד המלך: סנאה בן גימין ותוא בן יהודה בני זונבי עלי ובני קוציעו קציעות משפחה אחת הן ובגמי מפרש אמאי מיקור הכי: בני**
48 **ערין באחד בטבת שבו שכו בני פרוש ענה. ובגמרא מפרש אמאי קבעו לזם אלו המנים: באחד בטבת. שהיה ר"ח ותרוכה לא היה בו מעמד בו:**

1 **בבבל** יום שיש בו הלל אין בו מעמד שחרית –
2 פרשה: ודיעו תוכוה. וכשיאמר יום טוב לאל
3 משכחת בלא הלל כרבן מוסף.
4 **קרבן** מוסף אין בו נעילה – פירושו: יום שקריבין
5 בו מוסף – אין בו נעילה. לפי שטרודין הם
6 במוסף ואין להם פניא לומר נעילה.
7 **קרבן** עצים אין בו מנחה – משום דעם המנחה
8 ועוד טרודים בקרבן העצים. אבל יש בו
9 נעילה, וכל כך לא היו מאחרים שער תעילה.
10 דאמר בו עזאי כך היה וכו'.
11 מנחה

1 מנחה ונעילה דכל יומא שכיחי ביה שחרות גורא רבנן – אפילו ביומא הענית דלית בהו
2 שחרות. וקשיא: הדבא משמע דבמנחה שכיבא שחרות ובפרק קמא דשבת (א.א.)
3 קאמר בחדיא דבמנחה לא שכיבא שחרות וש לומר: דהא דקאמר דהם דבמנחה לא שכיבא
4 שחרות ורצה לומר לבני ערביי שחרות ומנחה לאו כלום (לבני שבח) דיותר שכיח שחרות
5 בערביי (יותר) ממנחה. אבל לעולם במנחה
6 שייך שחרות לבני שחרות ומוסף.
7 **ומאן** דאמר נהגו אורויי נמי לא מורנין –
8 פירשנו בפרק קמא דראש השנה (טו.טו.)
9 **והאידנא** נהוגו עלמא דפרסי כתי דידיו
10 במנחה סמוך לשקיעת החמה.
11 ולכן לא נהגו העם לומר נשיאת כפים במנחה
12 כיום הכפורים לפי שסתמולין מנחה בעוד היום
13 גדול, אבל במנחה בשאר העניות יש נשיאת
14 כפים. אבל מכל מקום בניגולה כיום הכפורים יש
15 נשיאת כפים.

16 **הקביום** אמר רבן שמעון בן גמליאל: אל היו ימים טובים לְיִשְׂרָאֵל בְּחַמְשָׁה עֶשְׂרֵי בָּבַב
17 וּכְבוֹם הַכַּפּוּרִים, שֶׁבֶּהֶן גְּבוּל וְיִשְׁלִים יוֹצֵאת וְיִשְׁלִים לָבֵן שְׂאוּלֵי, שְׂלֵא לְבִישֵׁי אֶת מִי שְׂאוּן
18 לוֹ. כֹּל הַתְּפִילִם מְעֻנֵין מְבִילָה. וּבְגוֹת וְיִשְׁלִים יוֹצֵאת וְחֹלוֹת בְּפָרְסִים. וְזֶה הָיוּ אוֹמְרוֹת?
19 "בְּחֹרֵי! שֵׁא נָא עֵינֵיךָ וְיִרְאֶה מַה אֶתָּה בּוֹרֵךְ לָךְ. אֵל תִּתֵן עֵינֶיךָ בְּפוּי. מִן עֵינֶיךָ בְּמִשְׁפַּחְתָּה."
20 "שֶׁקֶר חֲתוּן, וְהִבֵּל חֵיפִי, אִשֶׁה יִרְאֵה ה' הִיא תִתְהַלֵּל." וְאוֹמְרֵ: "תִּנְהוּ לָהּ מִפְּרֵי יְדֵיךָ, וְיִתְלַלְּהָ
21 בְּעֵשְׂרִים מַעֲשֵׂיָהּ." וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "אֵינֶיךָ וְיִרְאֶינָה, גְּבוּת צִוּוֹן, בְּמִלְךָ שְׁלֵמוֹת בְּמִטְרָה שְׁמֵרָה
22 לוֹ אֲמוֹ בָּיּוֹם הַחֲתוּן, וּבָיּוֹם שְׂמַחַת לְבוֹ." "בָּיּוֹם הַחֲתוּן" - זֶה מִתֵּן תּוֹרָה. "וּבָיּוֹם שְׂמַחַת
23 לְבוֹ" - זֶה בְּנֵיךָ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֵׁינֶיךָ בְּמִתְרָה בְּיָמֵינוּ. **נִמְרָא** "בְּשִׁלְשֵׁה פָּרְקִים בְּשִׁנֵּי הַתְּנִינִים
24 נוֹשְׂאִין אֶת פְּתִיחָם, כּו". תְּעִינֹת וּמַעֲמֹדוֹת מִי אֵיפֹא מוֹסֵף? חֲסוּרֵי מִיתְפָּרָא וְהִכֵּי תִתְנִי:
25 "בְּשִׁלְשֵׁה פָּרְקִים הַתְּנִינִים נוֹשְׂאִין אֶת פְּתִיחָן לִבְנוֹן שְׂמַחְתְּלִילֵין, וְיֵשׁ מִזֶּה אֶרְבָּעָה עָנָמִים בָּיּוֹם,
26 שְׁחָרִית, וּמוֹסֵף, מְנַחֵה, וְנִעְלֵת שְׁעָרֵים. תְּעִינֹת, תְּעִינֹת, וְנִעְמָדוֹת, וְיּוֹם
27 הַכַּפּוּרִים." אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַר אֲבָהוּ: זֶה דְבַרֵּי רַבִּי מֵאִיר, אֲבָל הַקְּבִיּוֹם אוֹמְרִים:
28 שְׁחָרִית וּמוֹסֵף יֵשׁ בְּהֵן נְשִׂאת כְּפִים; מְנַחֵה וְנִעְלֵה אִין בְּהֵן נְשִׂאת כְּפִים. מֵאֵן הַקְּבִיּוֹם?
29 רַבִּי יְהוּדָה הוּא, דְתִנְיָא: "שְׁחָרִית וּמוֹסֵף, מְנַחֵה וְנִעְלֵה - פּוֹלֵן יֵשׁ בְּהֵן נְשִׂאת כְּפִים. דְבַרֵּי
30 רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁחָרִית וּמוֹסֵף יֵשׁ בְּהֵן נְשִׂאת כְּפִים; מְנַחֵה וְנִעְלֵה אִין בְּהֵן
31 נְשִׂאת כְּפִים. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: נִעְלֵה יֵשׁ בְּהֵן נְשִׂאת כְּפִים; מְנַחֵה אִין בְּהֵן נְשִׂאת כְּפִים".
32 בְּמֵאן קְמַפְלִינָ? רַבִּי מֵאִיר סָבַר: כִּל יוֹמָא טַעְמָא מֵאִי לֹא פָּרְשֵׁי פִהֵנִי דִידִיהוּ בְּמַנְחָתָא מֵאוֹם
33 שְׁחָרִית. הֵאֱדָנָא לִיפֵא שְׁחָרִית, דְכֵל יוֹמָא שְׂכִיבָא שְׁחָרִית, גְּזוּרוּ בְהוּ רַבְנָן. רַבִּי יוֹסִי סָבַר:
34 לֹא גְזוּרוּ בְהוּ רַבְנָן, מְנַחֵה וְנִעְלֵה, דְכֵל יוֹמָא שְׂכִיבָא שְׁחָרִית, גְּזוּרוּ בְהוּ רַבְנָן. רַבִּי יוֹסִי סָבַר:
35 מְנַחֵה, דְאִיתֵיהּ בְּכָל יוֹמָא, גְּזוּרוּ בְהֵן רַבְנָן. נִעְלֵה, דְלִיתֵיהּ בְּכָל יוֹמָא, לֹא גְזוּרוּ בְהֵן רַבְנָן. אָמַר
36 רַב יְהוּדָה אָמַר רַבִּי: הִלְכָה פְּרַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: נִהְגוּ הָעָם פְּרַבִּי מֵאִיר. וְרַבָּא
37 אָמַר: מְנַחֵה פְּרַבִּי מֵאִיר. מֵאֵן דְאָמַר הִלְכָה פְּרַבִּי מֵאִיר, דְרִשְׁנֵין לָהּ בְּפִירְקָא. מֵאֵן דְאָמַר
38 מְנַחֵה, מִדְרַשׁ לֹא דְרִשְׁנֵין, אֲרוּיִין מֵאוּרֵינוּ. וּמֵאֵן דְאָמַר נִהְגוּ, אֲרוּיִין לֹא מֵאוּרֵינוּ, וְאִי אֶבְרֵי,
39 אֶבְרֵי, וְלֹא מִתְדַרְיֵין לֵיהּ. וְרַב נַחְמָן אָמַר: הִלְכָה פְּרַבִּי יוֹסִי. וְהִלְכָה פְּרַבִּי יוֹסִי. וְהֵאֱדָנָא מֵאִי
40 טַעְמָא פָּרְשֵׁי פִהֵנִי דִידִיהוּ בְּמַנְחָתָא דְתִתְעִינָתָא? בִּין דְבִסְמוּךְ לְשִׁקִּיעַת הַחֲמָה קָא פָּרְשֵׁי,
41 כִּתְפִילַת נִעְלֵה דְמָוָא. דְכּוּלֵי עֲלָמָא מִירַח שְׂכּוּר אָסוּר בְּנְשִׂאת כְּפִים. מִתְנִי מוּלֵי? אָמַר
42 רַבִּי יְהוֹשֻעַ בְּלִי לִוי מֵאוֹם בְּהֵן מִסְפָּרָא: לָמָּה נְסַבְּכָה פִּרְשֵׁת כְּהֵן מְרַבֵּד לְפִשְׁתָּהּ וְזוּרִי לִמְרֵ: מֵאֵן
43 מִה גְזוּר אָסוּר בִּין, אִף כְּהֵן מְרַבֵּד אָסוּר בְּכֵן. מִתְקִירָה אָסוּר בְּכֵן, אִתְּבַהֵר דְרַבִּי יוֹזָא, וְאוּרֵי לָמָּה
44 אוֹשְׁעֵי בַר יְבָרְא: אִי מַה גְזוּר אָסוּר בְּחֲרָצָן, אִף כְּהֵן מְרַבֵּד אָסוּר בְּחֲרָצָן! אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב:
45 אָמַר קְרָא: "לְשִׁרְתוֹ וְלִרְבֵּד בְּשִׁמוֹ". מַה מְשַׁרְתַּת מוֹתֵר בְּחֲרָצָן, אִף כְּהֵן מְרַבֵּד מוֹתֵר בְּחֲרָצָן

1 נשחרו הלחות – במנחה ומנחה. ובפל חמדי – לפי שגורה והלכות גורה מלקריב
2 עד. והענין צלם כריכל – שהענין מנחה. כדמפרש בחרטום ירושלמי בפרשת
3 "העמים סארי" וגו' (שעריי טו). על אבותי – דור המדבר "אם יראה איש באנשים
4 האלה יהוד הרע הרע הזה את הארץ" וגו' (דברים א). ביתי – עיר גולה, והווי ישראל דין
5 בה, במסכת גיטין, פרק "ויצוויך" (טו.א). אשקא
6 שביעתי ורבי ביהר. שבת שולח השעה באב בו
7 שביעתי בחמישי מותרין – אם הל השעה באב
8 בערב שבת – מותרין לבסוב בחמישי, ובשולח
9 השעה באב ברביעי שבת – לא אימטריך
10 למיתני דמותרין, כדאמרינן במנחה: לא שו
11 אלא לפנינו. שני בתשילין – בשר הדמים, או
12 בשר וביצנים שעלו. או גז וביצנה שעלה,
13 כדאמר בפרק "ערביי שחסיס" (קדף). ישנה –
14 במנחה מפרשי, בפנייה המפנה – על פינה ולא
15 יתכן עלה, שאולי – שכולן שאלות זו מזו,
16 אפילו עשרות. כדי שלא לכישי כר. בעינין
17 בגבליה – קודם שילבשו, לפי שאין לא אחת
18 בקיאה בחברתה, שמא נדה היתה וחולות –
19 כמו "ולחל מלחמות" (שופטים בא). במלך
20 שבת – במלך שהשלים שלו. אמו – בסכת
21 ישראל. זה מתן חיות – עם הכפורים, שניתנו
22 בו לחיות האדונות.

23 **נמרא** כל זמן שסתמולין – דהיינו שחרית
24 ומנחה ונעילה. יש מתן ארבעת פנימים ביום –
25 יום הכפורים. שיש בו מוסף. כל זה ויפא מאי נמרא
26 לא פירשי כתי דידיו במנחה – דכל יומא
27 שכיחיה ביה שחרות, שכיח טעו דוהנין ומשכח
28 סעודתיה ומשכח, ופירשי ידיה ביהי חמדי.
29 ובין שתי יין אסור ליטא את כפיה. שמא יין
30 ושכר יאכל חטא בבואם" וגו' (ירקא א) ונשאת
31 כפים מעין עבודה. כולקמן, אידרא –
32 תעניות ובמעמדות לא שכיחא שחרות
33 ובמעמדות נמי מתענין כולקמן (כו.ב). גווינין –
34 תענית אסו שר ימים. נעילה ליתיה בכל יומא
35 – אלא ביום הענית. הדישנין בפריקא –
36 הלכה כרבי מאיר, דבענין דליקוס כותיה
37 עלמא. ארוויי אוריין – כרבי מאיר – אי אנו
38 לקמן, אבל בפריקא – לא דרשנין, ולא פשיטא
39 ליה כוליה ותי דיתווי הלכה כרבי מאיר. ומאן
40 דאמר נהגו – משמע, דן נהגו ומאליק, אבל
41 אנו עיקר. ומהגה משמע – תורת מנהג יש
42 דברי, ומהגה כשר הוא. ורב נחמן אמר הלכה
43 כרבי יוסי והלכה כרבי יוסי – נמרא אפר ספק
44 ומחדר סתמא. ומוקי לה הלכה כרבי יוסי.
45 ואחייא קא פריך ואלא האידנא עד, כיון דסבין
46 לשקיעת חממה כתי – שנאמר עד שקיעת
47 החמה, וסתמולין כל שעה. ואינו תולכין לבי
48 הבסות משש שעת ומחצה ולמעלה כמו שחזו
49 ששין לאותן הימים. כתפלת נעילה דימא –
50 דרשנא ליכא למנוח משום מנחה דכל יומא.
51 דמנחתא כי הא לימא זכא ומלא. שבויר מירא
52 אסור בנשיאת כפים – דאפילו רבי מאיר לא
53 קאמר אלא משום האידנא לא שחרות הוא.
54 פירשית כון סבין – כזה תברכו את בני ישראל
55 אמור להם (מכדבר ו). מה שכתב בו – ערב
56 עבודה, דלא מיתרס אלא שתיין יין משמע,
57 דכתיב יין ושביר אל תשת" וגו'. אל תרביץ –
58 מותר.

תענית. שלשה פרקים – פרק רביעי דף כז עמוד א – מתוך מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קנא רש"י

1 מאי קאמר – דקא בעי מאי נידו מעמדות. ומייתו קרא "את קרבני לחמי לאשי" וגו. הכי
2 קאמר אלו הן מעמדות – דלקמן. ועממא מאי תקון מעמדות – לפי שנאמר "עו את בני
3 ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי" וגו. הכי גרסינן: תנו רבנן עשרים וארבעה
4 משמרות היו בארץ ישראל ושבט יששכר בירוחו י"ב בירוחו בתמיה נפשי לחו מבוא: אלא
5 אימא: ושנים עשר מהן בירוחו – בירשא משמע

6 לכו העשרים וארבעה שבטיות ארץ ישראל
7 זה שנים עשר בירוחו, דהו לחו שלשים
8 וששה. ושנים עשר מהן משמע משמרות
9 העשרים וארבעה והו שנים עשר בירוחו. הכי
10 גרסינן: הניע זמן המשמר הני המשמר עולה
11 לירושלים והני המשמר עולה לירוחו כד
12 שיפקו מים ומזון לאחיהם שבירושלים –
13 כלומר, כיצד היו שנים עשר בירוחו? שכתבו
14 זמן המשמר לעלות לירושלים שכתב
15 מתחלקים אנשי המשמר, חציין הולכין
16 לירושלים להמריח והחצין הולכין לירוחו
17 המתבטאים לירושלים, ומתקנין שם מים ומזון
18 לאחיהם. וכך עושין כל העשרים וארבעה
19 משמרות. ומצא שנים עשר בירוחו. לשון אור
20 נהודא לי. ומעבדי את הקרבן – אם אן עמדה
21 מכול משמרות. בדתן (לעיל מא:א) על כל
22 משמר היה ממנה בירושלים, של כתיב ליום
23 ישראלים. כיון דכולהו בעליה בעינן להדיח
24 כמות על בני עמדה, וכלי שיר אביבא את
25 הקרבן – מלונגא בשלחה מסכת סוכה (בב).
26 ובערבין (א.א) מפרשתו. עיקר שירה נשא –
27 וכלי לבסומא קלא בעלמא. והיו דאביבא ליום –
28 לא מעבד משום כלי שיר. עיקר שירה כבלי –
29 אבוב, כון פברק "חולילי" (בראשית). ארבעה
30 מאלעו – מבני של אלעה, עשישה מהן
31 ארבעה משמרות. וגמרא נמר לה. המה יוד יוד
32 ושמואל היראה באמנותם – ותויבתא דרב
33 חמא. דאמר. שמואל העמידם על ששה עשר.
34 דוד והעמידן על עשרים וארבעה. דהו משמעין
35 מנה דהירוחו בחדו הדודי הקניה. מיסודו של
36 שמואל הרמתי – שהעמידן על ששה עשר, בא
37 דוד והעמידן על עשרים וארבעה. וכן ספרים
38 שכתבו בהן. מיסודו של שמואל דוד העמידום
39 על עשרים וארבעה. כלומר. ששים חזיעו על
40 דבר, ושמואל העמידם על ששה עשר דוד על
41 עשרים וארבעה. ויטעאו בני אלעור רבים
42 לראשי הגברים מבני איהמך ויחלקו בני אלעור
43 ראשים לבית אבותם ששה עשר ולבני איהמך
44 ראשים לבית אבותם שמונה ואוטר בית אב אחד
45 אחו אלעור ואחו אחו לאיהמך – "וימצאו
46 בני אלעור רבים לראשי הגברים" – כלומר,
47 ראש הגברים של בני אלעור היו רבים
48 מראיהמך. האי "וימצאו" – משמע דקדם לכן
49 חו קובעים. וכעשי חסופו עליהן, "ויחלקום"
50 ליו בני אב. "אחך אחוד שיהיה מחוללה
51 אלעורו הדינו שמונה, אחו אחד בגורל הדינו

1 מאי משרת בעל מום לא אף מברך בעל מום לא – פירוש: כיון דלפינן גזירה שוה
2 ממשרת – נמצא כמו משרת. ומשרת בעל מום – לא, אף מברך וכו'. ומשנה: היא דאקש
3 לעיור וכו'. מכאן נראה ובעל מום מברך ברכת כתיבין. מדקא חזין דהתלמוד רוצה ללמוד
4 מברך משמרות ולבעל מום הדיון לכן. אם כן נראה לעינינו נשיאת כפיס כהן בעל מום טעם
5 כפיו. ומכאן ש' לוחיכה דכהן השמיר דתו – נטא

6 אי מה משרת בעל מום לא, אף כהן מברך בעל
7 מום לא! הא איתקש לניור! ומאי חיות דמקשתא
8 לקולא? אקש לחומרא! אסמכתא וניהו מדרבנן,
9 ולקולא. "אלו הן מעמדות: לפי שנאמר 'עו את
10 בני ישראל' כו". מאי קאמר? הכי קאמר: "אלו הן
11 מעמדות. ומה פעם תיקנו מעמדות? לפי שנאמר:
12 'עו את בני ישראל ואמרת אליהם: את קרבני,
13 לחימי לאשי'. והיאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו
14 עומד על גביו? התקינו נביאים הראשונים עשרים
15 וארבעה משמרות. על כל משמר ומשמר היה מעמד
16 בירושלים של פתנים ושל לויים, ושל ישראלים. הניע
17 זמן משמר לעלות, פתנים ולויים עולין לירושלים".

18 ומאי חיות דאקשת לקלא אקש לחמרא –
19 פירוש: מאי חיות דמקשת כהן לעיור
20 לחלק, ולומר כמו שניור דהי בעל מום – כמו כן
21 כהן בעל מום כשר. ואקשת למשרת, מה משרת
22 מותר בתרין – אף כהן מברך עם שמונה בירוחו.
23 אקשת לחמרא. פירוש: ונמצא דבמו שניור אסור
24 בתרין אף כהן אסור בתרין, ובמו כהן משמרת
25 אסור בעל מום אף כהן מברך בעל מום אסור
26 משנה: אסמכתא וכו'.

27 מר סבר עיקר שירה נשא – ולכל כשרים
28 אפילו ספולים אפילו ממונים. למר שירה
29 דלא היו אלא נשא. ונמצא דאמר עיקר שירה
30 בכלל, אם כן עיקר שירה נשא לויים, דהא
31 הכלי וגו' דהי קדוש.

1 רב
2 כרי שיפקו מים ומזון לאחיהם שבירושלים". אמר רב יהודה אמר שמואל: פתנים ולויים
3 וישראלים מעבדין את הקרבן, כמתניתא תנא: רבי שמעון בן אלעור: פתנים, ולויים וכלי
4 שירה מעבדין את הקרבן". במאי קאמר? רבי סבר: עיקר שירה נשא. ומנה משמרות,
5 שירה בכלל. אמר רב הקא בר גוריא אמר רב: משה תיקן להם לישראל שמונה משמרות,
6 ארבעה מאלעור וארבעה מאיהמך. בא שמואל העמידן על שש עשרה. בא דוד והעמידן
7 על עשרים וארבעה, שנאמר: "בשנת הארבעים למלכות דוד נדרשה, וימצא בהם גבורי
8 חיל ביעודו לגער". מיתבי: "משה תיקן להם לישראל שמונה משמרות, ארבעה מאלעור
9 וארבעה מאיהמך. ובא דוד ושמואל העמידן על עשרים וארבע, שנאמר: 'המה יס' דוד
10 ושמואל היראה באמנותם"! הכי קאמר: "מיסודו של דוד ושמואל הרמתי העמידום על
11 עשרים וארבע". תנא אידך: "משה תיקן להם לישראל שש עשרה משמרות, שמונה
12 מאלעור ושמונה מאיהמך. ובשרבו בני אלעור על בני איהמך, חלקום העמידום על עשרים
13 וארבע, שנאמר: 'וימצאו בני אלעור רבים לראשי הגברים כון בני איהמך, ויחלקום. לבני
14 אלעור ראשים לבית אבות ששה עשר ולבני איהמך לבית אבותם שמונה'. ואמר: 'בית
15 אב אחד אחו אלעור, ואחו אחו לאיהמך". מאי "ואמר"? וכי תימא כי חיב דנפשי
16 בני אלעור, הכא נמי דנפשי בני איהמך, שמונה מעיקרא ארבעה הוו, הא שמעי: "בית
17 אב אחד אחו אלעור, ואחו אחו לאיהמך". מיתבא דרב הקא בר גוריא: אמר קר רב
18 הקא בר גוריא: תנאי היא, ואנא דאמריו פי האי תנא דאמר שמונה. תנו רבנן: "ארבעה
19 משמרות עלו מן הגולה, והיא הן: ידעתי, הרים, פשהור, אימר. עמדו נביאים שביניהם
20 והחלקום

21 מה שיהיה מחוללה אחו לאיהמך אחודם בעת כותחילה, שלא דהרבו עליהם שום בית אב. מאי ואמר – וכי תימא מעיקרא
22 חו ארבעה אלעור וארבעה לאיהמך. וכי חיב דנפשי בני אלעור הכי נפי נפשי בני איהמך – ומיהו בני אלעור נפשי טפי. דהא לאיהמך לא אקמינוהו אלא על האלעור
23 על ששה עשר. תא שמע אחו ואחו לאיהמך – אלמא כדקיימי קיימי, ושמע מנה דמשה תיקן להם ששה עשר, שמונה מזה ושמונה מזה, וקשיא לרב חמא דאמר ארבעה וארבעה.
24 דהא דכחב לעיל ובעת הארבעים וגו' חמא יסד – במה שחסיפו עליהן עד עשרים וארבעה משמע, ואכלא משה תיקן להם ששה עשר משמרות. תנאי היא – דהא איבא תנא
25 דלעיל דקתיב משה תיקן להן שמונה משמרות כותחיל. עליו מן הגולה – בבית שני. והשאר לא עלו, שדרבה משראלי נשתירו. ור' לעיל עלות. פשהור ואמר
26 מבעיא לי, ופשהור לא כתיב בני עשרים וארבעה משמרות (רבי זרימא י' אד).
27 החלקום

קנב

תענית. שלושה פרקים – פרק רביעי דף כז עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן עזרא – שטיינזולץ"

תוספות

1 רב אמר דולג – פירושו: הראשון קרא מראש הפרשה שלוש פסוקים. והשני שאין לו כי
2 אם שני פסוקים – מודלג פסוק אחד קומה ופירש שקרא הראשון. וכן בני ראשי חרשים
3 מודלגין. והקשה הרב רבינו יחזקאל בן נתן: ונאמר מודלגין? אמאי אינו קורא למעלה בפרשה?
4 דהא בשבת בודלו של מנע קורא הוא ונאמר אתה אמור אלי? (שמות לח) אף על פי
5 שעיקר הפרשה אינה מתחלה כי אם מפסל כ"ך

6 (שם דף) ויש לומר: ומשום הכי קורא קורא ראה
7 בפרשה של מעלה לפי שכל אותה הפרשה
8 משתנה בחוד עניינה. אבל פרשה רדאש חרש
9 לעיל מינה לא משתנה בכל מחד עניינה. ולכן
10 אינו קורא בפרשה של מעלה, אלא דולג. ומה
11 ראה למנוגנו אתה דלא קרין בכל שבת ושבת
12 פרשה של שבת כמו שאנו ערים ביום טוב. שאנו
13 קורין פרשות – לפי פסוקים. לפי שאין בפרשה
14 של שבת שלשה פסוקים. דאין לומר שנתלג
15 לעיל, דלא אתי מחד עניינה.

16 **גורה** – שנתבסס. והירצאן – פירושו:
17 שהתבססן שלא ראו הראשונים שקרא
18 שלשה פסוקים ויראו השני שקרא פסוק אחד
19 מן המעלה יאמרו שהראשון לא קרא אלא שני
20 פסוקים. והירצאן, כשהראשון קורא שלשה
21 פסוקים והשני אלא שני פסוקים. איש –
22 יורח וירצאן, ודברר האי שני טניא ליה בשני
23 פסוקים.

17 בית המקדש קיים מה תהא עליהם? אמר לו: "כבר תקנית להם סדר קרבנות. כוונן שפואין
18 בהן לפני, מעלה אני עליהם פאילו הקריבום לפני, ואני מוחל להם על כל עונותיהם". תנו
19 רבנו: "אנשי משמר היו מתפללין על קרבן אחיהם שיתקבל קרבנו. ואנשי מעמד מתפנסין
20 לבית הכנסת ויושבין ארבע תעניות. בשני בשבת, בשלישי ברביעי, ובחמישי בשני, על
21 יודיה היום. בשלישי, על הלובי מברות. ברביעי, על אפסרף שלא תיפול על התעניות.
22 בחמישי, על עוברות מניקות. ועוברות, שלא יפלו מניקות, שניקו את בניהם. ועבר
23 שבת לא היו מתעניין מפני כבוד השבת, קל וחומר בשבת עצמה". באחד בשבת מאי
24 טעמא לא? אמר רבי יוחנן: מפני הנוצרים. רבי שמואל בר רב הונן אמר: מפני שהוא
25 שלישי ליעירה. ריש לקיש אמר: מפני נשמה ותיורה. דאמר ריש לקיש: נשמה ותיורה
26 ניתנה בו באדם בערב שבת. כמוצאי שבת נוקלין אותה מפניו, שנאמר: "שבת ויגפשו"
27 - ביון ששבת, וי אברה נפש". פ"ום הראשון: "בראשית", ו'יהי רקיע". תנא: "בראשית"
28 בשנים. "יהי רקיע" באחד. "שלישית" יהי רקיע". באחד, תלתא פסוקי הוו. אלא "בראשית"
29 בשנים מאי טעמא? מפני המישה פסוקי הוין, ותינא: "תקורא בתורה אל יפחות משלשה
30 פסוקים!" רב אמר: דולג. ושמואל אמר: פוסק. ורב, דאמר דולג, מאי טעמא לא אמר:
31 פוסק? קסבר: כל פסוקא דלא פסקיה משה, אגון לא פסקינן ליה. "שמואל אמר: פוסק".
32 ומי פסקינן? והאמר רבי תינא קרא: צער גדול היה לי אצל רבי תינא הגדול, ולא
33 תתיר לי לפסוק אלא לתנוקות של בית רבן, הואיל להתלמד עשיון. השמואל: ה"ם
34 טעמא מאי משום דלא אפשר. הכא נמי לא אפשר. "שמואל אמר: פוסק". מאי טעמא
35 לא אמר: דולג? גזירה משום התכנסין, וגזרה משום היוצאין. מיתוכי: "פרשה של ששה
36 פסוקים קורין אותה בשנים, ושל חמשה בחידה. ואם הראשון קורא שלשה, השני קורא
37 שנים מפרשה זו, ואחר מפרשה אחרת. ויש אומרים: שלשה, לפי שאין מתחילין בפרשה
38 פחות משלשה פסוקין למאן דאמר דולג לידלוג ולמאן דאמר פוסק ליפסק שאני התם

דאית
ובירולא א' אפשר, משום התבססן והירצאן, אם שני דולג ומתחיל בפסוק שסיים בו הראשון, בני אדם התבססן שלא שנוע קריאת הראשון סברין לומר שלא קרא הראשון אלא שני
פסוקים נתפס מינה חזקאי. וכשהראשון קורא שלשה פסוקים ואינו משיר אלא שנים איכא סודת יוצאן דכבר אית שני בטניא ליה בשני פסוקים. מיתוכי פריה של ששה פסוקים
— אסאי ימות השנא אור. ויש אומרים איש – מפרשה אחת: הכי גרסינן. לביאן דאמר: פוסק ליפסק. ויש אומרים דאמר שני פסוקים ליפסק. כלומר, פרשה של חמשה פסוקין קורא
שני שלשה פסוקין בפרשה אחרת? לידלוג או ליפסק.

והלקום והעמידום על עשרים וארבעה. כללום ונתגמם
בקלפי. בא ידעה ונטל חלקו והלק הבכירי - שש. פא
היום ונטל חלקו והלק הבכירי - שש. וכן פשהור,
וכן אמר. וכן התנו נביאים שבניהם שאפילו היו יורכיב
ידעה עיקר ויהו יורכיב מפל לו". וישאל שבאותו
משמר מתכנסין בעריות וקורין במעשה בראשית".
מנהו מילי? אמר רבי יעקב בר אבא אמר רב אסי:
אלמלא מעבדות, לא נתקיימו שמים וארץ, שאמר:
"ויאמר: ה' אלהים, כמה אדע פי אוישנה?" אמר
אברהם: "רבנו של עולם! שפא ישראל הואין
לפניך, אתה עושה להם כדור המבול בידו הפתור?"
אמר ליה: "בא, אמר לפני: רבנו של עולם!
הודיעני, כמה אוישנה?" אמר ליה: "קחה לי עגלה
משלשת ועו משלשת, וגו". אמר לפני: "רבנו של
עולם! תינה כוונן שביית המקדש קיים. כוונן שאין

בית המקדש קיים מה תהא עליהם? אמר לו: "כבר תקנית להם סדר קרבנות. כוונן שפואין
בהן לפני, מעלה אני עליהם פאילו הקריבום לפני, ואני מוחל להם על כל עונותיהם". תנו
רבנו: "אנשי משמר היו מתפללין על קרבן אחיהם שיתקבל קרבנו. ואנשי מעמד מתפנסין
לבית הכנסת ויושבין ארבע תעניות. בשני בשבת, בשלישי ברביעי, ובחמישי בשני, על
יודיה היום. בשלישי, על הלובי מברות. ברביעי, על אפסרף שלא תיפול על התעניות.
בחמישי, על עוברות מניקות. ועוברות, שלא יפלו מניקות, שניקו את בניהם. ועבר
שבת לא היו מתעניין מפני כבוד השבת, קל וחומר בשבת עצמה". באחד בשבת מאי
טעמא לא? אמר רבי יוחנן: מפני הנוצרים. רבי שמואל בר רב הונן אמר: מפני שהוא
שלישי ליעירה. ריש לקיש אמר: מפני נשמה ותיורה. דאמר ריש לקיש: נשמה ותיורה
ניתנה בו באדם בערב שבת. כמוצאי שבת נוקלין אותה מפניו, שנאמר: "שבת ויגפשו"
ביון ששבת, וי אברה נפש". פ"ום הראשון: "בראשית", ו'יהי רקיע". תנא: "בראשית"
בשנים. "יהי רקיע" באחד. "שלישית" יהי רקיע". באחד, תלתא פסוקי הוו. אלא "בראשית"
בשנים מאי טעמא? מפני המישה פסוקי הוין, ותינא: "תקורא בתורה אל יפחות משלשה
פסוקים!" רב אמר: דולג. ושמואל אמר: פוסק. ורב, דאמר דולג, מאי טעמא לא אמר:
פוסק? קסבר: כל פסוקא דלא פסקיה משה, אגון לא פסקינן ליה. "שמואל אמר: פוסק".
ומי פסקינן? והאמר רבי תינא קרא: צער גדול היה לי אצל רבי תינא הגדול, ולא
תתיר לי לפסוק אלא לתנוקות של בית רבן, הואיל להתלמד עשיון. השמואל: ה"ם
טעמא מאי משום דלא אפשר. הכא נמי לא אפשר. "שמואל אמר: פוסק". מאי טעמא
לא אמר: דולג? גזירה משום התכנסין, וגזרה משום היוצאין. מיתוכי: "פרשה של ששה
פסוקים קורין אותה בשנים, ושל חמשה בחידה. ואם הראשון קורא שלשה, השני קורא
שנים מפרשה זו, ואחר מפרשה אחרת. ויש אומרים: שלשה, לפי שאין מתחילין בפרשה
פחות משלשה פסוקין למאן דאמר דולג לידלוג ולמאן דאמר פוסק ליפסק שאני התם
דאית

והלקום — לעשרים וארבעה. וכתבו שני כל בא אחד ואחד בחלק, כללום ונתגמם בקלפי
כתבו על עשרים וארבעה חתיכות לקף ראשי משמרות שחלקו מאותן ארבעה. בא
ידעה — משמרה של ידעה, בא אחד ומטל חלקו והלק חמש חתיכות לקף דרוו
לדו שני. ומי שהיה עולה בידו הראשון היה לשבת ראשונה שבסדר, שהיו עולין בידו זו.
אחר זו — כך היו עובדין בשבתותיהן או אחר זו.
וכך התנו — שאפילו ידעוירי שזהו במקדש
אחריו במקום משמר אחר ושעה ידיעה
עשין אותן חמשה שלא להרבות במשמרות.
אשר לא לפי שאמלאו מעמית — עסקי
קרובות ישראל עשין. קו זהו כולם בתנא.
ומשן כלין — שמים וארץ העומדים בכותן אין
מתקיימין בו. באני דודי והפסול — שמואל
שון כלין אין העולם מתקיים, הואיל שעל
עסקי קרבן העולם עומד. לכך קורין אנשי
מעמד בעריות מפרשה בראשית. כבר תקניתי
להם בו — כל מן עשרה ברוך כו מתיבא יליף
לה לאחיה. וגו. וגו. שני אנשי. ובכל
תתפללין על קרבן אחותן — תמידים שכללום.
אנשי משמר — אותן עשרים וארבעה שהיו
בעריות. בשני על יודיה הים — דכתיב בשני
(בראשית א) "יהי רקיע בתוך המים", וברוך
הלוכיר לרומא על הדבר. בשלישי על הלובי
מברות — דכתיב "ותזאת ארצות" תוד
ראויה יבשה להולכי, שלא יזוק מפני חיות
העוה. ברביעי על הכנאב — שבו נולדו
המארות, וכתיב בה (בראשית) "ידי מארות"
— מארת חביב. וכל יובעית בו — דכתיב בה
(שם) "שרעו המים שרץ נפש חיה". פני
הנוצרים — שעושים אותם טוב שם שלהם.
שלישי ליעירה — דאדם נברא ביום שבת, ובכל
יום שלישי היה חלוש. דכתיב (בראשית לח)
"יהי ביום השלישי בחיותם אוביבם". נשמה
יתירה — שנטלתי אותה ממנו, ויהי שלי. נשמה
יתירה — שמרוחבים דעתו לאבילה ושתיה. כיון
ששבת — שנת שמרת את השבת. וזו אבדה נפש
והנפש הדרש בגוטריוקו. וזו נפש. בראשית
כשנים — כון וזו קורין ביום תענית בראשית.
תלתא פסוקי הוו — וטניא בהו לדו גברא. רב
אמר דולג — הראשון קורא שלשה פסוקים.
השני מתחיל בפסוק שסיים בו הראשון. והשנים
עמו — דרי שלשה. ומשום אין שייקין בפרשה
פחות משלשה פסוקים ליבא, משום דלא
אפשר. פוסק — פסיק הפסוק לשנים, הראשון
קורא שני פסוקים וזו, ולוי משלים חצי אותו
הפסוק עסקיה ובהו עם שנים העומדים ר' תניא
קרא — שהיה בעל מקרא, וזרעה נביאם ובין
בעמיה. עקר גדול — הרבה טרחתי וחרתי
עליו שתירוי לי לפסוק ולתלמוד עשיון.
תיעוקת משלמים לפני. שאינו כולקין לקראו
פסוק כולו. הכי נמי לא אפשר — גבי ספר תורה.
ובירולא א' אפשר, משום התבססן והירצאן, אם שני דולג ומתחיל בפסוק שסיים בו הראשון, בני אדם התבססן שלא שנוע קריאת הראשון סברין לומר שלא קרא הראשון אלא שני
פסוקים נתפס מינה חזקאי. וכשהראשון קורא שלשה פסוקים ואינו משיר אלא שנים איכא סודת יוצאן דכבר אית שני בטניא ליה בשני פסוקים. מיתוכי פריה של ששה פסוקים
— אסאי ימות השנא אור. ויש אומרים איש – מפרשה אחת: הכי גרסינן. לביאן דאמר: פוסק ליפסק. ויש אומרים דאמר שני פסוקים ליפסק. כלומר, פרשה של חמשה פסוקין קורא
שני שלשה פסוקין בפרשה אחרת? לידלוג או ליפסק.

התענית. בלששה פרקים – פרק רביעי דף כח עמוד א – מתוך מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קנה רש"י

1 דאית ליה רוחא – שיוכל לקרות מפרשה אחרת. אבל חכא לית ליה רוחא. דהא לא
2 מיז למיקרי אלא "בראשית" וידה רקיע. מה הפרש בין זה לזה – שאני מאי דקרבן עעים
3 דחי ממנה דנעילה. ועממד דמנחה לא דחי? הללו רבי תורה – מנחה. כראמרינן
4 בבבכת (בבא. יצחק אבינו תיקן תפלה מנחה. שאמרו יוציא יצחק לשוח בשדה לפנות
5 ערב. ודנעילה מרבירי סופרים. ורבינן חיזוק

6 לא מרטינן הכא. עשו אלו – זמן קדמני
7 במתניתין – אהבו דחזירו למנחה. משום הדיא
8 תקנה דעבוד ליה זמן בניאים כי הוי דוד
9 ליהודינו מאתריהו. פרוזאות – שומרים.
10 כבורים – אדם נכנס לתוך שדהו ורואה אשכול
11 שביכר. האנה שביכר – קושר עליה גמי
12 ועשה אותה כבורים. בקציעות – תאים
13 יבשים. האמרינן אנתו ועשין מוח געולין. הכי
14 נרטיקן. תהילי על כתפתי – (בבבא). כמכתבים
15 שלפנינו – שהוא במקום אלו לפני בסמוך. ודו
16 גנבי עלי – על שם שמתגנבין מן הפרוזאות
17 על עסק עלי. הן הן בני סלמאי התופתי –
18 בעין מעשה זה עשו. הן הן בני דוד בן יהודה –
19 דוד מלך ישראל. ואהבי קרי ליה פחת מאב –
20 שבא מרות המואביה. יואב בן צרויה – שבא
21 מרות המואביה. כי צרויה אם יואב אחות דוד
22 היתה. שאמרו (דברי הימים א') ו'אזרחיהם'
23 צרויה ואביגיל. בני ערין הן הן בני דוד – לחבי
24 קרי ליה בספר שמואל (ב) כט עריתו התעני.
25 שכבעה שטסק בתורה – מנען עצמו
26 בתולעת. והסיראנו למלחמה – מתקשה בעין.
27 הן הן בני יואב בן צרויה – פלוגתא היא
28 (במסכת גיגית) חד אמר עריתו העניני זה הוה
29 וחד אמר זה יואב. ליתני שבו בני דוד שנית –
30 דהא קאמר ר' מאיר פחת מואב היינו דוד. ול' י
31 יתרה – הן ערין היינו דוד. ובמתניתין קתיב
32 בהראי בני דוד והדר קתיב בני פחת מואב
33 דרבי מאיר ולרבי יהודה בני ערין – היינו דוד
34 שבו שניה מביעי ליה. ול' יוסי – דאמר פת
35 מואב ערין היינו יואב. שבו שניה מביעי ליה.
36 לעולם ר' יוסי ורבי תנאי אליאב דר' יוסי –
37 דמאן דאמר בני ערין בן יהודה היינו בני יואב –
38 לא סבר לה דבני פחת מואב היינו יואב. ולרבי
39 לא קתיב שבו בני יואב שניה. ולא סביחא ליה
40 בני דוד הן בני דוד – דאם כן שבו בני דוד שניה
41 מביעי ליה ליתמיני. אלא משפחה אחרת הן.
42 ומאן דאמר בני פחת מואב היינו בני יואב – לא
43 סביחא ליה דבני ערין היינו יואב. אלא משפחה
44 אחרת הן.

1 **מה** הפרש בין זה לזה – כלומר: מה הפרש בין קרבן מוסק לקרבן עצים. דקרבן מוסק דוחה
2 מנחה וקרבן עצים לא דחי מנחה;
3 **הללו** דרבי תורה – מוסק ולחבי קדוה מנחה דחיי מרבירי תורה. אבל קרבן עצים. דחיי
4 מרבירי סופרים. והלכך לא דחיי אלא דחיי דרבי תורה מרבירי סופרים. אבל לא דחיי
5 מרבירי סופרים. והלכך לא דחיי אלא דחיי דרבי תורה מרבירי סופרים. אבל לא דחיי
6 הן הן בני יואב בן צרויה – פרוזאות. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה.
7 הן הן בני יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה.
8 הן הן בני יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה.
9 הן הן בני יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה.
10 הן הן בני יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה.
11 הן הן בני יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה.
12 הן הן בני יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה.
13 הן הן בני יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה.
14 הן הן בני יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה.
15 הן הן בני יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה.
16 הן הן בני יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה.
17 הן הן בני יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה.
18 הן הן בני יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה.
19 הן הן בני יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה.
20 הן הן בני יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה.
21 הן הן בני יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה.
22 הן הן בני יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה.
23 הן הן בני יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה.
24 הן הן בני יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה.
25 הן הן בני יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה. ר' יואב בן צרויה.

1 **דאית ליה רוחא.** פ'רשה ג'דולה קורין אותה בשנים
2 בששתית ובמוסף ובמנחה קורין על פתח כו' איבעיא
3 ל'הו חיובי קאמר בששתית ובמוסף קורין אותה בספר
4 ובמנחה קורין אותה על פה בקורין את שמע או
5 דלמא הכי קתיב בששתית קורין אותה בספר ובמוסף
6 ובמנחה קורין אותה על פה בקורין את שמע הא
7 שמע דתניא בששתית ובמוסף נכנסין לביית הנסות
8 וקורין ג'דוד שקורין כל השנה ובמנחה יתיד קורא
9 אותה על פה אמר רבי יוסי וכי יתיד יכול לקרות
10 דברי תורה על פה בציבור אלא פולין נכנסין וקורין
11 אותה על פה בקורין את שמע. ק'ל יום שיש בו
12 הלל אין בו מעמד כו'. מה הפרש בין זה לזה הללו
13 דברי תורה. והללו דברי סופרים. ומן עצי הכנים
14 והעם כו'. תנו רבנן: ל'מה הוצרכו למר ומן עצי
15 הכנים והעם? אמרו: כשעלו בני הגולה. לא מצאו
16 עצים בלשכה. ועמדו אלו והתנדבו משלהם. וכך
17 התנו נביאים שבנינו שאפילו לשבח מלאה עצים.
18 והיו אלו מתנדבין משלהן. שאמרו: והגזירות הפלנו על קרבן העצים החתנים. הלויים. והעם.
19 לחביא לביית אלהינו. לביית אבותינו. לעתים מופנים שנה בשנה. לבער על מזבח ה' אלהינו.
20 כפתוב בתורה. ועמיהם פתחים ולויים וכל מי כו'. תנו רבנן: ל'מה היו בני זנביו וכל בני
21 לפעני קציעות? אמרו: פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שמד על ישראל שלא יבאו עצים
22 למערכה ושלא יבאו כבורים לירושלים. והושבו פרוזאות על הדרכים בדרך שהושבו
23 ורבעם בן נבט שלא יעלו ישראל לרגל. מה עשו בשרין ויראי הטא שבאותו הדוד? הביאו
24 סלי כבורים וחופים בקציעות. והגלום ועלי על חתפיהו. וכוון שהגיעו אצל פרוזאות. אמרו
25 להם: ל'היכן אתם הולכין? אמרין להם: לעשות שני עגולי דבילה במכתשת שלפנינו ובעלי
26 שעל חתפינו. בין שעברו מקו. עטרים בסלים והביאום לירושלים. תנא: הן הן בני סלמאי
27 הנתופתי. תנו רבנן: ל'מה הן בני סלמאי הנתופתי? אמרו: פעם אחת גזרה מלכות הרשעה
28 שמד על ישראל שלא יבאו עצים למערכה. והושבו פרוזאות על הדרכים בדרך שהושבו
29 ורבעם בן נבט על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל. מה עשו יראי הטא שבאותו הדוד?
30 הביאו גזירות ונעשו סולמות. והניחו על חתפיהם והלכו להם. בין שהגיעו אצל. אמרו להם:
31 ל'היכן אתם הולכין? אמרו להם: ל'הביא גזירות משוך שלפנינו. ובסולמות שעל חתפינו.
32 בין שעברו מקו. פרוקים והביאום. והגלום לירושלים. ועליהם ועל ביצא בהם הוא אומר:

1 **זכר צדיק לברכה.** ועל ורבעם בן נבט והכרוי ואמר: ושם רשעים ורביקב. בעשירים בו. בני פחת מואב בן יהודה. תנא: בני פחת
2 מואב בן יהודה הן הן בני דוד בן יהודה. דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: הן הן בני יואב בן צרויה. בעשירים פאלול. בני ערין בן
3 יהודה. וכו'. תנו רבנן: בני ערין בן יהודה הן הן בני דוד בן יהודה. דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: הן הן בני יואב בן צרויה.
4 ב'פאחד בטבת. שבו בני פרעוש שניה. כו'. מני מתני? לא רבי מאיר. ולא רבי יהודה. ולא רבי יוסי. אי רבי מאיר. ליתני שבו בני
5 דוד בן יהודה שניה. אי רבי יהודה. ליתני שבו בני דוד בן יהודה שניה. אי רבי יוסי. ליתני שבו בני יואב בן צרויה שניה לעולם
6 רבי יוסי. ורבי תנאי אליאב דרבי יוסי. ב'פאחד בטבת לא תהו בו מעמך. כו'. אמר ליה מר קיששא גרייה דרב חסדא לרב אשי:
7 מא

תענית. בלששה פרקים – פרק רביעי דף כט עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קנט
רש"י

1 אנת צבית לאחריבי ביהיה וידך אשליפת ליה – הצלם אמר לחברו: אתה רצית
2 להחריב ביתו של מוקם, שהיית ישראל אחריך – ואני עשיתי כך נקמה ושלמתי לך
3 ידי, לשון אחר: את צבית לאחריבי ביתא וידך אושליפתו, לי, לשון שאילת וכלים, כלומר:
4 ועלה בידך, ואמר רבי חמא רבי תינא אתו הוים וכו' – מדר, לשון מדר, עבשתי.

5 כשתטול תשעה ישרי ימים מודרש איירי קודם
6 עליה הענין פשו על שערות, והנהו שררה יהי
7 כרן בךך שלשת ימים ושבעה הדסרת מרימ.
8 וחדש של עשרים ותשעה ימים שבטת: אשכולי בשר –
9 היה שלשים ותשעה, והשאת אשחבה ומדשה
10 שלח מרגלים בעשרים ותשעה דסין, הני
11 איבעים כתי בדי – שנים מסין ועשרים ותשעה
12 תמתו – היה שלשים ואחד, ושמונה מאב –
13 היה שלשים ותשעה, וחובה על ידי חייב –
14 היינו תשעה באב – ודעילן ליהות בו פרעת, וכו' גרסין:
15 מגלילין וכו' על ידי וכו'. מוצאי שבת
16 – הם ראשון, מוצאי שבועות – שמעיה, וכו' –
17 – מקום עשוי כעין אשכנזא, ועליו לוי' עומדין
18 לשור, וישב עליהם את אונם ויברכתם יצמינה
19 יצמינה ח' אליהו – בזמנא, אלא נקמות ח',
20 והוא שיר של יום רביעי, והיא דאמרי ליה ביה
21 ראשון – אלייא בעלמא היה דנפל בפומיהו,
22 בדארמין בערכין (כ.א), פירוש אלייא –
23 קינה, שכן תרום יונתן בן עוזיאל "שא קינה
24 (תחוקאל חס) טול אלייא, וכוונ' אלא כבתולה
25 תגורת שק על בעל נגוריה" (ואל א, ספירוש:
26 קוניו וכו', נחירשה הקיע – כרביתי (מיכה 4)
27 יצין שדה תרתי', שנחירשה כולה ועשית
28 כשרה חרושה, בעל החופים – בעל קומה
29 ונדרה, לשון אחר: גידול הדרה, מתבקש –
30 ליהר, ברבא אמר ליה, שלא יכירו בו אנשי
31 המלך, משא – נחבא, כמו "ששו מבערתא"
32 (שבת 12ב), אול – האדון אצל רבן גמליאל
33 בענא, ופיה חד מינייהו – מן הן דעוועין,
34 וכספרין שארעו לתן על שרירע לגומר, יא
35 חזין – דירשלים, שחבל מסתכלין שם, פסקיקר
36 – לשון לילה, קיד ויעו – מקונו וזעק, לשון
37 ידעו קו שעות בת עמי' (ימיהו ח') "קיד" –
38 כמו קידי בדשחטת וזילין (קלטה), אל הדר –
39 בשביל דר צינן שפום, משנבנם ארד – מי
40 נסם דר ישראל: פורח ופסה
41 נידול

1 **דכתיב** עד חדש ימים היו להו עשרים וחרתין בסין – פירוש: חסות מעשרים ימים של
2 ראש חדש אייר עד סופו – תמצא תשעה ימים, ממצא בעשרים בסין עשרים
3 ותשעה, ועד חדש ימים – דר' שלשים ימים, אם כן לפי זה תמצא מעשרים ושנים לחדש
4 השני ידה אייר חדש שלם עד עשרים ותחתיו דסין, ותשעה ימים שנסתו מדר – ה' דר' –
5 שלשים ותשעה, ול מינידו שני ימים ובעשרים

6 בחדש נעלה הענין – ואייר: לוח שני ימים, פשו
7 עשרים ותשעה, ול יזמא מן שלשה שחאדו מן
8 השלשה ימים היה בכלל החדש, שאירי חס –
9 פשו על עשרים ושנים.

10 **אמר** אביי תמו דהדיא שתא מלוי' מליה –
11 ועשו אתו משלשים ימים, כדו שכלו
12 הארבעים ימים בתשעה באב, שלשים יום דחמא
13 ואחד דסין, ודבערים ותשעה של המרגלים,
14 ותשעה באב – דר' ארבעים ימים, ויכוס תשעה
15 באב שבו המרגלים מתוך הארץ.

16 **וישבע** ליהם את אונם ויברעם יצמינה ולא
17 הספיקו לומר יצמינה ח' אלזינו עד
18 שבאו הארובים וכו' – פירוש: באותו פסוק יש שתי
19 פעמים "יצמינה", ולא הספיקו לומר לפני עד
20 שבאו וכבשום, ואומר רבנן יצחק, אלא על כל דאין
21 אותו פסוק ללא בממוזר של מוצאי שבת –
22 אירע להם כך שאמרו אותו פסוק, ובידושלמי
23 מפרשי: אלייא נקט, פירוש: אלייא דר' כמו "אלא
24 כמתולה, דר'ו לשון קינה, כמו שקורין וטעולם
25 ראוניא בלדו."

אמר

1 דהדיא שתא מלוי' מליה, דכתיב: "קרא עלי מועד לשבוע בחור". וכתוב: "ותשא כל
2 העדה ויהנו את קולם, וכבשו העם בלילה ההוא". אמר רבה אמר רבי יוחנן: אותו לילה ליל
3 השבעה באב היה. אמר להם הקדוש ברוך הוא: "אתם בכיתם בקיה של חנם, ואני קובע,
4 לכה בקיה לדורות". "חרב הבית בראשונה". דכתיב: "ובחדש החמישי, בשבעה לחדש,
5 היא שנת תשע עשרה שנה למלך נבוכדנאצר, מלך בבל, בא נבוכדנאצר, רב מלכות, עבד
6 מלך בבל, וירשלה. וישרף את בית ה', וגו'". וכתוב: "ובחדש החמישי, בעשור לחדש, היא
7 שנת תשע עשרה שנה למלך נבוכדנאצר, מלך בבל, בא נבוכדנאצר, רב מלכות, עבד
8 מלך בבל, בירושלם, וגו'". ותניא: "אי אפשר לומר בשבעה, שהרי כבר נאמר בעשור, ואי
9 אפשר לומר בעשור, שהרי כבר נאמר בשבעה. האי ביצד? בשבעה נכנסו נכרים לחיבל,
10 ואכלו ונקללו בו שבעי שמיני, והשעני סמוך לחשיכה הציטו בו את האור, והיה דולק
11 והולך כל היום כולו, שנאמר: 'אוי לנו, כי פנה היום, כי יצאו צללי ערב'". והיינו דאמר רבי
12 יוחנן: אלקלי הייתי באותו הדור, לא בקעתיו אלא בעשירי, מפני שרובו של היכל בו נשרף.

13 ורננו? אתחלתא דפורענותא עריפא. "ובשניד". מנלן? דתניא: "מגלגלין וכות ליום נפאי, וחובה ליום חיוב. אמרו: כשתרבו בית
14 המקדש בראשונה אותו היום השעה היה, ומוצאי שבת היה, ומוצאי שבועות היה, ומשמרתה של יחזיריה היתה, והלויים
15 היו אומרים שרדה ועומדין על דוכנם. ומה שרדה היו אומרים? וישבע עליהם את אונם, ויברעם יצמינה! ולא הספיקו לומר:
16 יצמינה ח' אלזינו! עד שבאו נכרים וכבשום. וכן בשניד". "גלדה ביתר". גמרא. "החרישה העיני". תניא: "בשחרש מורג'נסורפום
17 הרשע את החיבל, נגורה גורה על רבן גמליאל להריגה. בא אותו הגמון ועמד בבית המדרש, ואמר: 'בעל החופים מתבקש, בעל
18 החופים מתבקש'. שמע רבן גמליאל, אול טשא מינייהו. אול לגביה בענא. אמר ליה: 'אי מגיליאן לך, מיתית לי לעלמא דאתי?'
19 אמר ליה: 'הן! אמר ליה: 'אשתבע לי'. אשתבע ליה. סליק לאתרא, נפיל, ומית. וגמיר, דכי גורי וזרתא ומית חד מינייהו, כמסלי
20 לזויתריהו. וציהת בה קול ואמרה: 'אחתי הגמון מופנן לחיי העולם הבא'". תנו רבנן: "משחרב הבית בראשונה, תתקבצו ביהות
21 ביהות של פריה בחונה ובקפתיה התיבל בידן, וזהו לבן התיבל ואמרו לפניו: 'רבנו של עולם! הואיל ולא יבנו לדורות ובתוין
22 באנשים, יהיו מפתחות מסכות לך'. וירקום כלפי מעלה, ויתבה בעין פיסת יד וקבלתן מיהם, והם קפצו ונפלדו לתוך האור. ונעליהן
23 קונן ישעיהו הנביא: 'משא גיא חזיון, מה לך אפוא, כי עלית לקד לגנות? תשאות מלאה, עיר המזיגה, קררה עליה, חללך לא
24 חללי חרב, ולא מתי מלמכה'. אף בהקדוש ברוך הוא נאמר: 'מקרקר קר ושוע אל הרה'. 'משנבנם אב, ממעטין בשמחה, וכו'".
25 אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילה משמיה דרבי: פשם שמשנבנם אב ממעטין בשמחה, כך משנבנם ארד מרדן בשמחה

אמר

1 **אמר** רב פפא הלך רבי האי רבי ישאל דאית ליה דינא כהוי גויי לשתמיט וכי - פירוש:
 2 משום דאמר לעיל מגלגלי חובה ליום הדיב. **של** תפחים - יש מפרשים: תפחים
 3 - בריח אתרוגים.
 4 **קצרי** דבי רב - פירושו: בוססין בוססין בוססין, ולכן קרי להו קצרי על שם שמקצין הבטנים על
 5 ידי רחצת המים.

6 **מי** שאן לו אלא חלק אחד מותר לבסס במועד
 7 (ובבבבלי יום) ובפרק "אלו מגלגלין" (מועד)
 8 קטן ד(ד.א. דקאמר: לישטמיט, הא דאמר רבי איס
 9 אמר רבי יוחנן מי שאן לו אלא חלק אחד וכו',
 10 דמרי, יאמר: כל התלוקים אסורים לבסס בחול
 11 המועד חלוק זה מותר: ומתוך: זה אזור מוכיח
 12 עליו, שאן לו אלא חלק אחד, ואם כן דוקא
 13 להם, אבל לנו - ודאי אסור, אפילו אין לנו אלא
 14 חלק אחד, שאן מי אנדוק אחד על הלוקת
 15 שלנו, ולא ראי וכו' אזור מוכיח עליו, וכן צריך ליהדר
 16 שלא לבסס המזעפת בחול המועד, אף על גב
 17 שאן לו אלא אחד, אבל מכל מקום יש לנשט
 18 לבסס בניד החינוקת כדי לשוב, ודמי כמי שאן
 19 לו אלא חלק אחד, קשי רגילות להחליף
 20 בגדיהם, וכל שעה צריך לו כל בגדיו, ועל זה נהנו
 21 העולם ללבסס בחול המועד.
 22 **בשני** ובחמישי קורין שלש ומפטר אחד -
 23 כמאן מוכיח רבינו חם ומפטר עולה
 24 למנחם בעשה, וקראמו: קורין שלש ומפטר אחד,
 25 שמפטר אחד מן השלשה, דקא מביעא ליה
 26 במגילה (בא.א. רשם) מפטר עולה למנחם בעשה א'
 27 לא, משמע מהבא דעלה.
 28 ותרידיה

29 **אבל** להניח מותר. מיתובי: "אסור לבסס לפני תשעה פאב, אפילו להניח לאחר תשעה
 30 פאב. וגוהין שלגו כביבוס שלגון, וכלי פשתן אין בהם משום גהוי". תיובתא. שלח ר'
 31 יצחק בר ג'יזי משמיה דרבי יוחנן: אין על פי שאמרו כלי פשתן אין בהם משום גהוי,
 32 אבל אסור לזבזבן בשבת שקל תשעה פאב להיות בתוכה, אמר רב: לא שנו אלא לפני,
 33 אבל לאחריו מותר. ושמואל אמר: אפילו לאחריו נמי אסור. מיתובי: "שבת שקל תשעה
 34 פאב להיות בתוכה אסור לכפר ולכבס, ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת, ביצדו? חל
 35 להיות פאחד בשבת, מותר לכבס כל השבת כולה, בשני, בשלישי, ברביעי, ובחמישי,
 36 לפני אסור, לאחריו מותר. חל להיות בערב שבת, מותר לכבס בחמישי, מפני כבוד
 37 השבת, ואם לא כבס בחמישי בשבת, מותר לערב שבת מן המנוחה ולמנוחה". לייט
 38 ע'לה אבין, ויתוביא רב אחא בר יעקב, אהא. "חל להיות בשבת בשני ובחמישי, קורין שלשה
 39 ומפטר אהר. בשלישי וברביעי, קורא אהר ומפטר אהר. רבי יוסי אומר: לעולם קורין
 40 שלשה ומפטר אהר". תיובתא דשמואל! אמר ר' שמואל: תנאי הוא. דתנאי: "תשעה
 41 פאב שקל להיות בשבת, וכן ערב תשעה פאב שקל להיות בשבת, אוכל ושוחה כל יצרו,
 42 ומעלה על שולחנו אפילו כסערת שלמה בעשתו, ואסור לכפר ולכבס מראש חדש ועד
 43 התענית, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: כל החדש כולו אסור. רבן שמעון בן גמליאל
 44 אומר: אינו אסור אלא אותה שבת בלבד". ותנאי אהר: "והנה אבל מראש חדש ועד
 45 התענית, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: כל החדש כולו אסור. רבן שמעון בן גמליאל
 46 אומר: אינו אסור אלא אותה שבת בלבד". אמר רבי יוחנן: וישלשתי מקרא אהר דרשי,
 47 דרבי: "והשפתי כל משושה, חנה, חרשה, ושבתה". מאן דאמר מראש חדש ועד התענית
 48 מ"הנה"

מכלו ותקפו, שהיה אוכל הוא שריו שיש כור סולת בו. ועד תענית - אלמא דסבידא ליה לרבי מאיר לפני אסור לאחריו מותר, ורבי יהודה רבן (גמליאל) כירא חול דאפילו
 לאחריו נמי אסור.

1 ניזיל בחרה - בערבאות שלהן, ועתי לבס אחרת ותקו - איידי דאיירי רב יהודה
 2 לעיל, נקטי ואיל. דקלי - להתפרנס מהן, שיש מהן בבבל הרבה, כדאמרין בפרק קמא
 3 (ט.ב.) עילא איקלע לבבל חזא מלא עזא תמרי כו'. כלי פשתן - לבלוט, לא שנו -
 4 במתנתן שכל השבוע אסור לכבס, אפילו לבסס ולתנו - כדי לשיבט לאור זמן
 5 לאחר תשעה באב - אסור, דנראה כמסיח
 6 דעתו, שיעסק בכיבוס בגדים. אמר רב שבת
 7 תע - דאפילו לבסס ולתנו אסור. קצרי - מיד
 8 שום בלשון ישמטאל, והם סובין, שמעתי
 9 אומרם על שם שמקצין בגדי צמר כשורסין
 10 אותן בגדלוקן במים שקורין "פרולידר, הייתי
 11 דמתרגמין "עין רוגלי" (שמואל ב' ח) - עינא
 12 דקצרא, אלימא לבסס ולתנו - מיד בחמישי,
 13 זמא כבוד שבת איכא? אלא - לאו לבסס
 14 ולתנוהו עד השבת, לעולם לבסס ולתנו - מיד
 15 בחמישי, ובפי שאן לו אלא חלק אחד - דאין
 16 לו להחליף, ומאי מפני כבוד השבת, דאי לא
 17 מנסב לשתמיט בחמישי - חול לא מצי לבסס ליה,
 18 חולו של מועד - שאן לו אלא חלק אחד, דלא
 19 טניא דלא מנסב מפני הבחימה, ואפילו כינס
 20 לפני המועד - מותר לכבסו כמועד, ויחזין
 21 שלני - אינו יפה אלא בכיבוס חלוק, ואסור
 22 לנזקן לפני תשעה באב אפילו לתנו לאחר
 23 תשעה באב, אבל כיבוס שלנו - מותר. כלי
 24 פשתן אין בהן - ללאסר משום גוהין, אלא
 25 בכלי מלת, *הלשקיי בלעני. לא שנו -
 26 אסור לזבזבן בשבוע שלח תשעה באב לחיות
 27 בתוכה, אלא במים שלפני תשעה באב, שאם
 28 חל ביום רביעי - אסור לזבזבו ראשון ושני
 29 ושלישי, אבל לאחריו - בחמישי וששיא ושבועי
 30 מותר, חל לחיות אחר בשבת מותר לבסס כל
 31 השבת כולה - דהיינו לאחריו: חל לחיות בשני
 32 או בשלישי וברביעי ובחמישי כו', לייט ע'לה
 33 אבין ויתוביא רב אחא בר יעקב אהא -
 34 המכבס בתשעה באב, אפילו מן המנוחה
 35 ולמעלה, ואדקא ברייתא מפסיק לה למילתא,
 36 קאמר: לייט ע'לה אבין כו'. חל לחיות בשני בו
 37 וסיפא דהודאא ברייתא עינא ופאב -
 38 מאותן שלשה אחרון מפטרי, מתוך שאן
 39 מוסיפין בחול יתיר מילשה אנשים ולא ראש
 40 חדש על ארבעה, דמן ספר תורה הוא, ובבלא חבי
 41 וביים טוב, כדמפרש במגילה (בא.א.) ולפיכך
 42 קורין שלשה, דמן ספר תורה הוא, ובבלא חבי
 43 הוא קרי שלשה, שהוא מתקת עורא לקרות
 44 בשני ובחמישי כהן ולוי וישראל, קורא אחד
 45 ומפטר אחד - אחד קורא ודוא עצמו ומפטר.
 46 קני מירת לאחריו מותר, תיובתא דשמואל.
 47 וכן קרי תשעה באב שחל יחיות בשבת - אינו
 48 מפסיק מעשרה, ואינו מנעש בתשליץ, אלא
 49 אוכל כל יצרו ומעלה על שולחנו אפילו
 50 כסערת שלמה בשעתו, דפלוגתא דהא במסכת
 51 גיטין בפרק "ומי שאחור" (ס.ה.), דאיכא למנאן
 52 דאמר, מלך הודוסי ומלך, איכא מראש דאמר.
 53 מלך הודוסי, כלומר, כעשור - שוב לא חזר
 54 למלכותו, לפיכך הוצרך לומר "בשעתו" - בעת
 55 מלכו ותקפו, שהיה אוכל הוא שריו שיש כור סולת בו. ועד תענית - אלמא דסבידא ליה לרבי מאיר לפני אסור לאחריו מותר, ורבי יהודה רבן (גמליאל) כירא חול דאפילו
 56 לאחריו נמי אסור.

פרק ראשון

[דף א' ע"א]

הלכה א' מתני' האשה נקנית בשלש דרכים. וקונה את עצמה בשתי דרכים. נקנית בכסף, ובשטר, ובביאה. בכסף, בית שמאי אומרים: בדינר ובשנה דינר. ובית הלל אומרים: בפרוטה ובשנה פרוטה. וכמה היא פרוטה? אחת משמונה באיסור האיטלקי. וקונה את עצמה בגט, ובמיתת הבעל. היכמה – נקנית בביאה. וקונה את עצמה בחליצה ובמיתת היבם.

גמרא ביני מתניתא: או בכסף, או בשטר, או בביאה.

ותני רבי חייה בן: לא סוף דבר בשלשתן אלא אפילו באחד מהן.

בכסף מניין? (דברים כב) כי יקח מגיד שניקנית בכסף.

בביאה מניין? (דברים כד, א) ובגלה – מגיד שנקנית בביאה.

הייתי אומר: על ידי זו ועל ידי זו, כסף בלא ביאה, ביאה בלא כסף, מניין? רבי אבהו בשם רבי יוחנן: פתיב (שם) כי ימצא איש שלב עם אשה בעלת בעל. הגע עצמה, אפילו לא קנייה אלא בביאה, אמרה תורה הבא אחריו בהנקה, לא סוף דבר בכדרכה, אלא אפילו שלא כדרכה.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן: לא צריכא שלא מכדרכה, אין תימר מכדרכה, למה לי בעלה? אפילו אחר. כיי דתנינן תמן: באו עליה שנים, הראשון – בהקלה – והשני בהנקה.

הא למדנו ביאה בלא כסף. כסף בלא ביאה מניין? ויצאה הנם אין כסף אם אחרת יקח לו (שמות כא). מה זו – בכסף, אף זו – בכסף.

בשטר, (דברים כד) וכתב לה ספר ברית ונתן בידה ושלחה מביתו והלכה והייתה לאיש אחר. מקיש הויתה ליציאתה, מה יציאתה – בשטר, אף הויתה – בשטר.

אמר רבי אבין: ותני תוקיה: וכי יקח – מגיד שהיא נקנית בכסף. ודין הוא! מה אם עבריה שאינה נקנית בביאה – נקנית בכסף, זו שהיא נקנית בביאה – אינו דין שנקנית בכסף! וכמה תוכיח, שהיא נקנית בביאה ואינה נקנית בכסף. אף אתה אל תתמה על זו, שאף על פי שהיא נקנית בביאה – לא תנקתה בכסף. תלמוד לומר: כי יקח – מגיד שהיא נקנית בכסף.

ובעלה – מגיד שהיא נקנית בביאה. ודין הוא! מה אם יבמה שאינה נקנית בכסף – נקנית בביאה, זו שהיא נקנית בכסף – אינו דין שתקנה בביאה! עבריה תוכיה, שהיא נקנית בכסף ואינה נקנית בביאה. אף אתה אל תתמה על זו שאף על פי שהיא נקנית בכסף – לא

[דף א' ע"ב]

תקנה בביאה. תלמוד לומר: פי יקה – מגיד שהיא נקנית בכסף. ובעלה – מגיד שהיא נקנית בביאה. בשטר. מה אם הכסף שאינו מוציא הרי הוא מכנים. שטר שהוא מוציא, אינו דין שיכנים! לא! אם אמרת בכסף שהוא מוציא להקדיש ידי פדיונו, תאמר בשטר שאינו מוציא להקדיש ידי פדיונו. נשבר קל וחומר, ותורתה למקרא. לפום בן צריך מימר וכתב לה ספר פריתות ונתן בנדה ושלחה מביתו ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר – הקיש הויתתה ליציאתה, מה יציאתה – בשטר, אף הויתתה – בשטר.

אמר רבי יודן: קל וחומר לכת חורין שתקנה בחזקה! ודין הוא. מה אם שפחה פנענית שאינה נקנית בביאה נקנית בחזקה, זו שהיא נקנית בביאה אינו דין שתקנה בחזקה! תלמוד לומר ובעלה – בביאה היא נקנית ואינה נקנית בחזקה.

קל וחומר בשפחה פנענית שתקנה בביאה. ודין הוא. ומה אם בת חורין שאינה נקנית בחזקה – נקנית בביאה, זו שהיא נקנית בחזקה – אינו דין שתקנה בביאה! תלמוד לומר (ויקרא כה): והתנחלתם אתם לבניכם אחרים לרשת אחזה וגו'. בחזקה היא נקנית, ואינה נקנית בביאה. הרי למדנו שהאשה נקנית בשלש דרכים, או בכסף, או בשטר, או בביאה.

עד פדון בישראל, בנכרים? רבי אבהו בשם רבי אלעזר: פתיב (בראשית כ): הנד מת על האשה אשר לקחת והיא בעלת בעל – על הבעולות הן תיבין, ואינן תיבין על הארוסות.

מילתיה דרבי אלעזר אמרה: והוא שנתפזון לקנותה. מילתיה דשמואל אמרה: אפילו לא נתפזון לקנותה. דמר רבי יונה בשם שמואל: זונה עומדת בחלון, באו עליה שנים הראשון אינו נהרג והשני נהרג על ידיו. וכי נתפזון הראשון לקנותה?!

איש מה תלמוד לומר איש איש, אלא להביא את הגוים שבאו על עריות האומות – שידונו פדיוני האומות. ואם באו על העריות ישראל – שידונו אותם פדיוני ישראל.

אמר רבי לעזר: מכולם אין לך אלא ארוסת ישראל בלבד, שאם בא על ארוסת ישראל – חייב, על ארוסת גוים – פטור.

אם בא על ארוסת ישראל חייבין, במה הוא מתחייב? בדיניהן, בדיני ישראל? אין תימר בדיני ישראל – בשני עדים ובקעורים ושלשה דיינים ובהתרייה ובסקילה. ואין תימר בדיניהן – בעד אחד ובדיין אחד ושלש בהתרייה ובסיף.

רבי יודה בר פזי מוסף בהונקו, מפני עצמו. מה טעם? (בראשית ט, ו) כי דם באדם.

אין תימר בדיני ישראל, ונתגזיר – חייב. אין תימר בדיניהם, נתגזיר – פטור. דאמר רבי חנינה: בן נח שקילל את השם, נתגזיר – פטור, מפני שנשתנה דינו.

רבי לעזר בשם רבי חנינה: מניין שבני נח מוזהרין על עריות בישראל? תלמוד לומר (בראשית ב) ודבק באשתו – ולא באשת חבירו. ודבק באשתו –

[דף ב' ע"א]

ולא בזכור, ולא בבחמה.

רבי שמואל רבי אבהו רבי לעזר בשם רבי חנינה: בן נח שבא על אשתו שלא בדרבה – נהרג. מה טעם (בראשית ב) ודבק באשתו והיו לבשר אחד – ממקום ששניהן עושין בשר אחד.

רבי יוסי בעא: הערייה בזכור מהו? הערייה בבחמה מה היא? וכל העריות לא מן הנידה למדו? וזכור מינה, בחמה מינה. עד בדין בישראל, בגוים? אמר רבי מנא: לא מינה ודבק באשתו – ולא באשת חבירו כל שהוא, ודכוותה, לא בזכור ולא בבחמה אפילו כל שהוא.

הרי למדנו: גוים אין להן קידושין. מהו שיהא להם גירושין? רבי יודה בן פזי ורבי חנין בשם רבי הונא רובה דציפורין: או שאין להן גירושין, או ששניהן מגרשין זה את זה.

רבי יוחנן דצפרין, רבי אחא רבי חנינא בשם רבי שמואל בר נחמן: כי שנא שלח עד את ה' אלקי ישראל (מלאכי ב). בישראל נתתי גירושין, לא נתתי גירושין באומות העולם.

רבי חנינה בשם רבי פינחס: כל הפרשה כתיב ה' צבאות, וכאן כתיב אלהי ישראל. ללמדך: שלא יחד הקדוש ברוך הוא שמו בגירושין אלא בישראל בלבד.

מילתיה דרבי חייא רבה אמרה: גוים אין להן גירושין. דתני רבי חייא, בן גוי שגירש את אשתו והלכה ונישאת לאחר וגירשה, ואחר כך נתגירו שניהן – אין אני קורא עליה לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקהלה. ותני בן: מעשה בא לפני רבי והכשיר.

בשטר. הדיא דתימר: בשטר שאינו יפה שוה פרוטה, אבל בשטר שהוא יפה שוה פרוטה – ככסף הוא. תני רבי חייא בן: לא סוף דבר בשטר שהוא יפה שוה פרוטה, והלא מתקדשת היא האשה בכל דבר שהוא יפה שוה פרוטה! אלא אפילו כתבו על התרס או על נגיר ונתנו לה – הרי זו מקודשת.

[דף ב' ע"ב]

כתבו על דבר שהוא איסור הנאה – תני רבי חנין, מעשה בא לפני רבי ואמר הרי זו מגורשת. רבי אלעזר אמר: אינה מגורשת.

אמר רבי זעירא: הויין רבנין פליגי, מן דאמר: אינה מקודשת אינה מגורשת, ומן דמר: מקודשת מגורשת.

הכרייה אמרין, לחומרין. רבי יוסי בעא: מהו לחומרין? אינה מקודשת, מגורשת – הוינו לחומרין. אילו אינה מגורשת, מקודשת הוינו לחומרין.

[דף ג' ע"א]

מהו בדין? רבנין דמיסרין בשם רבי יעקב בר אחא: מאן דאמר: מגורשת מקודשת – איסור הנזיה מדבריהם.

ומן דמר: אינה מגורשת מקודשת – איסור הנזיה מדבר תורה. הא באיסור הנזיה מדבריהם – מקודשת.

אין תימר בן, לית הדיא פליגא על רב? דרב אמר: דברי רבי מאיר, המקדש בהמין משש שעות ולמעלן – לא עשה ולא בלום! והמין משש שעות ולמעלן טב הוא בלום!

תמן, בגופו קידש. ברם הכא – בתנאים שבו קידש. מעתה, אפילו באיסור הנזיה דבר תורה תהא מקודשת! מה בינה לשטר שאינו יפה שוה פרוטה! תמן – אינו ראוי להשלים עליו. ברם הכא – ראוי הוא להשלים עליו.

תמן תנינן: שבועת הדיינין, הטענה – שתי כסף, וההודיה – שנה פרוטה. הטענה, בית שמאי אומרים: מעה. ובית הלל אומרים: שתי מעין.

מחלפה שיטתהון דבית שמאי. תמן אינון אמרין: כסף דינר. וכא אינון אמרין: כסף מעה! מחלפה שיטתהון דבית הלל, תמן אינון אמרין: כסף פרוטה. וכא אינון אמרין: כסף שתי

[דף ג' ע"ב]

מעין!

רבי יעקב בר אחא בשם רבי חנינה: בית שמאי למידין מתחילת מכירתה של עבריה, מה תחילת מכירתה בדינר, אף קידושיה בדינר. בית הלל למידין מסוף גירועיה, מה סוף גירועיה בפרוטה, אף קידושיה בפרוטה.

מה טעמא דבית שמאי? שנאמר (שמות כא) ויצאה הנם אין כסף. וכי אין אנו יודעים שאין כסף? מה תלמוד לומר אין כסף? מיבן שנמכרה בכסף יותר מכסף!

וכמה יותר מכסף? דינר או כסף פרוטה, יותר מכסף שתי פרוטות! סוף מטבע כסף מעה.

ותהא מעה! רבי בון בשם רבי יודה בר פזי: שאם בקשה ליגרע, מגרעת במעה בכל שנה ויוצאת.

ותגרע בפרוטה! אמר רבי בון: הגע עצמך, שאם בקשה ליגרע מתחילת השנה הששית תחילת גירועיה בפרוטה. וסוף גירועיה בפרוטה! אלא תחילת גירועיה במעה, וסוף גירועיה בפרוטה.

מה טעמא דבית הלל? ממה שסוף גירועיה בפרוטה, את יודע שקידושיה בפרוטה. אילו לא נשתיר שם אלא שנה פרוטה, שמה אינה מגרעתה ויוצאה? כלשם שסוף גירועיה בפרוטה, אף קידושיה בפרוטה.

מחלפה שיטתהון דבית הלל. בתיב (שם) כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור, אם ללמוד שאין בית דין נזקקין לפחות משנה פרוטה, כבך בתיב (ויקרא ה) לאשמה בה – פרט לפחות משנה פרוטה. מה תלמוד לומר כסף? מיבן, שיש באן יותר מכסף.

וכמה היא יותר מכסף? שתי מעין. או כסף פרוטה, יותר מכסף שתי פרוטות! סוף מטבע כסף, מעה. ותהא מעה! או כלים. מה כלים שנים, אף כסף שנים.

מה מקמימין בית שמאי או כלים? בהדא דתני: רבי נתן אומר: או כלים – לרבות כלי תרם.

שמואל אומר: טענו שני מחטים, והודה לו על אחת מהן – חייב. אומר רבי חיננא: והוא שיהו יפות בשתי פרוטות, כדי שתהא המענה שנה פרוטה, וההודייה שנה פרוטה.

ואתניא בבית שמאי דלא ילפי כסף מבליים. ברם בבית הלל דאינון ילפין כסף מבליים, מה בליים – שנים, אף כסף – שנים. ודכוותה, מה כסף – שתי מעים, אף בליים – שתי מעים.

[דף ד' ע"א]

אף על פי שנהלקו בית שמאי ובית הלל בצרות ובאחיות. ובגט ישן, ובכסף אשת איש, ובמקדש בשנה פרוטה, והמגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי, והאשה מתקדשת בדינר ובשנה דינר – לא נמנעו בית שמאי לישא נשים מבית הלל, ולא בית הלל מבית שמאי, אלא נהגין באמת ובשלום. שצאמר (זכריה ח) והאמת והשלום אהבו.

ממזירות בנתיים ואת אמר חכין! היד עבידא? קידש הראשון בשנה פרוטה, והשני בדינר. על דעתהון דבית שמאי – מקודשת לשני, והולד ממזר מן הראשון. על דעתהון דבית הלל – מקודשת לראשון, והולד ממזר מן השני!

רבי יעקב בר אהא בשם רבי יוחנן: מודים בית שמאי ובית הלל להומרין.

מעשה, בית שמאי ישאו נשים מבית הלל, דאינון מודיי לון. ובית הלל לא ישאו נשים מבית שמאי, דלית אינון מודיי לון!

רבי יוחנן בשם רבי ינאי: אילו ואילו בהלכה היו עושין. אם בהלכה היו עושין, בדא תנינן שלחו בית שמאי ופחתוה, שבית שמאי אומרין עד שיפחות רובה!

אמר רבי יוסי בי רבי בון: עד שלא בא מעשה אצל בית הלל, היו בית שמאי נוגעין בו. משבא מעשה אצל בית הלל, לא היו בית שמאי נוגעין בו.

אמר רבי אבא מרי: ויאות, מה תנינן? טימאזו סהרות למפרע? לא, מיבן ולבא.

רבי יוסי בי רבי בון אמר: איתפלגון רב ושמואל. חד אמר: אילו ואילו בהלכה היו עושין. וחרנה אמר: אילו בהילכתן ואילו בהילכתן. ממזרות בנתיים, ואת אמר אבן! המקום משמר ולא אירע מעשה מעולם.

בְּהָדָא דְתַנְי: כַּל הַרוּצָה לְהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ וְלִנְהוּג בְּחוּמְרֵי בֵּית שְׁמַאי וּבְחוּמְרֵי בֵּית הַלֵּל – עַל זֶה נֵאמַר (קהלת ב) וְהִכְסִיל בַּחֲשָׁד הוֹלֵךְ. בְּקוּלֵי אֵילוֹ וּבְקוּלֵי אֵילוֹ – נִקְרָא רְשָׁע. אֵלָּא אִם בְּדַבְרֵי בֵּית שְׁמַאי בְּקוּלֵיהֶן וּבְחוּמְרֵיהֶן, אִם בְּדַבְרֵי בֵּית הַלֵּל בְּקוּלֵיהֶן וּבְחוּמְרֵיהֶן.

הָדָא דְתִמְרָ: עַד שְׁלֵא יֵצֵאת בַּת קוֹל. מִשִּׁיֵּצֵאת בַּת קוֹל לְעוֹלָם הִלְכָה בְּדַבְרֵי בֵּית הַלֵּל, וְכָל הַעוֹבֵר עַל דְּבַרֵי בֵּית הַלֵּל – תְּיִיב מִיתָה.

תַּנְי: יֵצֵאת בַּת קוֹל וְאָמְרָה: אֵילוֹ וְאֵילוֹ דְּבַרֵי אֱלֹהִים הֵן, אֲכַל הִלְכָה בְּדַבְרֵי בֵּית הַלֵּל. אֵיכּוֹן יֵצֵאת בַּת קוֹל? רַבִּי בִּיבִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: בְּיֻכְנָה יֵצֵאת בַּת קוֹל.

וְכַמָּה הִיא פְּרוּטָה? אֶחָד מִשְׁמוֹנָה בְּאִיסָר הָאֵיטְלָקִי. תַּנְי: הָאִיסָר – אֶחָד מִעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּדִינָר כֶּסֶף. דִּינָר כֶּסֶף – אֶחָד מִעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה לְדִינָר זָהָב.

תַּנְי רַבִּי חֵייה: סִילְעָא – אַרְבָּעָה דִּינָרִין. שֵׁשׁ מְעָה כֶּסֶף – דִּינָר. שְׁנַי פּוּנְדִיוֹנִין – מְעָה. שְׁנַי אִיסָרִין – פּוּנְדִיוֹן. שְׁנַי מַסּוּמִסִּין – אִיסָר. שְׁנַי קַרְדִּיוֹנִיטָם – מַסּוּמָם. שְׁנַי פְּרוּטוֹת – קַרְדִּיוֹנִיטָם. סְלָקִין, אֶחָד מִשְׁלָשִׁים וּשְׁנַיִם לְמְעָה.

אָמַר רַבִּי זְעִירָא: בִּימֵי רַבִּי סִימְאִי וְרַבּוֹתֵינוּ, עָשׂוּ אוֹתָם אֶחָד מִעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה לְמְעָה. וְתַנְי: רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמַר: שְׁלֹשָׁה דוּרְסִים – מְעָה. שְׁנַי נִיצִים – דְּרוּסָה. שְׁנַי שְׁמִין – נִיצִים. שְׁנַי פְּרוּטוֹת – שְׁמִין. סְלָקִין, אֶחָד מִעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה לְמְעָה.

רַבִּי חֲנִינָה וְרַבִּי מְנָא, רַבִּי חֲנִינָה אוֹמַר: נְחָשָׂא – בְּאַתְרֵיהּ קַיִים. כֶּסֶפָא – זָלִיל, כֶּסֶפָא – יְקִיר. רַבִּי מְנָא אָמַר: כֶּסֶפָא – בְּאַתְרֵיהּ קַיִים. נְחָשָׂא – יְקִיר, נְחָשָׂא – זָלִיל.

[דף ד' ע"ב]

עַל דַּעֲתִיָּה דְרַבִּי חֲנִינָה: לְעוֹלָם שֵׁשׁ נָשִׁים מִתְקַדְּשוֹת בְּאִיסָר. עַל דַּעֲתִיָּה דְרַבִּי מְנָא: פְּעֻמִּים שֵׁשׁ פְּעֻמִּים שְׁמוֹנָה.

הִילְפִי אָמַר: אֵייתִיבּוֹנִי עַל גִּיף נְהָרָא, דְּלֵא אֶפִיקִית מִתְּנִיתָא דְרַבִּי חֵייה רַבָּא מִמִּתְנִיתִין, וְרַקוּנִי לְנְהָרָא. אָמְרִין לִיה: וְהָא תַּנְי רַבִּי חֵייה: סִילְעָא אַרְבַּע דִּינָרִין! אָמַר לוֹן: אוּף אֲנִן תְּנִינְתָּה: כְּמָה תְּהָא חִפְלַע חִסְרִיה וְלֵא יְהָא בַּהּ הוֹנִינִיה? רַבִּי מֵאִיר אוֹמַר: אַרְבַּע אִיסְרוֹת מֵאִיסָר לְדִינָר. אָמַר לִיה: וְהַתַּנְי רַבִּי חֵייה: שֵׁשׁ מְעָה כֶּסֶף דִּינָר. אָמַר לִיה: אוּף אֲנִא תְּנִינְתָּה: הָאוּנְאָה אַרְבַּע כֶּסֶף מִעֲשָׂרִים וְאַרְבַּע כֶּסֶף לְסַלְעֵי, שְׁתוּת לְמַקְחָה.

אמר ליה: והתני רבי חייה: שני פונדיונין מעיה! אמר לון: אף אגן תנינתה: נותן סלע ופונדיון לשנה.

אמר ליה: והתני רבי חייה: שני איסרין פונדיון! אמר לון: אף אגן תנינתה המניח איסר ואכל עליו קציו, והלך לו למקום אחר, והרי הוא יוצא בפונדיון – מוסף עליו עוד איסר. אמר ליה: והתני רבי חייה: שני מסומיסינ – איסר. שני קרדינטם – מסומס. שני פרוטות – קרדינטם. אמר לון: אף אגן תנינתה: וכמה היא פרוטה? אחד משמנה באיסר האיטלקי.

וקונה את עצמה בגט. דכתיב (דברים כד) וכתב לה ספר פריית וגו'. ובמיתת הפעל. דכתיב (שם) או כי ימות האיש האחרון. עד בדין מיתתו של אחרון, מיתתו של ראשון? מה אם האחרון שאין התירו היתר מרובה – את אומר מיתה מתרת. ראשון שהתירו היתר מרובה – אינו דין שתהא המיתה מתרת!

אמר רבי הונא: קרייה אמר שהמיתה מתרת, דכתיב (שם כה) כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו – הא אם יש לו בן – מיתה מתרת.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: אם אומר את שאין מיתה מתרת, מנן אגן משפחין אלמנה לכתן גדול, פרושה וחלוצה לכתן הדיוט. אמר רבי יוחנן בר מרייה: תיפתר ביבמה.

יבמה יבא עליה – זו ביאה. ולקחה לו לאשה – זו הפאמר. יכול בשם שהביאה גומרת בה, כך יהא הפאמר גומר בה? תלמוד לומר ויבמה. עירה כל הפרשה פולח לייבום, הביאה גומרת בה, ואין הפאמר גומר בה. אם בן מה מועיל בה מאמר? לאוסרה על האחין.

רבי שמעון אומר: הפאמר – או קונה או לא קונה. מאי טעמא דרבי שמעון? יבמה יבא עליה – זה הביאה. ולקחה לו לאשה – זה הפאמר. בשם שהביאה גומרת בה, כך יהא הפאמר גומר בה. או יבמה יבא עליה, והרי היא לקוחה לו, והפאמר לא הועיל בה בלום.

רבי אלעזר בן ערף אומר: הפאמר – קונה קניין גמור ביבמה. מה טעמא דרבי אלעזר בן ערף? ולקחה לו לאשה – הרי הוא פקידושי אשה. מה קידושי אשה

[דף ה' ע"א]

קניין קניין גמור ביבמה, אף הפאמר – קונה קניין גמור ביבמה. אי זהו מאמר ביבמה? "הרי את מקודשת לי בכסף ובשדה בסף".

רבי יצחק שאל: ולמה לי נן אמרין: בין בחליצתה בין בחליצת חבירתה? חזר ואמר: מה תנינן בחליצה, לא חליצתה, והכא – בין בחליצתה בין בחליצת חבירתה.

והא תנינן בביאה, אית לך מימר בין בביאתה בין בביאת חבירתה? מתניתא – ביבמה אחת. מה צריכה ליה בשתי יבמות!

רבי שמואל בר רב יצחק בעא: שפחה חרופה במה היא קונה את עצמה? לפומרה מן המלקות, ולבא עליה מן האשם, פשיטא שאינה יוצאה בגמ, דאמר רבי חייה בשם רבי יוחנן: מי שהציו עבד והציו בן חורין, קידש אשה – אין הוששין לקידושיו. ודכוותה, גירש אשה – אין הוששין לגירושיו.

פשיטא, שהיא יוצאה במיתת בעלה. מיהא דאמר רבי יוסי בשם רבי יוחנן: תירגם עקילם הגר לפני רבי עקיבה: והיא שפחה נהרפת לאיש (ויקרא יט) – בכתושה לפני איש, במה דאת אמר (שמואל ב יז): ותשטח עליו חרופות. אמר רבי חייה בשם רבי יוחנן: בן פירשה רבי לעזר בי רבי שמעון לפני חכמים: והיא שפחה נהרפת לאיש – בכתושה לפני איש, במה דתימר (משלי כז, כב): בתוך חרופות בעלי.

מהו שתקנה עצמה במיתת רבה, ובהשלים שש? מה צריכה ליה רבי עקיבה? דרבי עקיבה אמר: בשחצויה שפחה והצויה בת חורין במאורסת לכן חורין – הכתוב מדבר. ברם רבי ישמעאל צריכה ליה, דרבי ישמעאל אמר: שפחה בנענית הנשואה לעבד עברי – הכתוב מדבר. אם נישואי תורה הן, אם אדניו יתן לו אשה (שמות כא), לא צורכה דלא.

מהו שתקנה עצמה במיתת רבה ובהשלים שש? וכמאן דאמר: אין עבד עברי עובד את היורש.

הלכה ב' מתני' עבד עברי – נקנה בכסף ובשטר. וקונה את עצמו בשנים. וביובל ובגרעון כסף. ותיקרה עליו

[דף ה' ע"ב]

אמה העבריה – שהיא קונה את עצמה בסימנים. הנרצע – נקנה ברציעה, וקונה את עצמו ביובל, ובמיתת האדון.

גמרא כתיב (דברים טו): כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה – הקיש עברי לעבריה, מה עבריה – נקנית בכסף ובשטר, אף עברי – נקנה בכסף ובשטר.

רבי חגיגי בעא קומי רבי יוסי: הַחֲלִיף וְאָמַר: "אֲנִי פְלוֹנִי לְקַחְתִּי בְּתוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי". "אֲנִי פְלוֹנִי קִידֵשְׁתִּי בְּתוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי"? אָמַר לִיה: וּמָה בְּכֶהָ? אָבֵל אִם הַחֲלִיף לְשׁוֹן מְכִירָה בְּלִשׁוֹן קִידוּשִׁין, אוֹ לְשׁוֹן קִידוּשִׁין בְּלִשׁוֹן מְכִירָה – לֹא עָשָׂה כְּלוּם.

פְּתִיב (שְׁמוֹת כ"א): שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד. יִכּוֹל יוֹצֵא בְּסוֹף שֵׁשׁ? תְּלֻמוּד לֹאמַר: וּבְשָׁבִיעִית יֵצֵא. יִכּוֹל יֵצֵא בְּסוֹף שָׁבַע? תְּלֻמוּד לֹאמַר: שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד. הָא כִּיצַד? עוֹבֵד כֹּל שֵׁשׁ, וְיוֹצֵא בְּתַחֲלִילַת שָׁבַע.

וּבְשָׁבִיעִית יֵצֵא – בְּשָׁבִיעִית שֶׁל מְכִירָה, לֹא שָׁבִיעִית שֶׁל עוֹלָם. אֵת אֹמַר שָׁבִיעִית שֶׁל מְכִירָה, אוֹ אֵינָה אֶלָּא שָׁבִיעִית שֶׁל עוֹלָם! כִּשְׁהוּא אֹמַר: שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד – הֲרֵי שֵׁשׁ שָׁנִים אֲמֹרוֹת. הָא מַה אֲנִי מְקַיִים וּבְשָׁבִיעִית יֵצֵא? שָׁבִיעִית שֶׁל מְכִירָה, לֹא שָׁבִיעִית שֶׁל עוֹלָם. אֵימָא חֲלִיף? אָמַר רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַב הוֹנָא: וּבְשָׁבִיעִית כְּתִיב.

אָמַר רַבִּי הוֹנָא: אִם אֵימַר אֵת שָׁבִיעִית שֶׁל עוֹלָם, אִם כֵּן מַה הַיּוֹבֵל כָּא וּמוֹצִיא? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בַּר כְּרִיִּיה:

[דף ו' ע"ב]

אֲתֵיִא כְּמֵאן דְּאָמַר: אִין הַיּוֹבֵל עוֹלָה מִמִּנְיִין שְׁנַי שָׁבֹעַ. בְּרַם כְּמֵאן דְּאָמַר: הַיּוֹבֵל עוֹלָה מִמִּנְיִין שְׁנַי שָׁבֹעַ – פְּעֻמִּים שְׁהוּא כָּא בְּאֶמְצַע שְׁנַי שָׁבֹעַ.

רַבְנִין דְּמִסְרִין אָמְרִין: אֶפִּילוּ כְּמֵאן דְּאָמַר: אִין הַיּוֹבֵל עוֹלָה מִמִּנְיִין שְׁנַי שָׁבֹעַ, יְבָלִין אֲנִן מִפְּקִין לָהּ מִן הַכֹּא. שָׁבִיעִית – מוֹצִיאָה אֵת הָעֶבְדִּים, וְיּוֹבֵל – אֵת הַנְּרָצְעִים.

[דף ז' ע"א]

מִנְיִין אֶפִּילוּ חֲלָה? תְּלֻמוּד לֹאמַר: וּבְשָׁבִיעִית יֵצֵא לְחַפְּשֵׁי חֲנָם.

יִכּוֹל אֶפִּילוּ בְּרַח? תְּלֻמוּד לֹאמַר שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד. מַה רְאִיתָ לְרַבּוֹת אֵת זֶה וְלֹאֲצִיא אֵת זֶה? אַחַר שְׂרִיבָה הַתְּנוּבָה, מִיעַמָּה מְרַבָּה אֲנִי אֵת זֶה – שְׁהוּא בְּרִשׁוֹתָו, וּמוֹצִיא אֵת זֶה – שְׂאִינוּ בְּרִשׁוֹתוֹ.

רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּה אָמַר: רַב הוֹשַׁעְיָה בְּעָא: נִיחָא חֲלָה וְאַחַר כֹּף בְּרַח, מִשְׁלָם. בְּרַח וְאַחַר כֹּף חֲלָה?

אָמַר רַבִּי חִיָּה בַר אֲדָא: נִישְׁמַעֲינָה מִן הַדָּא:

[דף ז' ע"ב]

המוזרת על בעלה – פותבין לו איגרת מרד על פתובתה. ותני רבי חייא: נדה וחולה וארוסה ושומרת
 יבם – פותבין לו איגרת מרד על פתובתה. מה אגז קיימין? אם בשמרה עליו והיא נידה – התורה
 הכרידה עליו! אלא כן אגז קיימין: בשמרה עליו עד שלא באת נידה, ובאת לנידה, הרי אינה
 ראויה למרד, ואתה אומר פותב. אף הכא, ברח ואחר כך חלה – משלם, דו יכיל למימר ליה: אילו הוית
 גבאי, לא אבאשתא.

אמר רבי הוננא: אפילו על קדמיתא אתייתא היא, חלה ואחר כך ברח – משלם, דו יכיל מימר ליה:
 אילו הוית גבאי, אינשמת בפריע.

וקנה את עצמו בשנים. אית תניי תני: נמכר בפחות ממש, ואינו נמכר יותר על שש. ואית תניי תני:
 אינו נמכר לא בפחות ממש ולא יותר על שש.

אמר רבי ירמיה: טעמיה דהדין תנייא, פעמים שהוא נמכר שתים או שלש שנים לפני היובל, והיובל
 בא ומוציא על פורחו.

וביובל. דכתיב (ויקרא כה, נד) וביובל יצא.

ובגירעון כסף. דכתיב (ויקרא כה) אם עוד רבות בשנים ואם מעט נשאר בשנים. וכי אין אנו יודעין
 שאם יש רוב – אין מיעוט, שאם יש מיעוט – אין רוב!

אמר רבי הילא: פעמים שהשנים מרובות על השכר, ופעמים שהשנים מעוטות מן השכר.

מניין אתה אומר: נמכר ממנה מנה, והשביח, והרי הוא יפה ממאתים מאתים, מניין שאינו מחשב
 עמו אלא ממנה מנה? תלמוד לומר: מכסף מקנתו.

נמכר במאתים והכסף ועמד על מנה, מניין אתה אומר שאינו מחשב עמו אלא במנה? תלמוד לומר:
 כפי שניו ישיב את גאולתו.

למדנו בנמכר לגוי כשהוא נגאל – ידו לעליונה. מניין בנמכר לישראל כשהוא נגאל – ידו לעליונה?
 שכיר, שכיר לגזירה שונה. מה שכיר האמור לגוי, כשהוא נגאל – ידו לעליונה, אף שכיר האמור
 לישראל, כשהוא נגאל – ידו לעליונה.

רבי אומר: מה תלמוד לומר ונגאלנו ונגאלנו שלשה פעמים? לרבות כל הגאולות – שיהו בפרך הזה.

ואם לא יגאל באלה - רבי יוסי הגלילי אומר: באלה - לשהרור. ובשאר כל אדם - לשיעבוד.

רבי עקיבה אומר: באלה - לשיעבוד, ובשאר כל אדם - לשהרור.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן: ושניהן במקרא אחד דרשין. ואם לא יגאל באלה, רבי יוסי הגלילי דריש:

ואם לא יגאל באלה - אלא באחרים, משעבד ויצא.

רבי עקיבה דריש: ואם לא יגאל (באלה) אלא באלה - משלים ויצא: דברי חכמים. רבי יסא בשם

רבי יוחנן: בין זה ובין זה לשהרור. ותני בן: והשינה ידו - יד עצמו. ומצא כפי גאולתו, מה השנת

יד - של

[דף ח' ע"א]

עצמו, אף השנת ידי אחרים - לעצמו.

רבי יעקב בר אבהו בשם רבי יוחנן: כדברי מי שהוא אומר לשיעבוד, משלים ויצא.

והתני: אם משגאלו הרי כנמכר לו משעבד ויצא! אמר רבי אבהו מרי: לית כאן משעבד ויצא, אלא

משלים ויצא.

רצו קרוביו של ראשון ליגאל - גואלין להן. רצו קרוביו של שני ליגאל - אין גואלין להם. רבי יסא

בשם רבי יוחנן: אתייה במאן דאמר באלה לשהרור, ובשאר כל אדם לשיעבוד.

שמואל בר אבהו בעא קומי רבי יסא: הכא פתיב: וחשב, והכא פתיב: וחשב, והכא את מחשב חדשים

ושנים ויצא. והכא לית את מחשב חדשים ושנים ויצא! אמר ליה: שנייה היא, שהקשיתה תורה

לשכיר. מה זה - מחשב חדשים ויצא, אף זה - מחשב חדשים ושנים ויצא.

ויצאה הנם - אילו ימי הבגרות. אין כסף - אילו הסימנין. ויאמר באחת מהם: אילו נאמר באחת

מהן, הייתי אומר: אם בסימנים היא ויצאה, לא כל שבן בימות הבגרות.

אילו בן הייתי אומר: הן הן זמות הבגרות. והדין נותן, הואיל והוא ויצאה מרשות האב ויצאה מרשות

האדון, מה מרשות האב - אינה יוצאה אלא בסימנין, אף מרשות האדון - לא תצא אלא בסימנין.

לפום בן צריך מימר: ויצאה הנם - אילו ימי הבגרות, אין כסף - אילו הסימנין.

מסכת סוטה פרק שמיני

א. ברכות וקללות אלו שאמרו ישראל, בשעה שעברו ישראל את הירדן, שנאמר (דברים כז): "והיה ביום אשר תעברו את הירדן", כיצד עברו ישראל את הירדן? בכל יום היה ארון נוסע אחר שני דגלים, והיום נוסע תחלה, שנאמר (יהושע ג): "הנה ארון הברית אדון כל הארץ עובר לפניכם". בכל יום היו הרים נושאים את הארון, והיום נשאוהו כהנים, שנאמר (שם): "והיה כנח כפות רגלי הכהנים" וגו'. רבי יוסי אומר: בשלשה מקומות הכהנים נשאו את הארון, אחת כשעברו ישראל את הירדן, ואחת כשסבבו את יריחו, ואחת כשהחזירוהו למקומו.

ב. וכיון שהוטבלו מקצת רגלי הכהנים במים, עמדו המים, שנאמר (יהושע ג): "ויעמדו המים" וגו'. וכמה גובהן של מים? שנים עשר מיל על שנים עשר מיל כנגד מחנה ישראל; דברי רבי יהודה. אמר רבי אלעזר בן רבי שמעון: וכי איזה קל, אדם או מים? הרי אומר מים קלין יותר מבני אדם! אם כן, באו מים ושוטפין אותו, אלא מלמד שהיו המים מגדשין ועולין למעלה כפיין על גבי כפיין, כשלא מאות מיל, עד שראו אותם כל מלכי האמות, שנאמר (יהושע ה, א): "ויהי כשמע כל מלכי האמורי אשר בעבר הירדן ימה, וכל מלכי הכנעני אשר על הים, את אשר הוביש ה' את מי הירדן, מפני בני ישראל עד עברם, וימס לבכם ולא היה כם עוד רוח מפני בני ישראל". וכן רחב אמרה לשלוחי יהושע (יהושע ב): "כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף מפניכם וגו' ונשמע וימס לבבנו ולא קמה עוד" וגו'.

ג. עודם עוברים הירדן, אמר להם יהושע: על מנת כן אתם נכנסין לארץ שתורישו את יושביה, שנאמר (במדבר לג): "והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם ואבדתם" וגו'. אם אתם עושין כן - מטב, ואם אין אתם מקבלין - באין מים ושוטפין אתכם. עודם

בירדן, אמר להם יהושע (יהושע ד): "הרימו לכם איש אבן אחת על שכמו למספר שבטי בני ישראל" (שם), "והנחתם אותם וגו' תחת מצב רגלי הכהנים" (יהושע ד, ו): "למען תהיה זאת אות בקרבכם כי ישאלון בניכם מחר לאמר מה האבנים האלה" וגו'. סימן לבנים שעברו אבות את הירדן. עודם בירדן, אמר להם יהושע (שם): "שאו לכם מזה מתוך הירדן ממצב רגלי הכהנים, הכן שתים עשרה אבנים והעברתם אותם עמכם והנחתם אותם במלון". יכול בכל מלון ומלון? תלמוד לומר: - "אשר תלינו בו הלילה". רבי יהודה אומר: אבא חלפתא, ורבי אלעזר בן מתאי, וחנניא בן עינאי עמדו על אותן אבנים, ושערו כל אחת ואחת משאו ארבעים סאה, מכאן אתה מחשב לאשכול כמה היה באשכול. וכיון שעלה האחרון שבישראל מן הירדן - חזרו מי הירדן למקומן, שנאמר (שם): "וישובו מי הירדן למקומם, וילכו כתמול שלשום על כל גדותיו", נמצאו ישראל לצד אחד וארון ונושאייו לצד אחר. נשא ארון את נושאייו והעבירן בירדן, שנאמר: "ויהי כאשר תם כל העם לעבר ועבר ארון ה' והכהנים לפני העם".

ד. נמצאת אתה אומר, שלשה מיני אבנים הן, אחת שהקים משה על שפת הירדן בערבות מואב, ואחת שהקים יהושע בתוך הירדן, שנאמר: "ושתיים עשרה אבנים הקים יהושע בתוך הירדן". ואחת שהקים בגלגל, שנאמר: "ואת שתים עשרה אבנים האלה אשר לקחו" וגו'.

ה. כיצד עברו ישראל את הירדן? רבי יהודה אומר: על אבני מזבח כתובהו. אמר לו רבי שמעון: לדבריך, האידך למדו אותם עובדי כוכבים את התורה? אמר לו: מלמד שנתן להם בינה בלב כל אמה ומלכות,

מקפין את הארון, והלויים את הכהנים, וכל ישראל מכאן ומכאן, שנאמר (יהושע ח): "וכל ישראל וזקניו עומדים מזה ומזה לארון", מה תלמוד לומר "חציו אל מול הר גריזים והחציו אל מול הר עיבל"? מלמד ששלוחי הר גריזים מרבין משלוחי הר עיבל, מפני שמקצת שבטו של לוי למטה. רבי אליעזר בן יעקב אומר: אי אפשר לומר לומר לוי למטה, שכבר נאמר לוי למעלה, ואי אפשר לומר לוי למעלה, שכבר נאמר לוי למטה, אומר מעתה: זקני כהנה ולויה למטה, ושאר למעלה. רבי יאשיה אומר: הראוין לשרת עומדין למטה, ושאיין ראוין לשרת עומדין למעלה, הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה: "ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה תועבת ה' מעשה ידי חרש", והיו אלו ואלו עונין ואומריין אמן. הפכו פניהם כלפי הר עיבל, ופתחו בקללה (דברים כז): "ארור האיש אשר יעשה וגו', והיו אלו ואלו עונין אמן. הפכו פניהם כלפי הר גריזים, פתחו בברכות: "ברוך אשר יקים את דברי התורה". כלפי הר עיבל פתחו בקללות (שם): "ארור האיש אשר לא יקים וגו'. ארור בכלל ארור בפרט, ללמד וללמד לשמור ולעשות, ארבע על ארבע - הרי שמונה על שמונה, הרי שש עשרה על שש עשרה, ושלוש כרתות עם כל אחת ואחת - הרי ארבעים ושמונה כרתות. וכן בערבות מואב. רבי שמעון מוציא של הר גריזים ושל הר עיבל, ומביא של אהל מועד, ואין לה כל דבר ודבר שלא נכרתו עליו בארבעים ושמונה כרתות. רבי שמעון בן יהודה איש כפר עכו אומר משם רבי שמעון: אין לה כל דבר ודבר בתורה שלא נכרתו עליו חמש מאות אלה ושלושת אלפים וחמש מאות וחמשים כרתות, כיוצאי מצרים. אומר רבי: אם לדברי רבי שמעון בן יהודה איש כפר

ושגרו נטרין שלהן, וקלפו את הסיד, והשיאו את הכתב מגבי האבנים בשבעים לשון. באותה שעה נתחתם גור דינן של עובדי כוכבים לבאר שחת. רבי שמעון אומר: על הסיד כתבו. כיצד? כידוהו וסידוהו בסיד, וכתבו עליו את כל דברי התורה בשבעים לשון, וכתבו למטה (דברים כ): "למען אשר לא ילמדו אתכם וגו', אם אתם חוזרין בכם - אנו מקבלין אתכם.

ו. בא וראה כמה נסים נעשו לישראל באותו היום, עברו ישראל את הירדן, וכאו להר גריזים ולהר עיבל יותר מששים מיל, ולא היה בריה יכולה לעמד בפניהם, וכל העומד בפניהם - מיד נתרז, שנאמר (שמות כג): "את אימתי אשלח לפניך והמתה את כל העם אשר תבא בהם". ואומר (שמות טו): "תפול עליהם אימתה ופחד וגו' עד יעבר עמך ה'" - זו ביאה ראשונה. "עד יעבר עם זו קניית" - זו ביאה שניה. אומר מעתה: ראוין היו ישראל לעשות להם נס בביאה שניה בדרך שנעשו נסים על הים, אלא שגרו החטא. ואחר כך הביאו אבנים וכתבו את המזבח וסידוהו בסיד, וכתבו עליהם את כל דברי התורה בשבעים לשון, שנאמר: "באר היטב". והעלו עליו עולות ושלמים, וישבו ואכלו ושתו, וקפלו את האבנים, וכאו ולנו במקומן, שנאמר (יהושע ד): "והעברתם אתם עמכם והנחתם אותם במלון". יכול במלון, תלמוד לומר (שם): "במלון אשר תלינו בו היללה". וכתוב (שם): "ואת שתים עשרה האבנים האלה אשר לקחו"; הא למדת, שבגלגל העמידים.

ז. כיצד אמרו ישראל ברכות וקללות? ששה שבטים עלו לראש הר גריזים וששה שבטים עלו לראש הר עיבל, והכהנים והלויים והארון עומדים למטה באמצע, הכהנים

¹ פרוש: שהיה הסיד למעלה מן הכתב

(שם): "אפס כי עז העם היושב בארץ";
 שלוש דברים זה בצד זה - מי שאמר זה,
 לא אמר זה. פיוצא בדבר אתה אומר
 (בראשית לח): "ותאמר הכר נא למי
 החותמת" וגו' - אמרה תמר. (שם): "צדקה
 ממני" - אמר יהודה. ורוח הקדש אומרת
 (שם): "ולא יסף עוד לדעתה" - שלוש
 דברים זה בצד זה, מי שאמר זה לא אמר זה,
 ומי שאמר זה לא אמר זה. פיוצא בדבר אתה
 אומר (שמואל א ד): "אוי לנו מי יצילנו מיד
 האלהים האדירים האלה" - אמרו כשרין
 שבהן. רשעים שבהן אמרו (שם): "אלה הם
 האלהים המפיים" וגו'. לישנא אחרת, עשר
 מכות היו לו, ושלמו עשר מכותיו במצרים
 - גבורים שבהן אמרו. (שם): "התחזקו והיו
 לאנשים" - פלשתים, שלשה דברים זה בצד
 זה. פיוצא בדבר אתה אומר (שופטים ה):
 "בעד החלון נשקפה" וגו' - אמרה אמו של
 סיסרא. ומי שאמר זה לא אמר זה. (שם)
 חכמות - שרותיה אמרו. הלא ימצאו יחלקו
 שלל פן יאבדו כל אויבך ה' - אמרה רוח
 הקדש; שלשה דברים זה בצד זה, מי שאמר
 זה לא אמר זה. פיוצא בדבר אתה אומר
 (ירמיהו כו): "מיכה המורשתי היה נביא
 בימי חזקיה מלך יהודה", ומה היה
 מתנבא? (שם): "ויאמר אל כל עם יהודה
 לאמר כה אמר ה' צבאות ציון שדה תחרש
 וירושלים עינים תהיה, והר הבית לכמות
 יער". "ההמת המיתוהו" - חזקיה מלך
 יהודה וכל יהודה. "הלא ירא את ה' ויחל
 את פני ה' וינחם ה' על הרעה אשר דבר
 עליהם וינחמו עושים רעה גדולה על
 נפשותינו" - אומרים פשרים שבהם.
 רשעים שבהן אמרו (שם): "וגם איש היה
 מתנבא בשם ה' אוריה בן שמעיהו מקרית
 היערים ויתנבא על הארץ הזאת ועל העיר
 הזאת ככל דברי ירמיהו וגו', וישמע אוריהו
 וירא ויברח ויבא מצרים וישלח המלך
 יהויקים אנשים מצרים וגו', וביאוהו אל
 המלך יהויקים ויכחו בתרב" וגו'. אמרו
 כשם שאוריהו נתנבא ונהרג - כך ירמיהו
 חיב להרג, שנאמר (שם): "אף יד אחיקם בן

עכו, שאמר משם רבי שמעון, אין כל דבר
 ודבר בתורה שלא נכתו עליו שלש עשרה
 כרתות. ויש עם כל אחת ואחת מהן - שש
 מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות
 וחמשים.

מסכת סוטה פרק תשיעי

א. נמצא בעבר הירדן, היו עורפין, שנאמר
 (דברים כא): "כי ימצא חלל" וגו', לרבות
 עבר הירדן. רבי אליעזר אומר: בכלן אם
 היה חלל - היו עורפין. אמר לו רבי יוסי
 ברבי יהודה, אמרו לו לרבי אליעזר: אי
 אתה מודה, שאם היה חנוק ומטל באשפה,
 שאין עורפין, לכך נאמר חלל, אם כן, למה
 נאמר נופל? אלא שאפילו הרוג ותלוי
 באילן - לא היו עורפין, שאפילו נמצא
 בעליל - לא היו עורפין, שמצוה לעסק
 במדידה.

ב. כיצד עושין לו? שלוחי בית דין יוצאין
 ונוטלין סימנים, וחופרין וקוברין אותו,
 ומצינין את מקומו, עד שיבואו לבית דין
 שבלשכת הגזית ומודדין.

ג. נמצא סמוך לספר, בעיר שיש בה עובדי
 כוכבים, או בעיר שאין בה בית דין - מודדין
 לעיר שיש בה בית דין. אם היה עיר עובדי
 כוכבים בינתים, או סמוכה לירושלים - לא
 היו מודדין אלא מניחה אותה ומודדין לה
 חוצה.

ד. מקום גתה ותפיסתה - הרי זו אסורה,
 כמה היא תפיסתה? ארבעים. רבי אומר:
 חמשים אמה.

ה. הזקנים אומרים (דברים כא): "דינו לא
 שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו". כהנים
 אומרים (שם): "כפר לעמך ישראל אשר
 פדיתה ה'" וגו'. ורוח הקדש אומרת (שם):
 "ונכפר להם הדם". שלשה דברים - מי
 שאמר זה לא אמר זה. פיוצא בדבר אתה
 אומר (במדבר יג): "באנו אל הארץ אשר
 שלחתנו" - אמר יהושע. כלב אמר (שם):
 "עלה נעלה וירשנו אותה". מרגלים אמרו

שפן היתה את ירמיהו לבלתי תת אותו ביד העם להמתו", כל פרשה זו ערוכי דברים, מי שאמר זה לא אמר זה. כיוצא בדבר אתה אומר (נחום א): "משא ניגוה ספר חזון נחום האלקשי אל קנא ונוקם ה' נוקם וגו', ה' ארך אפים וגדל כח וגו' נוער בים וגו', כל פרשה זו ערוכי דברים, מי שאמר זה לא אמר זה. כיוצא בדבר אתה אומר (תהלים נח): "למנצח אל תשחת לדוד מכתם האמנם אלם צדק וגו', אף בלב עולות וגו', זרו רשעים מרחם" וגו'; כל הפרשה זו ערוכי דברים, מי שאמר זה לא אמר זה. כיוצא בדבר אתה אומר (שיר השירים ח): "תחת התפוח עוררתיך"; אמרה רוח הקדש (שם): "שימני כחותם על לבך" וגו'. אמרה כנסת ישראל (שם): "כי עזה כמות אהבה" - אמרו עובדי כוכבים, מי שאמר זה לא אמר זה'.

מסכת סוטה פרק עשירי

א. בזמן שצדיקים באין לעולם - טובה באה לעולם ופרעניות מסתלקת מן העולם. וכשנפטרים מן העולם - פרעניות באה לעולם וטובה מסתלקת מן העולם. בזמן שהרשעים באין לעולם - פרעניות באה לעולם וטובה מסתלקת מן העולם. וכשמסתלקין מן העולם - טובה באה לעולם ופרעניות מסתלקת מן העולם. ומנין שכשהצדיקים באין לעולם טובה באה לעולם ופרעניות מסתלקת מן העולם? שנאמר (בראשית ה): "ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו ממעשינו" וגו'. ומנין וכשנפטרים מן העולם פרעניות באה לעולם וטובה מסתלקת מן העולם? שנאמר (ישעיהו נז): "הצדיק אבד ואין איש שם על לב". ואומר (שם): "יבא שלום ינחו על" וגו'. הולך שלום אל הקבר. ואומר (שם): "ואתם קרבו הנה בני עוננה זרע מנאף" וגו'. ומנין כשהרשעים באין לעולם? פרעניות באה לעולם וטובה מסתלקת מן העולם? שנאמר (משלי יא): "בבא רשע בא גם בוז" וגו'. ומנין שכשמסתלקין מן

העולם טובה באה לעולם ופרעניות מסתלקת מן העולם? שנאמר (שם): "ובאבד רשעים ונה". ואומר (דברים יג): "למען ישוב ה' מחרון אפו" וגו'. כל זמן שהרשעים בעולם - חרון אף לעולם, אבדו מן העולם - נסתלק חרון אף מן העולם. ולא שהצדיקים תולין לעולם בחייהן בלבד, אלא אף אחרי מיתתן, שנאמר (בראשית ז): "ויהי לשבעת הימים ומי המבול" וגו'. ומה טיבן של שבעת הימים הללו? אלו שבעת ימי אבולו של מתושלח הצדיק שעכבו את הפרעניות מלבא לעולם, לכך נאמר: "ויהי לשבעת הימים". דבר אחר: מה טיבן של שבעת הימים הללו? מלמד שנתן להם המקום שבעת ימים לאחר גזרה, שמיא יעשו תשובה ולא עשו, לכך נאמר: "ויהי לשבעת הימים". דבר אחר, "ויהי לשבעת הימים", מה טיבן של שבעת הימים הללו? מלמד ששינה להם המקום סדורו של עולם והיתה חמה יוצאת במערב ושוקעת במזרח, לכך נאמר: "ויהי לשבעת הימים". דבר אחר, מה טיבן של שבעת הימים הללו? מלמד שנתן להם המקום שבעת ימים מאכל ומשתה, וישבו ואכלו ושתו. והראם מעין העולם הבא, כל כך למה? כדי שיכירו ידעו מה אבדו.

ב. כל זמן שהיה אברהם קים - היה שבע, שנאמר (בראשית כד): "וה' ברך את אברהם בכל", משמת אברהם (שם): "ויהי רעב בארץ". בא יצחק - היה שבע, שנאמר (בראשית כו): "ויזרע יצחק" וגו'. כל זמן שאברהם היה קים - היה הבארות נובעות מים, משמת אברהם מה הוא אומר? (שם): "וכל הבארות אשר חפרו" וגו'. אמרו, הואיל ואין נובעות מים אינם אלא תקלה לנו מפני הגיסות, עמדו וסתמו, בא יצחק, היו הבארות נובעות מים, שנאמר (שם): "וישב יצחק ויחפר את בארות המים וגו' ויחפרו עבדיו" וגו'.

ג. כל זמן שהיה יצחק קים - היתה ברכה לזרע, שנאמר (בראשית כו): "ויזרע יצחק

בניסן שלשים ותשעה ימים עד שהקריבו את העמר בגלגל, שנאמר (שמות טז): "ובני ישראל אכלו את הפן ארבעים שנה עד בואם אל ארץ נשבת", שאין תלמוד לומר "עד בואם", מה תלמוד לומר "עד בואם אל קצה ארץ כנען", אלא מלמד שמן הפן שלקטו ביום שמת בו משה אכלו הימנו, משבעה באדר ועד ששה עשר בניסן שלשים ותשעה יום עד שהקריבו עמר בגלגל, לא פסק הפן, ולא רצו לאכל מתבואת ארץ כנען. רבי אליעזר בן עזריה אומר: משלו משל, למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שאמר לעבדו: מזג לי בחמין, אמר לו: אין כאן חמין. אמר לו: אם לאו, מזג לי בצונן, להודיעך כמה היה יפה להם לישראל, שאלו ירד מן לישראל לא אכלו מתבואת ארץ כנען. שנה שציצאו בה ישראל ממצרים, בששה עשר באדר ירד מן לישראל, ובשבעה באדר פסק מליירד. אותו היום מת משה, ובששה עשר בניסן כלה מה שבירן, שנאמר (שם): "ויאכלו מתבואת ארץ כנען בשנה ההיא". דבר אחר: מה תלמוד לומר? (שם): "ובני ישראל אכלו את הפן ארבעים שנה". והלא חסרין שלשים יום, אלא שאכלו עוגות מצות שהוציאו בירן ממצרים, שהיה יפות להם כמן.

ג. ומנין שבשבעה באדר נולד משה, שנאמר (דברים לא): "ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום", שאין תלמוד לומר "היום", ומה תלמוד לומר 'היום'? מלמד שהיום מלאו שנותיו. דבר אחר, מה תלמוד לומר "היום"? מלמד שהן מאה ועשרים שנה מכוננות מיום ליום. דבר אחר, מה תלמוד לומר 'היום', מלמד שהקדוש ברוך הוא משלים שנותן של צדיקים ברצון ובשמחה, שנאמר (שמות כג): "את מספר ימיה אמלא", ומנין שבשבעה באדר מת משה? שנאמר (דברים לד): "ויבכו בני ישראל את משה בערבות מואב שלשים יום" וגו'. (יהושע א): "ויהי אחרי מות משה עבד ה' וגו' ועתה קום עבור וגו' ויצו

בארץ ההיא" וגו', עד שלא ירד יעקב לארם נהרים לא נתברך ביתו של לכן הארמי, שנאמר (בראשית ל): "כי מעט אשר היה לך לפני ויפרץ לרב ויברך ה' אותך לרגלי". ואומר (שם): "נחשתי ויברכני ה' בגלגלך". עד שלא ירד יוסף למצרים - לא נתברך ביתו של פוטיפר, משירד, מהו אומר (בראשית ט): "ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף", עד שלא ירד יעקב למצרים היה רעב, שנאמר (בראשית מה): "כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ" וגו', משירד מהו אומר? (בראשית מו): "הא לכם זרע וזרעתם את האדמה". אמר רבי יוסי: כיון שמת יעקב אבינו, חזר הרעב ליושנו, שנאמר (בראשית נ): "ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם" וגו', נאמר כאן כלכול, ונאמר להלן כלכול, מה כלכול האמור להלן - רעב, אף כלכול האמור כאן - רעב, כל זמן שהיו יוסף ושכטו קימים - היו ישראל מתנהגים בגדלה וכבוד, שנאמר (שמות א): "ובני ישראל פרו וישרצו וירבו" וגו', משמת, מהו אומר? "וימת יוסף וגו', ויקם מלך חדש וגו', ויאמר אל עמו וגו', הבה נתחכמה לו" וגו'.

מסכת סוטה פרק אחד עשר

א. כל זמן שהיתה מרים קימת - היתה באר מספקת את ישראל. משמתה מרים מה אומר? (במדבר כ): "ותמת שם מרים" וגו', ולא היה מים לעדה - שנסתלקה הבאר. כל זמן שהיה אהרן קים עמוד ענן מנהיג את ישראל, משמת אהרן מהו אומר (במדבר כא): "וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב" וגו', נעשו ידים לאותו רשע וכא ונלחם את ישראל, אמר: איה הלך התיר שלהם המכביש להם את הארץ.

ב. כל זמן שהיה משה קים - היתה מן יורד להם לישראל, משמת משה מהו אומר? (יהושע ה): "וישבת הפן ממחרת", ולא שהפן היה תולה להם בחייו אלא אף במיתתו, שמן הפן שלקטו ביום שמת משה, אכלו הימנו משבעה באדר ועד ששה עשר

יהושע את שוטרי העם לאמר עברו בקרב המחנה וגו', ואומר (יהושע ד): 'והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש הראשון' וגו', צא ממנו שלשים ושלושה למפרע, ואתה מוצא שבשבעה באדר מת משה.

ד. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: כיון שיצאו ישראל ממצרים נתמנו להן שלשה פרנסים טובים, אלו הן: משה ואהרן ומרים, בזכותן נתנו להם שלש מתנות - באר ועמוד ענן ומן. באר - בזכות מרים. עמוד ענן - בזכות אהרן. מן - בזכות משה. מתה מרים - בטלה הבאר, וחזרה בזכות משה ואהרן. מת אהרן - בטל עמוד הענן, וחזרו שניהם בזכות משה. מת משה - בטלו שלשתן ולא חזרו, שנאמר (זכריה יא): 'ואכחיד את שלשת הרועים בירח אחד' וגו', והצרעה לא עברה את הירדן, אלא עמדה על שפת הירדן וזרקה בהן מרה.

ה. כל זמן שהיו יהושע והזקנים קימים לא עמד שיקרא בכני ישראל, ולא הזיקו עובדי כוכבים את ישראל, שנאמר (שופטים ב): 'ויעבדו העם את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר האריכו קימים אחרי יהושע', משמת יהושע והזקנים, מהו אומר? (שופטים ג): 'ויעבדו בני ישראל את כושן רשעתים שמונה שנים'; למה נקרא שמו רשעתים? ד שעשה שתי רשעות, אחת שנשתעבד בהם בישראל, ואחת שעבר על השבועה.

ו. כל זמן שהיה שמואל קים - היו פלשתים נופלים ביד ישראל, שנאמר (שמואל א ז): 'ותהי יד ה' בפלשתים כל ימי שמואל', משמת שמואל, מהו אומר? (שמות כה): 'וימת שמואל ואספו ויקבצו פלשתים את מחניהם לצבא להלחם עם ישראל', כתוב אחד אומר: 'ושמואל מת' וגו', וכתוב: 'וימת שמואל' וגו', אלא שמואל, מת - זו מיתה ודאי. וימת שמואל - לענינו של שאול. רבי אליעזר אומר: הרי הוא אומר (שם): 'ויאמר לה מה תארו ותאמר איש זקן עולה', שלא תעלה על דעתך שלא מת

שמואל, אלא מת הוא, ואומר (שמות כח): 'ויספדו לו כל ישראל ויקברוהו ברמה בעירו'; וכי אין אנו יודעין שהרמה עירו? אלא מלמד שספדו לו כל ישראל כדרך שספדוהו ברמה.

ז. כיוצא בדבר אתה אומר? (שמואל א י, ב): 'בלכתך היום מעמדי וגו' בצלצח', היכא מצינו שנקברה רחל בגבול בנימין בצלצח? והלא לא נקברה אלא בבית לחם חלקו של יהודה? שנאמר (בראשית לה): 'ותמת רחל ותקבר בדרך אפרת', ואין אפרת אלא חלקו של יהודה, שנאמר (מיכה ה): 'ואתה בית לחם אפרתה צעיר להיות באלפי יהודה', אלא אומר לו, עכשו שאני מדבר עמך הנם על קברות רחל אתה הולך, והן באין, ומוצא אתה אותן בגבול בנימין בצלצח. כיוצא בדבר אתה אומר (שמואל א כב): 'ושאול יושב בגבעה תחת האשל ברמה ותחיתו בידו', אם בגבעה אין ברמה, ואם ברמה אין בגבעה, אלא מי מעמיד רגלי של שאול בגבעה? בית דינו של שמואל הרמתי. כיוצא בדבר אתה אומר (תהלים קכב): 'עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים', אפשר לומר כן? אלא מי מעמיד רגלינו במלחמה? בתי דינין של דוד שיושבים בשערי ירושלים, כיוצא בדבר אתה אומר (זכריה יד): 'יסוב כל הארץ כערכה מגבע לרמון נגב ירושלים'; והלא נגב ירושלים מישור היה, וגבע ורמון מקום טרשין וקפקסין? אלא מה גבע ורמון עתידות להיות מישור נגד ירושלים, כך כל ארצות עתידות להיות מישור נגד ירושלים.

ח. כיוצא בדבר אתה אומר (שמואל ב כא): 'ואת חמשת בני מיכל בת שאול אשר ילדה לעזרי אל וגו' המחלתי', היכן מצינו שנתנה מיכל לעזריאל המחלתי? והלא לא נתנה אלא לפלטי בן ליש אשר מגלים? שנאמר (שמואל א כה): 'וישאול נתן את מיכל בתו אשת דוד לפלטי בן ליש', אלא מקיש נשואי מיכל לנשואי מרב, מה נשואי

עם אחאב מלך ישראל לרמות גלעד, נגזרה גזרה על יהושפט להרג, שנאמר (מלכים א כב): "ויהי כראות שרי הרכב את יהושפט וגו', ראוי להרג באותה שעה, אלא מלמד שבשכר זעקה שזעק תלה לו הכתוב שבע שנים והיה מונין לבנו.

ג. "בן שלשים ושתים שנה יהורם במלכו ושמונה שנה מלך בירושלים" (דברי הימים-ב כא). ובאחזיהו בנו מהו אומר? "בן ארבעים ושתים שנה אחזיהו במלכו ושנה אחת מלך בירושלים" (שם כב). ובמקום אחר הוא אומר (מלכים ב ח): "בן עשרים ושתים שנה אחזיהו במלכו". אמר רבי יוסי: וכי האיד אפטר לבן שיהא גדול מאביו עשרים שנים? אלא פיון שהשיא אסא מלך יהודה את בתו של עמרי מלך ישראל ליהושפט בנו לאשה, נגזרה על מלכות דוד שתכלה עם בית אחאב, שנאמר (דברי הימים ב כב): "ומאלהים היתה תביסת אחזיהו" וגו', ונפלו שניהם בו ביום זה עם זה.

ד. פיוצא בו (דברי הימים-א ה): "כלם נתיחסו בימי יותם מלך יהודה ובימי ירבעם בן יואש מלך ישראל", אפטר לומר בן? והלא עזיה קבר את ירבעם ועוד שלשה מלכים אחריו, אלא כל אותן עשרים וחמש שנה שהיה עזיה המלך מצורע (דברי הימים-ב כו) "יותם בנו על בית המלך שופט את עם הארץ".

ה. עד שלא נגנו אליהו - היתה רוח הקודש מרבה בישראל, שנאמר (מלכים-ב ב): "ויאמר אליהו אל אלישע שב נא פה פי ה' שלחני עד בית אל", מהו אומר (שם)? "ויצאו בני הנביאים אשר בית אל אל אלישע" וגו'. מהו אומר? (שם): "ויגשו בני הנביאים אשר ביריחו וגו' כי ה' שלחני הירדנה" וגו', מהו אומר (שם): "וחמשים איש מבני הנביאים הלכו ויעמדו מנגד מרחוק וחנו עמו ושניהם עמדו על הירדן", יכול מפני שהן מועטין? תלמוד לומר: "וחמשים איש" וגו', יכול מפני שהן

מרב בעברה - אף נשואי מיכל לפלטי בן ליש בעברה היה.

ט. שאלו תלמידיו את רבי יוסי: האיד נשא דוד אחות אשתו. אמר להן: לאחר מיתת מרב נשאה. רבי יהושע בן קרחה אומר: שלא היו קדושי קדושין גמורים, שנאמר (שמואל ב ג): "תנה את אשתי את מיכל אשר ארשתי לי" וגו'. כשם שלא היו קדושי קדושין גמורים, כך לא היו נשואיו נשואין גמורים. כתוב אחד אומר: (שמואל ב כא): "ואת חמשת בני מיכל בת שאול אשר ילדה לעדריאל וגו' המחלתי", וכתוב אחד אומר (שמואל ב ו): "ולמיכל בת שאול לא היה לה ולד עד יום מותה", כיצד יתקומו שני כתובין הללו? אמור מעתה, בני של מרב היו, ילדה מרב וגילה מיכל אותן, ונקרא על שמה, שנאמר (רות ד): "ותקראנה לו השכנות שם לאמר יולד בן לנעמי", ואומר (במדבר ג): "ואלה תולדות אהרן ומשה" וגו'.

מסקת סוטה פרק שנים עשר

א. (דברי הימים ב): "בשנת שלשים ושש למלכות אסא עלה בעשא מלך ישראל על יהודה ויבן את הרמה" וגו', אפטר לומר בן? והלא אסא קבר את בעשא בשנת עשרים ושש למלכותו, מה תלמוד לומר בשנת שלשים ושש? נגד שלשים ושש שנה שנתחתן שלמה במלך מצרים, ונגד שלשים ושש שנה שנגזרה גזרה על מלכות בית דוד שתחלק, ובאחרונה עתידה שתחזר להם, וכנגד שלשים ושש שנה שנגזרה גזרה על מלכי ארם, שיהיו שוטנין על ישראל, ובאחרונה עתידין לפול ביד בני דוד, לכך נאמר בשנת שלשים ושש שנה למלכות אסא.

ב. "וימת כדבר ה' אשר דבר אליהו וימלך יהורם תחתיו בשנת שתים ליהורם בן יהושפט מלך יהודה" (מלכים ב א), אפטר לומר בן? והלא יהושפט מלך אחריו חמש שנים! אלא פיון שהלך יהושפט מלך יהודה

קטנים? תלמוד לומר: "ויאמרו אליו הידעת? כי היום ה' לוקח את אדוניך", 'אדונינו' לא אמרו אלא 'אדוניך' - מלמד שכלם חבריו של אליהו היו, והיו שקולין כנגד אליהו, ומניין שנסתלקה מהן רוח הקדש? שנאמר (שם): "ויאמרו אליו הנה נא יש את עבדיך חמשה, חמשים אנשים בני חיל" וגו'. אפשר לבני אדם, אמש אומרים "הידעת? כי היום ה' לוקח את אדוניך", ועכשו אומרים "ילכו נא ויבקשו את אדוניך"? אלא מלמד שנסתלקה מהן רוח הקדש. (שם): "ויפצרו בו עד בוש ויאמר שלחו"; מה תלמוד לומר 'עד בוש'? מלמד שהיה בוש מהם. דבר אחר, 'עד בוש', מה תלמוד לומר "עד בוש"? כלומר שנתביש מהם, כדי שלא יאמרו אינו רוצה להקביל פני רבו, כל זמן שהיה אלישע קים לא היו גידודי ארם באין בגבול ישראל, שנאמר (מלכים ב ו): "ולא יספו גידודי ארם לבא בארץ ישראל", משמת אלישע מהו אומר (מלכים ב יג): "וימת אלישע ויקברוהו וגידודי מאב ובואו בארץ ישראל".

מסכת סוטה פרק שלשה עשר

א. משנבנה בית ראשון - נגנו אהל מועד, ונגנו עמו קרשיו, קרסיו, ובריחיו ועמודיו ואדניו, ואף על פי שלא היו משתמשין אלא בשלחן שעשה משה, ומנורה שעשה משה לא היתה צריכה שמן המשחה, שקדשה הראשונה קדשה לשעטה וקדשה לעתיד לבא.

ב. משנגנו הארון - נגנו עמו צנצנת המן וצלוחית של שמן המשחה, ומקלו של אהרן שקדיה, פרחיה, וארגו שהשיבו פלשתים דורון לאליהו ישראל - כלם היו בבית קדש קדשים. ומשנגנו הארון - נגנו עמו. ומי גנו? יאשיה המלך גנם. מה ראה? כיון שראה שכתוב בתורה (דברים כח): "יולך ה' אותך ואת מלכך" וגו', פקד ללוים ונגזוהו, שנאמר (דברי הימים ב לה): "ויאמר ללוים המבינים לכל ישראל וגו', תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה

מלך ישראל אין לכם משא בכתף"; אמר להם: גנזו אותו שלא יעלה לבלל כשאר כל הכלים, שתחזירוהו למקומו, שנאמר (דברי הימים ב לה): "עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל", מיד גנזו. רבי אליעזר אומר: ארון גלה לבלל, שנאמר (דברי הימים ב לה): "לא יותר דבר אמר ה'", ואין דבור אלא דברות שבו. רבי שמעון אומר: הרי הוא אומר (דברי הימים ב לו): "לתשובת השנה שלח המלך נבוכדנצר ויביאהו בכלה עם כלי חמדת בית ה'" - זהו ארון. רבי יהודה בן לקיש אומר: ארון במקומו נגזו, שנאמר (מלכים א ה): "ויאריכוו הבדים ויראו וגו' ויהיו שם עד היום הזה".

ג. משחרב בית המקדש ראשון בטלו ערי מגרש, ופסקו אורים ותמים, ובטלה מליכה מבית דוד, שנאמר (עזרא ב): "ויאמר התרשתא להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים עד עמד הכהן לאורים ותומים". אמר לו: כאדם שאומר לחברו עד שיהיו מתים או עד שיבא משיח בן דוד.

ד. משמתו חגי זכריה ומלאכי - נסתלקה רוח הקדש מישראל, ואף על פי כן היו משתמשין בבת קול. פעם אחת היו מסבין בעלית בן גוריון ביריחו, יצתה בת קול מן השמים ואמרה: יש בכם אדם אחד שראוי שתשרה עליו שכינה, אלא שאין דורו זכאי לכך, נתנו עיניהם בהלל הזקן. וכשמת, הספידוהו: "הי חסיד הי עניו תלמידו של עזרא".

ה. ושוב פעם אחרת היו מסבין בעליה בבינה, ויצאת בת קול ואמרה: "יש כאן אחד שראוי שתשרה עליו שכינה אלא שאין דורו זכאי לכך", נתנו עיניהם בשמואל הקטן, כשמת, הספידוהו: "הי עניו הי חסיד תלמידו של הלל הזקן". ואף הוא אמר בשעת מיתתו: "שמעון וישמעאל לחרבא ויחברוהי לקטלא, ושאר עמא לביזא ועקו

סגיאין עתידין למיתי על עלמא². ואף על רבי יהודה בן בכא בקשו לומר כן: "הי עניו הי חסיד תלמידו של שמואל הקטן", אלא שנטרפה השעה - שאין מספידין הרוגי מלכות.

ו. יוחנן כהן גדול שמע דבר מבית קדש הקדשים: "נצחין טליא דאזלי לאגחא קרבא באנטוכת"³, וכתבו אותה השעה ואותו היום, וכננו, ואותה שעה היתה שנצחו. שמעון הצדיק שמע דבר מבית קדש הקדשים: "בטלת עבידתא, דיאמר סנאה לאיתאה להיכלא, ונהרג גסקלנוס ובטלו גזרותיו"⁴; ובלשון ארמי שמע ולא הבינו.

ז. כל זמן שהיה שמעון הצדיק קים, היה נר מערבי תדיר, משמת, הלכו ומצאוהו שכבה, מכאן ואילך מוצאין אותה, פעמים ככה פעמים דלוק. כל זמן שהיה שמעון הצדיק קים - היתה מערכה תדירה, כשמסדרין אותה בשחרית היתה מתגברת והולכת כל היום כלו, והיו מקריבין עליה תמידין ומוספין ונסכיהן, ולא היו מוסיפין עליה אלא שני גזרי עצים עם תמיד של בין הערבים, כדי לקים מצות עשה, שנאמר (ויקרא ו): "ובער עליה הכהן" וכו'. משמת שמעון הצדיק - תשש כחה של מערכה, כשמסדרין אותה בשחרית לא היו נמנעין מלהוסיף עליה עצים כל היום כלו, כל זמן שהיה שמעון הצדיק קים - ברכה נכנסת בשתי לחם ובלחם הפנים, שתי הלחם מתחלקת בעצרת לכהנים, ולחם הפנים ברגל לכל המשמרות, יש מהן שאוכלין ושבעין ויש מהן שאוכלין ומותרים, ולא עלה ביד כל אחד ואחד אלא פזית. משמת שמעון הצדיק לא היתה ברכה נכנסת לא

בשתי הלחם ולא בלחם הפנים. הצנועין מושכין ידיהן והגרגרנין חולקין ביניהם, ולא עלה ביד כל אחד ואחד אלא כפול. מעשה בכהן אחד מצפורי שנטל חלקו וחלק חברו, ואף על פי כן לא עלה בידו אלא כפול, והיו קורין אותו בן התמקצן עד היום הזה.

ח. אותה שנה שמת בה שמעון הצדיק היה אומר: "בשנה הזו הוא מת"!⁵ אמרו לו: מנין אתה יודע? אמר להם: כל ימות הפפורים היה זקן ולובש בגדים לבנים ומתכסה לבנים - נכנס עמי ויצא עמי. שנה זו, נכנס עמי ולא יצא עמי. לאחר הרגל חלה שבעת ימים ומת. משמת שמעון הצדיק פסקו מלברך בשם⁶.

ט. מעוררין - אלו הלויים שהיו עומדים על הדוכן, ואומרים (תהלים מד): "עורה למה תישן ה'" וגו'. אמר להן רבי יוחנן בן זכאי: וכי יש שינה לפניו? והלא כבר נאמר (תהלים קכא): "הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל", אלא כל זמן שישאל שרוין בצער ועובדי כוכבים בנחת ובשלוה, לךך נאמר: "עורה למה תישן ה'". נוקפין - אלו שהיו חובטין אותו במקלות בין קרניו בדרך שעושין לעבודת כוכבים. אמר להם רבן יוחנן בן זכאי: עד מתי אתם מאכילין נבלות למזבח? עמד והתקין להם טבעות בקרקע.

י. עד ימיו היה פטיש מכה בירושלים בחלו של מועד, אף הוא גזר על הודאי ובטל את הדמאי, לפי ששלח בכל גבול ישראל וראה שאין מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד, ומעשר ראשון ומעשר שני - מקצתן מעשרין ומקצתן אין מעשרין. אמר להם: "בני! בואו ואמר לכם, כשם שתרומה

² שמעון וישמעאל לחרב, וחבריו להרג, וישאר העם לבזה וצרות רבות עתידות לבוא על העולם.

³ נצחו חילדים שהלכו לערף קרב באנטוכת.

⁴ במלה העבודה שרצה השונא להביא להיכל, ומת וכו'.

⁵ ספרים אחרים: 'נמנעו אחיו מלברך בשם'.

גדולה יש בה עון מיתה - כף תרומת מעשר וטבל יש בה עון מיתה". עמד והתקין להם, הלוקח פרות מעם הארץ - מפריש מהן מעשר ראשון ומעשר שני, מעשר ראשון מפריש ממנו תרומת מעשר, ונותנה לכהן. ומעשר שני עולה ואכלה בירושלים, מעשר ראשון ומעשר עני - המוציא מחברו עליו הראיה.

מסכת סוטה פ"ק ארבעה עשר

יד, א רבי יוחנן בן זכאי אומר: משרבו הרצחנים - בטלה עגלה ערופה, לפי שאינה באה אלא על הספק. משרבו הרצחנים בגלוי - בטלה עגלה ערופה. משרבו המנאפים - פסקו מי המרים, לפי שאין מי המרים באים אלא על הספק, עכשו כבר רבו הרואים בגלוי. משרבו בעלי הנאה - נתעוהו הדינין ונתקלקלו המעשים ואין נח בעולם. משרבו רואי פנים בדין - בטל "לא תגורו", ופסק "לא תכירו", ופקרו על שמים ונתנו עליהם על בשר ודם. משרבו לוחשי לחישות בדין - חרון אף בישראל ונסתלקה השכינה, משום שנאמר: "בקרוב אלקים ישפט". משרבו "אחרי בצעם לבם הולך" - רבו "אומרים לרע טוב ולטוב רע". משרבו "האומרים לרע טוב ולטוב רע" - רבו "הוי הוי" בישראל. משרבו מושכי הרק - רבו היהירים, ונתמעטו התלמידים, והתורה חזרה על לומדיה. משרבו היהירים - נתחלו בנות ישראל להנשא ליהירים, שאין דורנו רואה אלא לפנים. משרבו מטילי מלאי על בעלי בתים - רבה השחד והטית המשפט ופסקה טובה והיה לאחור ולא לפנים. ועליהם נאמר, כעל בני שמואל (שמואל א ח): "לא הִלְכוּ בְּנֵי בְּדָרְכָיו" וגו'. וכי לקחו שחד ומשפט הטו? - רבי מאיר אומר: חלקם שאֵלו בפיהם. רבי יהודה אומר: מלאי הטילו על בעלי בתים. רבי עקיבא אומר: קפה יתרה של מעשר נטלו בזרוע. רבי יוסי אומר: מתות נטלו בזרוע. אף על פי שלא קלל עלי את שמואל אלא על הנאי, ראה האיך דבקה בו. משרבו מקבלני

טובתך ומחזיקני טובתך - רבו איש הישר בעיניו יעשה, שפלים הגבהו וגבוהים השפלו, ומלכותא אזלא ונולה, משרבו צרי עין וטורפי טרף - רבו מאמצי הלב מלהלות, ועברו על מה שכתוב בתורה: "השמר לך פן" וגו'. משרבו נטיות הגרון מסקרות העינים - רבו מים המרים, אלא שפסקו. משרבו מקבלי מתנות - נתמעטו הימים ונתקצרו השנים, דכתוב: "ושונא מתנות יחיה". משרבו זחוחי הלב - רבו מחלקת בישראל, תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן - רבו מחלקת בישראל, שנעשה תורה כשתי תורות. משרבו מקבלי צדקה מכותים - התחילו עובדי כוכבים להתמעט וישראל להתרומם, ואין נוח בעולם לישראל.

<p>5</p> <p>ראשון Sunday</p>	<p>א</p> <p>1</p>	<p>7th Day of Chanukah</p> <p>עלות השחר _____ 7:05 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:25 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:12 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 5:41 4:28 בבלי: תענית כג • ירושלמי: קדושין א • תוספתא: סוטה ח נ"ך: שמואל ב כג-ד • רמב"ם: פסולי המוקדשין יא</p>
<p>6</p> <p>שני Monday</p>	<p>ב</p> <p>2</p>	<p>8th Day of Chanukah</p> <p>עלות השחר _____ 7:06 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:26 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:13 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 5:41 4:28 בבלי: תענית כד • ירושלמי: קדושין ב • תוספתא: סוטה ט נ"ך: מלכים א א-ב • רמב"ם: פסולי המוקדשין יב</p>
<p>7</p> <p>שלישי Tuesday</p>	<p>ג</p> <p>3</p>	<p>עלות השחר _____ 7:07 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:27 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:13 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 5:41 4:28 בבלי: תענית כה • ירושלמי: קדושין ג • תוספתא: סוטה י נ"ך: מלכים א ג-ד • רמב"ם: פסולי המוקדשין יג</p>
<p>8</p> <p>רביעי Wednesday</p>	<p>ד</p> <p>4</p>	<p>עלות השחר _____ 7:08 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:27 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:14 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 5:41 4:28 בבלי: תענית כו • ירושלמי: קדושין ד • תוספתא: סוטה יא נ"ך: מלכים א ה-ו • רמב"ם: פסולי המוקדשין יד</p>
<p>9</p> <p>חמישי Thursday</p>	<p>ה</p> <p>5</p>	<p>עלות השחר _____ 7:09 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:28 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:15 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 5:41 4:28 בבלי: תענית כז • ירושלמי: קדושין ה • תוספתא: סוטה יב נ"ך: מלכים א ז-ח • רמב"ם: פסולי המוקדשין טו</p>
<p>10</p> <p>ששי Friday</p> <p>Candle Lighting 4:10 הדלקת הנרות</p>	<p>ו</p> <p>6</p>	<p>עלות השחר _____ 7:10 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:29 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:15 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 5:41 4:28 בבלי: תענית כח • ירושלמי: קדושין ו • תוספתא: סוטה יג נ"ך: מלכים א ט-י • רמב"ם: פסולי המוקדשין טז</p>
<p>11</p> <p>שב"ק Shabbos</p> <p>Shabbos Ends 5:41 זמן מוצש"ק</p>	<p>ז</p> <p>7</p>	<p>עלות השחר _____ 7:11 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:29 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:16 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 5:41 4:28 בבלי: תענית כט • ירושלמי: קדושין ז • תוספתא: סוטה יד נ"ך: מלכים א יא-יב • רמב"ם: פסולי המוקדשין יז</p>

דוּרְבָּךְ צִינְדָּעוּ חֲנוּכָּה לִיבָט אוֹן שַׁבַּת לִיבָט, אִיז מָעַן זֹכֶה צוֹ קִינְדָּער תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים.

(סֵפֶר הַמִּדּוֹת אוֹת בְּנִים סִימָן נ"ד)